

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Aapo-apinan matkassa - Vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukeminen

Koivula, Sanna

2014 Tikkurila

Laurea-ammattikorkeakoulu
Tikkurila

Aapo-apinan matkassa -
Vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukeminen

Koivula Sanna
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Toukokuu, 2014

Sanna Koivula

Aapo-apinan matkassa - Vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukeminen

Vuosi 2014 Sivumäärä 75

Tämä toiminnallinen opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Nissaksen asukaspuiston kanssa. Opinnäytetyön päätavoite oli vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukeminen toiminnallisten menetelmien (musiikki, kuva, draama sekä liikunta ja tanssi) avulla. Muita tavoitteita olivat uusien ideoiden antaminen asukaspuiston työntekijöille ja vanhempien sekä työntekijöiden innostaminen menetelmien käyttämiseen. Näiden lisäksi minulla oli henkilökohtaisia tavoitteita, joihin kuului muun muassa ohjaustaitojen kehittäminen.

Opinnäytetyö toteutettiin kymmenen kerran toiminnallisena kerhona, joka oli suunnattu 1-2-vuotiaille lapsille sekä heidän vanhemmilleen. Kerho oli avoin, joten osallistujamäärät vaihtelivat eri toimintakerroilla. Tavoitteiden arvioinnin apuna olivat kirjalliset palautteet työelämän edustajalta ja vanhemmilta sekä omat havaintoni toimintakerroista. Saatujen palautteiden perusteella kerhossa toteutettu toiminta koettiin vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta tukeväksi. Kerhossa toteutettu toiminta jäi jollakin tasolla myös osaksi kerholaisten arkea, muutamia kerhossa toteutettuja asioita oli myöhemmin tehty kotona.

Työelämälle tämä opinnäytetyö voi tarjota vinkkejä varhaisesta vuorovaikutusta tukevan toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Sanna Koivula

A journey with Aapo the monkey - supporting the parent-child interaction

Year	2014	Pages	75
------	------	-------	----

This functional study was carried out in cooperation with a resident of the park of Nissas. The main aim was to support the parent-child interaction with help of functional methods (music, art, drama together with exercise and dance) form. Other targets were to give new ideas to a employees of the resident of the park and to the parents who participated in the activities, as well as employees being encouraged to use the methods. In addition, I had personal goals that included developing control skills, for example.

Study was carried out for the tenth time as a functional 'club, which was targeted to children between the ages of 1-2 and their parents. The club was open, so the numbers of participants varied between different operating times. The written feedback of working life and the parents as well as my own observations about activities helped to evaluate the objectives of this thesis. Based on received feedback from club activities, the activity was seen to support parent and child interaction. Activities of the club was at some level as part of the everyday life of the club members, a few of the things was taken later made at home.

The world of work, this thesis can offer advice on the planning and implementation of action that supports the early interaction.

Keywords: the early interaction, support of the parent-child interaction, functional methods

Sisällys

Johdanto.....	7
1 Opinnäytetyön tavoitteet ja prosessi.....	8
1.1 Tavoitteet	8
1.2 Toiminta	10
1.3 Toimintaympäristönä Nissaksen asukaspuisto	11
1.4 Taaperoikä	13
2 Varhainen vuorovaikutus.....	14
2.1 Taustalla kiintymyssuhdeteoria.....	16
3 Varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen.....	18
3.1 Yleisesti	18
3.2 Tässä opinnäytetyössä.....	21
4 Toiminnalliset menetelmät	22
4.1.1 Musiikki.....	23
4.1.2 Liikunta	23
4.1.3 Draama	24
4.1.4 Kuva	25
5 Toimintatuokioiden toteutus.....	25
5.1 Maanantai 27.1. Info ja tutustuminen	26
5.1.1 Toiminta ja tavoitteet.....	26
5.1.2 Yhteenveto	27
5.2 Maanantai 3.2. Musiikkituokio	28
5.2.1 Toiminta ja tavoitteet.....	28
5.2.2 Yhteenveto	30
5.3 Maanantai 10.2. Liikunta ja tanssituokio	31
5.3.1 Toiminta ja tavoitteet.....	31
5.3.2 Yhteenveto	33
5.4 Maanantai 17.2. Maalaustuokio	34
5.4.1 Toiminta ja tavoitteet.....	34
5.4.2 Yhteenveto	36
5.5 Maanantai 24.2. Temppurata	37
5.5.1 Toiminta ja tavoitteet.....	37
5.5.2 Yhteenveto	38
5.6 Maanantai 3.3. Musisointia	39
5.6.1 Toiminta ja tavoitteet.....	39
5.6.2 Yhteenveto	40
5.7 Maanantai 10.3. Draamatuokio	41
5.7.1 Toiminta ja Tavoitteet	41

5.7.2	Yhteenveto	42
5.8	Maanantai 17.3. Kerhotuokio	44
5.8.1	Toiminta ja tavoitteet.....	44
5.8.2	Yhteenveto	45
5.9	Maanantai 24.3. Liikuntatuokio.....	46
5.9.1	Toiminta ja tavoitteet.....	46
5.9.2	Yhteenveto	46
5.10	Maanantai 31.3. Lopetus-kerta	48
5.10.1	Toiminta ja tavoitteet.....	48
5.10.2	Yhteenveto	48
6	Kokonaisarviointi	49
6.1	Toiminnallinen opinnäytetyö, arviointi ja tavoitteiden toteutuminen	49
7	Pohdinta	54
7.1	Opinnäytetyön luotettavuus ja toiminnan eettisyys	54
7.2	Ammatillinen kasvu	57
8	Lopuksi	58
	Lähteet	60
	Kuvat.....	62
	Liitteet.....	63

Johdanto

Opinnäytetyöni on toiminnallinen opinnäytetyö, jonka toteutin Nissaksen asukaspuisto Ne-liapilassa. Toiminnan tavoite oli vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukeminen toiminnallisten menetelmien avulla. Tämä työ on kirjallinen raportti asukaspuistossa toteutetusta toiminnasta, toiminnan tavoitteista ja niiden toteutumisesta sekä toiminnan taustalla olevasta teoriasta.

Aluksi kerron tavoitteista, kuvaan yleisesti toimintaa, toimintaympäristöä sekä kohderyhmää. Vielä ennen toteutuneen toiminnan kuvausta avaan työn taustalla olevaa teoriaa varhaisesta vuorovaikutuksesta ja varhaisen vuorovaikutuksen tukemisesta sekä siitä, kuinka vuorovaikutuksen tukeminen oli osana tämän työn toiminnallisessa osuudessa. Varhaisen vuorovaikutuksen teoriaosuudessa käsittelen varhaisen vuorovaikutuksen vaikutusta lapsen kehitykseen elämän peruspilarina sekä varhaisen vuorovaikutuksen taustalla olevaa kiintymyssuhdeteoriaa. Varhaisen vuorovaikutuksen tukemisen olen jakanut kahteen osioon; yleisesti ja tässä opinnäytetyössä. ”Yleisesti”-osiossa kuvaan vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen mahdollisia tukea tarvitsevia asioita sekä muutamia taustalla olevia syitä. Sen jälkeen kerron, kuinka vuorovaikutuksen tukeminen näkyi osana asukaspuistossa järjestettyä toimintaa.

Kuten jo työn otsikosta saattaa päätellä, oli toimintakerroilla mukana Aapo-apina. Toimintakertoja oli yhteensä kymmenen kappaletta. Näitä toimintakertoja sekä toimintakertojen tavoitteita olen kuvannut joka kerrasta erikseen. Olen myös liittänyt toimintakertoihin mukaan toimintakertaan liittyviä kuvia. Toimintakertojen tarkemmat suunnitelmat löytyvät työn liitteistä.

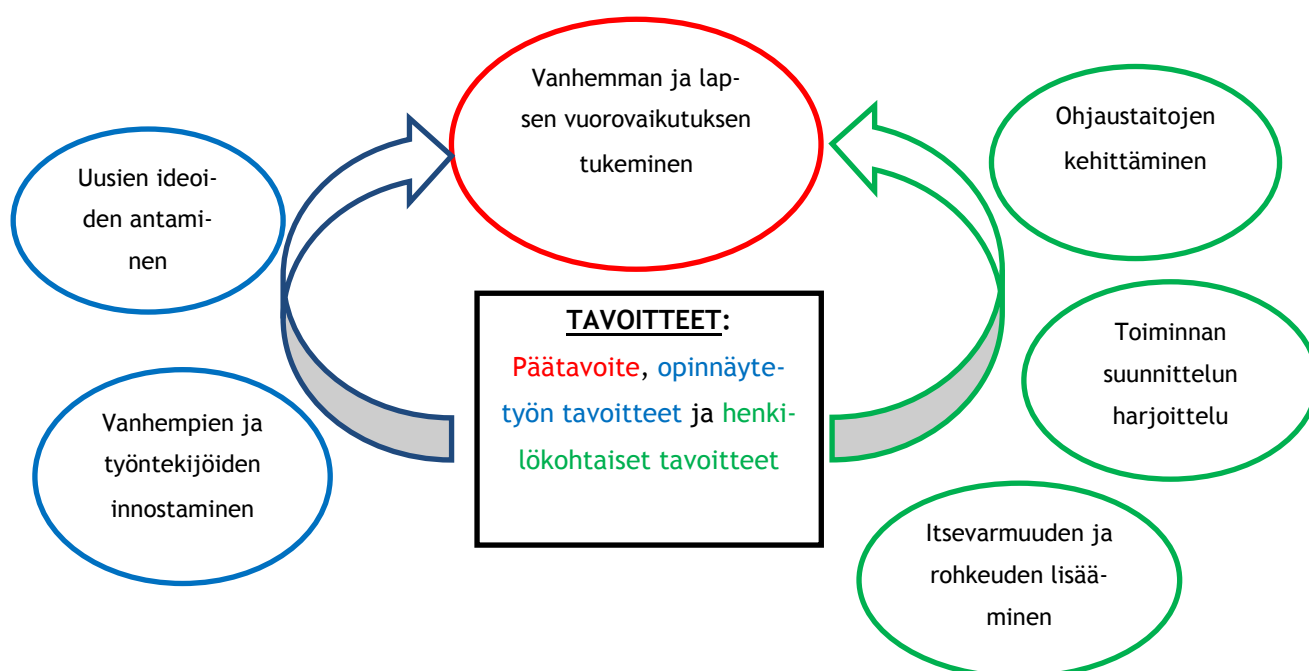
Lopuksi arvioin opinnäytetyön tavoitteiden toteutumista saamieni palautteiden pohjalta. Pohdin myös työhön liittyviä eettisiä kysymyksiä, työn luotettavuutta sekä ammatillista kasvuani päättäen työni loppusanoihin.

Tämän opinnäytetyön aihe ”vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukeminen” on tällä hetkellä tärkeä aihe ajatellen kiristyvää taloustilannetta. Varhainen vuorovaikutus on lapsen elämän yksi peruspilareista, joka vaikuttaa lapsen myöhempään kehitykseen. Säästämällä lapsiperheiden palveluista ja tukitoimista ei tuo loppupeleissä tavoiteltavia säästöjä. Toisaalta varhainen panostaminen lasten ja perheiden hyvinvointiin ja tukemiseen tuo pidemmällä ajalla säästöt ennaltaehkäisemällä ongelmia. Ja ongelmien ennaltaehkäisy on halvempaa kuin ongelmien korjaaminen myöhemmin. Tältä kannalta ajateltuna koen aiheeni vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukemisesta tärkeänä myös yhteiskunnallisesti ajateltuna.

1 Opinnäytetyön tavoitteet ja prosessi

1.1 Tavoitteet

Tämän opinnäytetyön tavoitteina ovat vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukeminen, vanhempien ja asukaspuiston työntekijöiden innostaminen luovien menetelmien käyttämiseen, uusien ideoiden antaminen työelämälle ja miksi ei myös vanhemmille sekä hyvän kirjallisen osuuden luominen. Näiden opinnäytetyötä koskevien tavoitteiden lisäksi minulla on myös omia henkilökohtaisia tavoitteita.

Kuva 1. Tavoitteet

Tämän opinnäytetyön keskeisimpänä tavoitteena on vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukeminen. Vanhemman ja lapsen vuorovaikutussuhde on yksi lapsen elämän tärkeimmistä tukipilareista. Tämän vuorovaikutussuhteen tukeminen on opinnäytetyöni ”punainen lanka”, joka on läsnä koko opinnäytetyöprosessin ajan aina toimintahetkien suunnittelusta ja ohjaamisesta opinnäytetyön kirjoittamiseen asti. Punaisen langan muistaminen jokaisessa opinnäytetyön vaiheessa saattaa olla haastavaa, mutta koen sen kuitenkin positiivisena haasteena. Esimerkiksi toiminnan suunnittelussa olisi helppoa mennä sen mukaan, mikä harjoitus tuntuisi todella kivalta tehdä. Kuitenkin taustalla täytyy olla ajatus, että millä tavoin tämä harjoitus tukee vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta. Tämän tavoitteen arvioimisessa käytän apuna työelämältä sekä vanhemmilta saamaani palautetta sekä omia havaintojani toiminnasta. Minulle tämä vanhemman ja lapsen vuorovaikutuksen tukeminen on uusi ja mie-

lenkiintoinen asia. Sen rooli on avainasemassa opinnäytetyöni aihetta ajatellen. Ehkäpä siksi koen myös tämän kaikkein haasteellisimmaksi kaikista opinnäytetyöni tavoitteista.

Keskustellessani asukaspuiston henkilökunnan kanssa, keskustelusta nousi esille heidän tarpeensa saada uudenlaisia ideoita asukaspuiston avoimen toiminnan toteuttamiseen. Tältä pohjalta nousi esiin yksi opinnäytetyön tavoitteista. Toivonkin, että asukaspuistossa ohjaamani toiminta tarjoaisi henkilökunnalle uusia ideoita toteuttaa omaa toimintaansa vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukemisessa. Tätä tavoitetta arvioin työelämältä saamani palautteen pohjalta. Tämän lisäksi olen tyytyväinen, jos saan annettua toimintaani osallistuville vanhemmille uusia ideoita toimia lastensa kanssa ja tällä tavoin tukea heidän välillään olevaa vuorovaikutusta. Vanhempien palautelomakkeessa kysyn heidän kokemustaan siitä, tarjosiko toiminta heille uusia ideoita puuhailta lapsensa kanssa.

Innostaminen on yksi opinnäytetyöni tavoitteista. Tämä sisällyttää niin työelämän edustajat kuin toimintaan osallistuvat vanhemmat. Tätä arvioin niin työelämän sekä vanhempien antaman palautteen pohjalta unohtamatta omia havaintojani. Ohjauksissani toteutettava toiminta ei ole mitään rakettitiedettä. Ne ovat asioita, joita jokainen voi toteuttaa arkipäivänäkin pieni luovuuden pilke silmäkulmassa. Tämän pilkkeen toivoisin näkeväni niin vanhempien kuin työntekijöiden silmäkulmassa. Tämä pieni luovuuden pilke ei vaadi meiltä keneltäkään paljoo, vain hieman rohkeutta heittäytyä mukaan toimintaan. Tätä rohkeutta yritän herätellä innostumisen kautta. Yritän herätellä muiden innostuneisuutta unohtamatta omaa piilevää rohkeuttani heittäytyä mukaan tähän opinnäytetyön prosessiin.

Omien ohjaustaitojeni kehittäminen on yksi henkilökohtaisista tavoitteistani. Olen aikaisemmin ohjannut toimintaa lapsiryhmille sekä opiskelijatovereilleni. Kuitenkin vanhempi-lapsiryhmän ohjaaminen on minulle aivan uutta. Olen tottunut olemaan mukana vuorovaikutuksessa, mutta tämä ryhmä tuo siinä mielessä lisähaasteen, että oma roolini on olla tukemassa vanhemman ja lapsen vuorovaikutusta eikä tavallaan olla siinä aktiivisena ”kolmantena pyöränä”. Tätä tavoitetta arvioin pääasiassa oman oppimispäiväkirjani pohjalta, mutta hieman myös työelämän ja vanhempien palautteidenkin osalta.

Toiminnan suunnittelun harjoittelu on mielestäni tärkeä tavoite ajatellen tulevaisuuttani työelämässä. Tällä hetkellä ajatuksenani on hankkia lastentarhanopettajan pätevyys ja myöhemmin toimia kyseisessä virassa. Opinnäytetyöni toimintahetkien suunnittelu tarjoaa hyvää harjoitusta mietittäessä lastentarhanopettajan työhön olennaisena osana liittyvää pedagogista suunnittelua. Opinnäytetyöni ohjauksia suunnitellessani pitää minun ottaa huomioon työni punainen lanka, vuorovaikutuksen tukeminen. Ei vain riitä, että tekeminen on kivaa, vaan taustalla on oikeasti ajatus siitä, miksi teemme asiat juuri näin tällä kerralla. Arvioinnin apuna käytän oppimispäiväkirjaani.

Pienenä lisänä omissa tavoitteissani on itsevarmuuteni ja rohkeuteni lisääminen, etenkin ohjaustilanteissa. Vaikka olenkin muutamia ryhmiä ohjannut ja suunnitellut, en ole sitä ikinä yksin tehnyt. Ennen toiminnan alkua olinkin hyvin luottavaisin mielin tulevia ohjauksia ajatellen, kunnes kuulin silloisen parini jäävän pois tästä opinnäytetyöprosessista. Siinä vaiheessa huomasin, kuinka epävarma olin siitä, kuinka selviäisin ohjauksista ilman sitä toisen opiskelijan yhteistyön tarjoamaa henkistä tukea, johon olin omina epävarmuuden hetkinäni turvautunut aikaisemmin. Nyt kuitenkin ohjaustuokiot suoritan yksin, kuitenkin iloisena asukaspuiston henkilökunnalta saamastani tuesta. Arvioidessani tätä tavoitetta, käytän apunani tekemiäni havaintoja oppimispäiväkirjassani.

1.2 Toiminta

Tämä opinnäytetyö on toiminnallinen opinnäytetyö. Toiminta toteutettiin Nissaksen asukaspuiston tiloissa, tarkemmin Nissaksen päiväkodin liikuntasalissa. Toiminnasta käytin nimeä ”toiminnallinen kerho”, ja se oli suunnattu taaperoikäisille (n.1-2-vuotiaille) sekä heidän vanhemmilleen. Kerhokertoja oli yhteensä kymmenen, joista ensimmäinen kerta oli varattu tutustumiseen sekä opinnäytetyön infotilaisuuteen. Seuraavat kahdeksan kertaa sisälsivät varsinaista toimintaa ja viimeinen kerta oli lopetus-tilaisuus, jossa kerättiin kirjallinen palaute vanhemmilta.

Asukaspuistossa toimii kaksi taaperoikäisten muskaria. Työntekijöiden ehdotuksesta opinnäytetyöhön liittyvä toimintakerho tuli näistä muskariryhmistä ensimmäisen tilalle. Ennen toimintakerhon alkua ja sen loputtua, muskariryhmä toimisi normaalisti. Asukaspuiston työntekijät aloittivat toiminnan mainostamisen vanhemmille hyvissä ajoin jo marraskuun lopussa. Kerho lisättiin myös asukaspuiston seinätiedotteeseen sekä facebook-sivuilla ilmestyvään viikko-ohjelmaan.

Kerhokerrat olivat peräkkäisinä maanantaina klo 9.15-10.00 välisenä aikana. Jokaiseen toimintakertaan oli varattu 45 minuuttia, joka oli ehdoton raja, sillä tila oli varattu toiselle toiminnalle klo 10.00 eteenpäin. Asukaspuiston työntekijöiden pyynnöstä toiminnallinen kerho oli osa avointa toimintaa asukaspuiston toimintaperiaatteen mukaisesti. Opinnäytetyöni kanalta tämä tarkoitti sitä, että osallistujamäärä vaihteli toimintakertojen välillä.

Ensimmäisellä kerralla oli ryhmään saapuneiden kesken erilaisia tutustumisharjoitteita ja loppuaika oli varattu opinnäytetyöstä puhumiseen. Samalla jaoin toimintaan osallistujien lupalappu sekä lyhyen infokirjeen, jossa oli muistutuksena tilaisuudessa kertomiani asioita opinnäytetyöhön liittyen.

Varsinaiset toimintakerrat sisälsivät samanlaisen aloituksen; aamun fiiliskierroksen sekä nimilaulun. Toiminnan keskivaihe oli varattu toiminnalle, jokaisella kerralla oli oma toteutustansa. Käytin tässä opinnäytetyössä toiminnallisia menetelmiä: kuvaa, musiikkia, liikuntaa ja tanssia sekä draamaa. Näitä menetelmiä avaan tarkemmin tässä opinnäytetyössä myöhemmin. Keskellä olevan vaihtuvan toiminnan jälkeen jokainen toimintakertamme loppui samaan loppulauluun. Tarkoitukseni oli tehdä toimintatuokioista selkeitä ja helposti hahmotettavia niin aikuisille kuin lapsillekin. Aamun fiiliskierros ja nimilaulu kertoivat toiminnan aloittamisesta ja loppulaulu taas toimintakerran päättymisestä. Toiminnan päätyttyä kyselin vanhemmilta palautetta toiminnasta sekä otin vastaan mahdollisia toiveita tulevaan toimintaan liittyen.

Viimeisellä kerralla oli lopetus-tilaisuus, jonka pidimme poikkeuksellisesti asukaspuiston tiloissa päiväkodin salin sijasta. Olin järjestänyt toimintaan osallistujille kiitoksena aikuisille kahvit sekä lapsille mehua keksin ja pullan kera. Samalla katsoimme kuvia toimintakertoista videotykillä. Tilaisuuden aikana vanhemmat täyttivät kirjallisen palautteen liittyen aikaisempiin toimintakertoihin.

Kuva 2. Toiminnan runko.

1.3 Toimintaympäristönä Nissaksen asukaspuisto

Asukaspuisto Neliapila on osa Nissaksen päivähoitoyksikköä. Se on Vantaan kaupungin ylläpitämä oleskelu- ja kohtaamispaikka alueen asukkaille (Vantaan kaupunki.) Ajatuksena on perheiden omien luonnollisten verkostojen syntyminen. Suurin osa kävijöistä on kotona lastaan hoitavia vanhempia. Neliapilassa järjestetään paljon avointa toimintaa lapsille ja vanhemmille. Toiminnan tarkoituksena on tukea lapsen ja vanhemman välistä varhaista vuorovaikutusta. (Nissaksen päivähoito- ja varhaiskasvatussuunnitelma 2013: 2.)

Asukaspuistossa on aina paikalla vähintään yksi työntekijä. Vanhemmilla on mahdollisuus jutella työntekijöiden kanssa esimerkiksi lapsen kasvatukseen liittyvistä asioista tai ihan vain arkipäivän kuulumisia. Tarvittaessa Neliapilan työntekijät ovat valmiita ohjaamaan apua tarvitsevia perheitä muiden palveluiden, kuten neuvolan tai perhetyöntekijän, piiriin. (Nissaksen päivähoiton varhaiskasvatussuunnitelma 2013: 3.)

Neliapila toimii Nissaksen alueen verkostotyön keskuksena. Se tekee yhteistyötä kaikkien alueen toimijoiden kanssa (Nissaksen päivähoiton varhaiskasvatussuunnitelma 2013: 3).

Asukaspuisto toimii muun muassa kohtaamispaikkana niin yksityisille kuin kunnallisille perhepäivähoitajille. Kerran viikossa toimii Mannerheimin lastensuojeluliiton perhekahvila. Iltaisin asukaspuistossa toimivat partio, NMKY:n nuortenkahvila ja Hakunilan kansainvälisen yhdistyksen kerhot. Yhteistyötä tehdään myös niin neuvolan kuin lastensuojelun perhetyöntekijöiden kanssa. Neuvolat ja perhetyöntekijät voivat tuoda perheitä tutustuman asukaspuiston toimintaan. Jonkin verran yhteistyötä tehdään seurakunnan kanssa. Tosinaan seurakunnalta saadaan apua erilaisten vertaisryhmien vetämiseen (Nissaksen päivähoiton varhaiskasvatussuunnitelma 2013: 3.)

Asukaspuisto Neliapilassa tapahtuva toiminta on osa avointa varhaiskasvatusta. Avoimen varhaiskasvatuksen määrittely ei kuitenkaan ole helppoa, kuten Alila & Portell (2008: 12) toteavat. Avoimen varhaiskasvatuksen toimintamuodot sekä määritelmät vaihtelevat kunnittain eikä siitä ole olemassa tarkkaa lainmukaista määritelmää. Oman lisänsä avoimeen varhaiskasvatukseen tuo tavoite paikallisten tarpeiden huomioon ottamisessa. (Alila & Portell 2008:12.) Päiväkotitoiminta, perhepäivähoito ja erilainen avoin toiminta määritellään varhaiskasvatustalviksi. Näiden palveluiden tuottajina voivat toimia kunnat, järjestöt, yksityiset palveluntuottajat ja seurakunnat (Alila & Portell 2008: 14.)

Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksessä ”Leikkitoiminnasta avoimeen varhaiskasvatukseen. Avointen varhaiskasvatustalvikujen nykytila ja kehittämistarpeet 2007” Alila ja Portell ehdottavat avoimen varhaiskasvatuksen määritelmäksi seuraavaa:

”Avoin varhaiskasvatus on yksi varhaiskasvatuksen toimintamuodoista. Sen tarkoituksena on tarjota varhaiskasvatusikäisille lapsille ohjattua ja valvottua, säännöllistä, suunnitelmallista, tavoitteellista ja monimuotoista varhaiskasvatustoimintaa. Avoin varhaiskasvatus tarjoaa sosiaalisia kontakteja, kohtaamispaikkoja ja tukea myös pienten lasten vanhemmille ja muille lapsia hoitaville aikuisille.

Avoimen varhaiskasvatuksen toimintamuodot ovat varhaiskasvatuksen avoin toiminta, varhaiskasvatuksen kerhotoiminta, varhaiskasvatuksen puistotoiminta ja muu avoin varhaiskasvatustoiminta. Toiminnan toteuttamisessa on tärkeää joustavuus, universaalisuus ja avoimuuden periaate sekä alueellisten ja paikallisten tarpeiden huomioonottaminen.” (Alila & Portell 2008: 70)

Suoritettuani harjoitteluni ja sitä kautta tutustuttuani asukaspuiston toimintaan, mielestäni kyseinen määritelmä avoimesta varhaiskasvatuspalvelusta toteutuu Nissaksen asukaspuisto Neliapilan kohdalla.

1.4 Taaperoikä

Opinnäytetyöhön osallistuvat 1-2-vuotiaat lapset yhdessä vanhempansa kanssa. Kutsun näitä 1-2-vuotiaita lapsia tässä taaperoiksi. Jokainen ihminen on yksilöllinen; psyykkinen, fyysinen ja sosiaalinen kokonaisuus. Ikähaarukkana 1-2-vuotta ei ole mikään iso, mutta se, mitä kaikkea tässä ikävaiheessa tapahtuu, voi olla hyvinkin iso kokonaisuus. Koska toimintakerho on avoin tälle ikäryhmälle, on hyvä ottaa huomioon muutama kehitykseen liittyvä seikka. Lapset voivat kehitykseltään olla hyvinkin erilaisia, osa osaa jo puhua muutamia sanoja ja toiset saattavat vasta opetella kävelemään. Joillakin toimintakerroilla lapset saattavat olla kehitykseltään suunnilleen samalla tasolla ja toisilla kerroilla ero voi olla hyvinkin iso. Seuraavaksi hieman avaan muutamia kehitykseen liittyviä asioita ja sitä, millä tavoin ne ovat näkyneet kerhon toiminnassa.

Ihmisen kehitykseen vaikuttavat perimä, ympäristö sekä oma aktiivisuus (Vilén ym. 2013: 132). Lapsen edellytys oppimiselle on kypsyminen, jota perimä säätelee. Kypsymiseen liittyvät olennaisesti herkkyyss- ja kriittiset kaudet. Herkkyysskausi on ajanjakso, jolloin aivoissa jokin osa-alue muovautuu normaalia vauhdikkaammin. Tämä lisää kykyä oppia jokin asia normaalia paremmin. Kriittinen kausi on aika, jolloin ihmisen on opittava joku taito. Jos taitoa ei opi, ei sitä myöhemmin ole mahdollista oppia (Vilén ym. 2013: 132-133.)

Lapsen ympäristöllä tarkoitetaan kaikkea sitä, missä lapsi kasvaa. Ympäristöön kuuluvat esimerkiksi perhe, arkipäivän ympäristö, sosiaaliset suhteet sekä kulttuuri, jossa lapsi elää. Omalla aktiivisuudella tarkoitetaan yksilön omaa kiinnostusta sekä ongelmanratkaisua. Lapsi tutkii asioita ja ihmettelee. Samalla hän etsii omia mielenkiinnon kohteitaan. (Vilén ym. 2013: 133.)

Kognitiivinen kehitys on ihmisen ajattelun, havaitsemisen, muistin, kielen ja oppimisen kehittymistä (Vilén ym. 2013: 144). Esimerkiksi puheen kehittyminen on kerhon aikana ollut jännittävä seurata. Kerhon alkaessa joillakin lapsilla saattoi tulla pari sanaa. Muutaman kuukauden aikana sanoja on vain tullut enemmän ja enemmän. Samoin ne, jotka ovat aikaisemmin jonkin verran puhetta tuottaneet, tuottavat sitä myös paremmin. Joillakin kerhon lapsilla on jo taito myös tuottaa havaitsemansa asiat sanoiksi, ”Missä kaikki on?” tuli kuultua erään lapsen suusta yhdellä toimintakerralla, jolloin todellakin muut kerholaiset olivat kateissa.

Ensimmäisen vuoden aikana lapsen fyysinen kehitys on nopeaa. Motorinen eli liikkeiden kehitys voidaan jakaa kahteen etenemissuuntaan: päästä jalkoihin eli kefalokaudaalaisesti ja keskeltä raajoihin eli proksimodistaalisesti. Vaikka lapsi nukkuukin suurimman osan ajastaan elämänsä alussa, on hän kuitenkin hereillä ollessaan aktiivinen ja kiinnostunut ympäristöstään. (Dunderfelt 2011: 63) Lapsen fyysinen kehitys näkyy lasten osalta esimerkiksi kiipeämistaitona. Liikuntatuokiossa oli mahdollisuus kiivetä puolapuille lapsen niin halutessa. Osa lapsista kiipesikin oikein sujuvasti, mutta osa ei edes oikein hahmottanut, mistä olisi koko homman aloittanut.

Taaperoiikään voidaan katsoa kuuluvaksi yksilöitymisen vaiheista harjoitteluvaihe (8/10-15kk:n ikä), lähentymisvaihe (15-24 kk:n ikä) sekä yksilöllisyyden kiinteytymisvaihe (2-vuotiaasta eteenpäin). Harjoitteluvaiheessa lapsi liikkuu pois päin vanhemmistaan. ”Minä”-toimintoja hän harjoittelee liikkumisen kautta. Lähentymisvaiheessa lapsi alkaa tiedostamaan, ettei olekaan yhtä vanhempansa kanssa. Tämä voi ilmetä vanhemman varjostamisena. Lapsi voi myös ahdistua ja loukkaantua helposti. Yksilöllisyyden kiinteytymisvaiheessa lapsen käsitys omasta minuudesta kiinteytyy ja hän saavuttaa tunnekohteiden pysyvyyden (esimerkiksi äiti on olemassa vaikka ei olekaan samassa tilassa lapsen kanssa) (Dunderfelt 2011: 64.) Yksilöitymisvaiheesta oli kerhossa helpoiten havaittavissa ”Minä”- eli harjoitteluvaihe. Välillä lapsi ei esimerkiksi halunnut itse olla Pullalapsi-runossa leivottavana, vaan halusi itse leipoa vuorostaan vanhempaansa. Joskus myös sylissä oleminen ei tuntunut maistuvan vaan itse haluttiin istua vanhemman vieressä ja ”töötöttää” torvea sekä kääntää rattia.

Lapsen vuorovaikutustaidot ja kyky toimia muiden kanssa ovat osa sosiaalista kehitystä. Vanhemmilla on erityinen vaikutus lapsen sosiaalisen kehityksen kannalta. Kiintymyssuhde sekä kotona opitut mallit luovat pohjan sille, kuinka lapsi oppii sosiaalisia taitoja ja miten lapsi näkee itsensä suhteessa toisiin ihmisiin. Esimerkiksi varhainen vuorovaikutussuhde luo pohjaa lapsen empatian oppimiselle. Empatia on kyky ymmärtää toisen tunteita sekä eläytyä niihin. Empatian oppimiselle on tärkeää lapsen kokemus siitä, että hän on tullut kuulluksi ja ymmärretyksi. Tämän kokemuksen kautta lapsi oppii vähitellen itsekin huomioimaan toisia (Vilén ym. 2013: 156-157.) Ja juuri lapsen sosiaalisen kehittymisen kannalta tarkasteltuna, vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukeminen on tärkeää. Se luo pohjan lapsen myöhemmälle sosiaaliselle kehitykselle, joka vaikuttaa myöhempään sosiaalisiin suhteisiin, kuten kaveri- ja parisuhteeseen sekä mahdollisesti vielä omaan vuorovaikutukseen tulevan jälkikasvun suhteen.

2 Varhainen vuorovaikutus

Varhainen vuorovaikutussuhde on ihmisen psyykkisen kehityksen perusta. Syntymästään lähtien vauva tarvitsee turvallisen kiintymyssuhteen häntä hoitavaan henkilöön, yleisimmin tämä hoitava henkilö on toinen vanhemmista. (Järvinen, V. 2011:16.) Lapsen käsitykset itsestään ja

elämästään syntyvät vuorovaikutuksessa toisten ihmisten ja ympäristön kanssa. Lapsen vuorovaikutustaidot alkavat kehittyä heti syntymän jälkeen. (Launonen, Varhainen vuorovaikutus.) Vastasyntyneen vauvan kanssa vuorovaikutus tapahtuu luonnollisesti vauvan perushoitotilanteissa kuten esimerkiksi imettäessä tai kylvetettäessä vauvaa. Isomman lapsen kanssa taas vuorovaikutustilanteet koostuvat yhdessä tekemisestä lapsen kanssa sekä lapsen ohjauksesta ja kasvattamisesta. Lapsen ja vanhemman vuorovaikutussuhteen alussa vanhemman rooli on aktiivisempi kuin lapsen rooli. Vanhempi vastaa lapsen tarpeisiin ja tarjoaa hänelle virikkeitä. Myöhemmin lapsen osuus vuorovaikutuksessa kasvaa, kun lapsi alkaa itse tehdä aloitteita vuorovaikutukseen. (Aro & Laakso 2011: 60-61.)

Lapsen kannalta riittävän hyvä varhainen vuorovaikutus koostuu pysyvistä ihmissuhteista ja tavallisesta lapsiperheen arjesta, toistuvina ja tuttuina rutiineina. Lapsen perustarpeista huolehditaan ja hänelle osoitetaan sekä rakkautta että hyväksyntää. (Lapsen ja vanhemman varhainen vuorovaikutus.) Yksi tärkeä osa vanhemman ja lapsen välistä kommunikaatiota onkin myönteisten tunteiden ilmaiseminen. Myönteiset tunteet auttavat ylläpitämään tiettyä käyttäytymistä sekä lapsessa että aikuisessa. (Emde & Robinson 2001: 265). Lapsi tarvitsee vanhemman aikaa ja tunteen siitä, että vanhempi haluaa olla hänen kanssaan. Lapsen tunne perusturvallisuudesta ja luottamuksesta heijastuu lapsen myöhempisiin ihmissuhteisiin. Samalla se luo pohjan hyvälle itsetunnolle ja minäkuvalle sekä kehittää empatiakykyä. (Lapsen ja vanhemman varhainen vuorovaikutus.)

Fyysinen kosketus ja läheisyys ovat lapselle tärkeitä. Lapsi oppii esimerkiksi hahmottamaan omaa kehoaan sylissä pitämisen ja kosketuksen kautta. Kosketuksella on yhteyksiä lapsen tunne-elämän kehitykseen, sillä kosketuksella voidaan vaikuttaa lapsen turvallisuudentunteen kehittymiseen (Vilén ym. 2013: 104.) Kosketuksella ja sylissä olemisellä on siis lapselle suuri merkitys. Esimerkiksi tilanteissa, jossa lapsi pelästyy, lapsi usein rauhoittuu nopeammin päästyään aikuisen syliin.

Kun tässä työssä puhun positiivisesta vuorovaikutuksesta, tarkoitan sillä vuorovaikutusta, joka on myönteistä ja kiintymyssuhdeteorian mukaisesti lapsen perustarpeet täyttävää vuorovaikutusta. Positiiviseen vuorovaikutukseen liittyy olennaisesti vastavuoroinen vuorovaikutus. Vastavuoroisessa vuorovaikutuksessa sekä vanhempi että lapsi reagoivat toisiinsa niin kielellisesti kuin ei-kielellisesti. Ei-kielelliseen vuorovaikutukseen liittyvät esimerkiksi ilmeet, eleet, teot, asennot ja katse. Vuorovaikutus voi olla joskus vaikeasti kuvattavaa, koska se tapahtuu monella eri tavalla samaan aikaan. (Rusanen 2011: 78.)

Hyvään vanhemman ja lapsen väliseen vuorovaikutussuhteeseen kuuluu se, että vanhempi haluaa oppia tulkitsemaan lapsen viestejä oikein. Samalla vanhemman käyttäytyminen tukee lasta. Tässä vuorovaikutussuhteessa vanhempi on lämmin, hyväksyvä ja vastaa lapsen aloittei-

siin sensitiivisesti. Samalla on tärkeää, että aikuinen on helposti lähestyttävä. Tässä aikuinen viestii eri tavoin lapselle, että häntä on lupa lähestyä ja hänellä on aikaa lapselle. Näissä vuorovaikutustilanteissa vanhempi on herkkä lapsen viesteille. Hän on responsatiivinen eli hän vastaa lapsen aloitteisiin sopivalla tavalla ja hän tekee sen mielellään. Tämä saa lapsen tuntemaan olonsa hyväksi ja mukavaksi vanhemman seurassa. Se myös lujittaa lapsen minäkäsitystä ja sitä, että sekä vanhemmat että muut hyväksyvät hänet. (Rusanen 2011:79-80.)

Yhtenä tärkeänä ominaisuutena hyvään vuorovaikutukseen on vanhemman kyky iloita yhdessä lapsen kanssa. Vanhemmalla tulisi olla myös kyky olla lapsensa käytettävissä silloin, kun lapsi tarvitsee lohdutusta ja turvaa. Tällä tavoin vanhempi luo lapselle turvallisen perustan, jonka turvin lapsi voi tutkia ympäristöään ja tarvittaessa lapsi voi palata halutessaan turvallisuutta. Tämänkaltaisen hoiva luo hyvän pohjan lapsen älylliselle ja kielelliselle kehitykselle. (Kalland 2001: 203-204.)

Lapsen vuorovaikutustaidot kehittyvät ihanteellisesti lapselle turvallisessa ympäristössä. Tällaiselle turvalliselle ympäristölle luo pohjan vanhemman ja lapsen läheinen kiintymyssuhde. (Launonen, Varhainen vuorovaikutus.) Puhuttaessa varhaisesta vuorovaikutuksesta, törmää tuon tuosta niin kutsuttuun kiintymyssuhdeteoriaan, jota lyhyesti avaan seuraavaksi.

2.1 Taustalla kiintymyssuhdeteoria

Vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen taustalla voidaan ajatella olevan niin sanottu kiintymyssuhdeteoria. Kiintymyssuhdeteorian isänä pidetään psykiatri John Bowlbya. Bowlby pyrki kiintymyssuhdeteorian avulla ymmärtämään varhaisten vuorovaikutussuhteiden merkitystä myöhemmän kehityksen kannalta. Kiintymyssuhdeteorian avulla voidaan löytää ymmärrystä sille, miten paljon varhaiset kokemukset vaikuttavat myöhempään elämässä selviytymiseen. (Sinkkonen & Kalland 2001:7-8)

Teoriassaan Bowlby korostaa yksilöiden välisten tunnesuhteiden merkitystä. Etenkin aikuisen ja lapsen välisillä kiinteillä tunnesuhteilla on ensisijaista merkitystä lapsen kehityksessä. (Hautamäki 2000:21) Bowlbyn mukaan vanhemman pysyvä ja todellinen läsnäolo on lapsen kehitykselle tärkeää. Pieni lapsi tarvitsee pysyviä ihmissuhteita. Bowlbyn mukaan näiden ihmissuhteiden katkokset saattavat olla pienen lapsen kehityksen kannalta riskitekijöitä. (Sinkkonen & Kalland 2001:8)

Kiintymyssuhdeteoriassa ajatellaan lapsen kiintyvän häntä hoivaavaan henkilöön silloin, kun lasta hoitava henkilö täyttää lapsen perustarpeet. (Rusanen 2011:27) Se, millä tavoin lapsi kiinnittyy häntä hoitavaan henkilöön, riippuu siitä, voiko hän käyttää tätä henkilöä turvallisenä perustana silloin, kun hän tutkii ympäristöään. (Hautamäki 2000:22) Niimpä kiintymyssuh-

teet tulevat helpoimmin esille tilanteissa, jossa lapsi on peloissaan tai kokee jotain uhkaavaa. Näissä tilanteissa lapsi turvautuu omasta mielestään kaikkein luotettavimpaan aikuiseen. (Rusanen 2011:27) Lapsen osaamisen kehittymisen kannalta kiintymyssuhteella on keskeinen merkitys lapsen turvallisuuden tunteen ylläpitäjänä ja ympäristön tutkimisen helpottajana. (Hautamäki 2000:24)

Kiintymyssuhdeteoriassa puhutaan lapsen kiintymyskäyttäytymisestä. Kiintymyskäyttäytymisellä tarkoitetaan sellaista käyttäytymistä, jolla lapsi yrittää saada aikuisen pysymään lähellä esimerkiksi lapselle vieraisissa tilanteissa. Tällaista käyttäytymistä voi olla esimerkiksi lapsen itkeminen tilanteessa, jossa aikuinen on menossa ulos ilman lasta. Itkullaan lapsi yrittää vaikuttaa aikuisen päätökseen olla jättämättä lasta. Yleensä mitä pienemmästä lapsesta on kyse, sitä voimakkaampaa kiintymyskäyttäytyminen on. Esimerkiksi alle 3-vuotias lapsi tarvitsee usein fyysistä kontaktia, kuten syliä, rauhoittuakseen harmituksesta äidin jätettyä lapsen päiväkotiin. Samassa tilanteessa yli 3-vuotiaalle voi riittää puhuminen ja puhumalla rauhoittelu. (Rusanen 2011:27-28)

Kiintymyssuhteet voidaan jakaa turvallisiksi ja turvattomiksi kiintymyssuhteiksi. Turvallisesti kiintyneen lapsen ympäristössä asiat ovat tapahtuneet johdonmukaisesti. Tunteiden ilmaisulle on myönteinen ilmapiiri ja lapsen hoivaaja on vastannut lapsen tarpeisiin nopeasti, johdonmukaisesti ja sensitiivisesti. Turvattomasti kiintyneen lapsen ympäristössä tunteiden ilmaisu on vähäistä, eikä lasta hoitava henkilö ole kyennyt tai osannut vastata lapsen tarpeisiin. (Sinkkonen 2004:1867)

Turvallinen kiintymyssuhde ei kuitenkaan tarjoa suojaa kaikilta elämän vaaroilta. Yhtä lailla vaikka lapsi olisi turvattomasti kiinnittynyt vanhempiinsa, ei se tarkoita, etteikö tämä pystyisi muodostamaan turvallista kiintymyssuhdetta keneenkään. Jaottelua turvallisesti ja turvattomasti kiinnittyneisiin voidaan käyttää oletusmallina, jonka avulla lapsi arvioi omaa itseään, toisia ihmisiä ja vuorovaikutusta oman itsensä sekä toisten välillä. Eri lailla kiinnittyneet lapset katselevat itseään ja maailmaa erilaisista näkökulmista. Turvallisesti kiinnittynyt lapsi kokee itsensä ja häntä ympäröivän maailman hyvänä. Myös ihmiset ovat pääosin luotettavia. Turvattomasti kiinnittynyt lapsi voi nähdä ihmiset epäluotettavina sekä itsensä ja maailman huonoina tai jopa pahoina. Kuitenkin hyvissä olosuhteissa turvattomasti kiinnittynyt lapsi voi oppia, että maailmassa on myös hyvää ja jotkut ihmiset ovat luotettavia. (Sinkkonen & Kalland 2001:9)

Ensisijainen kiintymyskohde on yksi kiintymyssuhdeteorian käsitteistä. Ensisijainen kiintymyskohde on tärkein henkilö, johon lapsi solmii tunnesiteen. Yleensä tämä kohde on äiti tai joku muu lasta eniten hoivaava henkilö. Ensisijaisen kiintymyssuhteen rinnalle nousee lapsen kasvaessa toissijainen kiintymyskohde, joka ottaa ensimmäisen kiintymyskohteen tavoin vastuuta

lapsesta. Bowlbyn mukaan molempien kiintymiskohteiden tulee toteuttaa äidillistä hoivaa. Äidillisellä hoivalla Bowlby tarkoittaa sitä tapaa, jolla lapsen vaatimuksiin pitäisi vastata. Tämä tapa sisältää kiintymyssuhdeteorian kriteerit hyvän hoivan laadusta eli lapsen perustarpeiden täyttämistä. (Rusanen 2011:30)

Sinkkonen & Kalland (2001:10-11) toteavat, että rakkautta ja kiintymyssuhdetta ei saa sekoittaa keskenään. Heidän mukaansa vanhempi ei välttämättä kykene toimimaan lapselleen turvallisenä kiinnittymiskohteena, vaikka lastaan rakastaisikin. Samalla tavoin lapsi voi olla kiinnittynyt häntä laiminlyövään tai jopa pahoinpitelevään vanhempansa tätä kuitenkaan rakastamatta.

3 Varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen

3.1 Yleisesti

Varhainen vuorovaikutus luo perustan lapsen kehitykselle. Siksi toimiva vuorovaikutus lapsen ja vanhemman välillä on tärkeää. Varhaista vuorovaikutusta voidaan tukea vaikkapa erilaisten ryhmien tai yksilöllisen auttamisen kautta. Ryhmiä voidaan järjestää kaikille avoimina ryhminä tai tukiryhminä sellaisille perheille, joilla on jonkinasteisia häiriöitä varhaisessa vuorovaikutuksessa. Järjestäjinä voivat toimia kunnan eri palvelut kuten neuvolat ja avoimet varhaiskasvatuspalvelut, seurakunnat, liitot ja järjestöt. Ryhmät voivat olla vertaistukea tarjoavia keskusteluryhmiä tai toiminnallisia tekemiseen keskittyviä ryhmiä. Esimerkiksi Mannerheimin lastensuojeluliitto järjestää ”Vahvuutta vanhemmuuteen”-perheryhmiä, joissa tarkoituksena on tukea vanhemman ja vauvan välistä vuorovaikutusta, vanhemmuutta sekä kokonaisvaltaisesti perheen hyvinvointia (Vanhempainnetti).

Vanhemman ja lapsen välisen puutteellisen vuorovaikutuksen taustalla voi olla erilaisia häiriöitä. Voi olla, että vanhemmalla on puutteelliset tiedot lapsen normaalin kehityksen kulusta. Taustalla voi olla myös vanhemman sairaus tai stressi, joka estää vanhemman normaalin reagoimisen lapsen tarpeisiin. Joissakin tilanteissa saattaa lapsella olla vaikeuksia tuottaa riittävän selkeitä vihjeitä tarpeistaan, esimerkiksi keskosuuden tai fyysisen sairauden vuoksi (Viljamaa 2003: 12.)

Raisa Cacciatore kirjoittaa väestöliiton sivuilla vanhemmuuden sekä varhaisen vuorovaikutuksen tukemisesta. Lapsen ja vanhemman välisen vahvan siteen kehittyminen on pitkä prosessi ja samaan aikaan tapahtuu myös kasvu vanhemmuuteen. Moni vanhempi on kuin luonnostaan syntynyt vanhemmaksi, kun taas toisilla kestää hetki ennen kuin he kasvavat vanhemman rooliin. Vanhempia voi tukea sekä auttaa se, että he tietävät joitain perusasioita varhaisen vuorovaikutuksen rakentumisesta. (Cacciatore 2009.)

Aikuisen olisi hyvä ottaa huomioon, että pienellä lapsella on luontainen tapa toimia vuorovaikutuksessa koko kehollaan, ilmeitä ja eleitä käyttäen. Tästä syystä sanallisen viestin lisäksi olisi lasten kanssa hyvä käyttää koko kehoa, ilmeitä, eleitä ja äänensävyä tukemaan sanallista viestintää. Jos kehollinen ja kielellinen viesti ovat ristiriidassa keskenään, se voi aiheuttaa hämmennystä lapsessa tai johtaa viestin tulkintavirheisiin (Vilén ym. 2013: 104.)

Vanhemman ja vauvan biologispohjainen sosiaalisen yhteenkuuluvuuden tunne on pohja varhaiselle vanhempi-lapsi-suhteelle. Useimmille vanhemmista empaattinen omistautuminen lapselle on luonteista. He ovat vaistomaisesti sitoutuneita ja he kykenevät vastaamaan lapsensa signaaleihin sekä tarjoamaan tälle tarpeita vastaavaa hoivaa. Näin toimivilla vanhemmilla on ollut usein itsellään myötäelävä vanhempi. Kaikilla ei kuitenkaan ole kokemusta empaattisesti hoivaavista vanhemmista. Vanhemmat, joilta puuttuu omakohtainen kokemus empaattisesta hoivasta, voivat epäonnistua eläytymään lapsensa hoivassa. Tämä voi joissain tapauksissa merkitä lapselle riskiä, joka voi vaikuttaa läpi lapsen kehityksen. Epävarmoja vanhempia tuettaessa on pyrittävä kiinnittämään heidän huomionsa lapsen yksilöllisyyteen ja auttaa rakentamaan vakaampaa pohjaa vanhempi-lapsi-suhteelle. (Emde & Robinson 2001: 266.)

Varhaisen vuorovaikutuksen rakentumisessa on olennaista tietää muun muassa sitä, miten vanhempi voi näyttää lapselle, että vanhempi pitää hänestä. Lapsen kuvaa itsestä sekä hänen minäkuvan kehitystä tukee se, kun vanhempi ilahtuu lapsen ilmeistä, innostuu lapsesta tai vain rauhoittuu yhdessä lapsen kanssa. Vanhemman on hyvä tutustua omaan lapseensa avoimin mielin. Kaikki lapset ovat erilaisia ja vanhemman on oltava herkkä havainnoimaan millainen juuri hänen oma jälkikasvunsa on. Lapsi voi olla erilainen kuin vanhempi on odottanut. Kun vanhempi tiedostaa näitä edellä mainittuja seikkoja, niin vanhemmuus ja vuorovaikutus saavat tukea. (Cacciatore 2009.)

Vanhemman mentalisaatiokyky on yksi tärkeistä avaimista vanhemman ja lapsen välisessä vuorovaikutuksessa. Vanhemmuuden näkökulmasta mentalisaatiokyvyllä tarkoitetaan vanhemman kykyä pohtia lapsen kokemusta ja tunnetta erilaisissa arkipäivän tilanteissa. Jos vanhemmalla on ongelmia mentalisaatiokyvyssään, voi se aiheuttaa lapsen käyttäytymisen väärintulkintoja ja vuorovaikutusongelmia. Pahimmillaan tilanne voi ajautua lapsen laiminlyöntiin tai jopa pahoinpitelyyn. (Pajulo & Pyykkönen 2012: 71.)

Jokaisella meistä on valmius kehittää mentalisaatiokykyämme syntymästämme asti. Mutta sen, kuinka pitkälle ja monipuolisesti mentalisaatiokykyämme voi kehittyä, määrittelevät hoivaympäristömme sekä varhaiset vuorovaikutussuhteemme. Lapsen mielentilaa ja kokemuksia täytyy huomioida ja ymmärtää riittävästi hänen kehityksensä aikana. Jos näin ei tapahdu, ei lapsen mentalisaatiokyky pysty kehittymään. Tämä tarkoittaa sitä, että lapsen oma mentali-

saatiokyky voi kehittyä vain, jos hänen vanhemmallaan on riittävä mentalisaatiokyky. (Pajulo & Pyykkönen 2012: 73.)

Sari Ahlqvist ja Katri Kanninen toteavat, että lapsiperheiden vuorovaikutustilanteet koostuvat pääasiassa arkipäiväisten tilanteiden vuorovaikutuksesta. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi lapsen syöminen ja nukkuminen sekä vanhemman kyky ymmärtää lapsen niin sanallisia kuin sanattomiakin viestejä. Arvioitaessa vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta se voidaan jakaa kolmeen eri osa-alueeseen: osapuolten motivoituneisuus, suhteen tunteelliseen puoleen ja luonteenomaiseen tapaan toimia. (Ahlqvist, Kanninen 2003: 343.)

Ensimmäisenä on osapuolten motivoituneisuus. Tällöin huomiota tulisi kiinnittää niin lapsen kuin vanhemmankin motivaatioon keskinäiseen kommunikointiin. Vuorovaikutusta voi hankaloittaa esimerkiksi vanhemman välinpitämättömyys tai lapsen passiivisuus lähteä mukaan vuorovaikutukseen. Vuorovaikutukseen tarvitaan molemminpuolinen halu ja kiinnostus vuorovaikutukseen (Ahlqvist, Kanninen 2003: 343-344.)

Toisena osa-alueena on vuorovaikutuksen osapuolten tunteellinen puoli. Tähän liittyy esimerkiksi vastavuoroisen vuorovaikutuksen periaate (Ahlqvist, Kanninen 2003: 344). Vastavuoroisuus vanhemman ja lapsen välillä onkin osa toimivaa varhaista vuorovaikutusta. Vastavuoroisessa vuorovaikutuksessa vanhempi ja lapsi muokkaavat ja muuttavat toimintaansa toistensa käyttäytymisen perusteella. Esimerkiksi äiti vastaa lapsen hymyyn ja iloisuuteen omalla hymyllään ja iloisuudellaan. Toisin sanoen olennaista on kaksisuuntainen, kasvokkain tapahtuva vuorovaikutus, jossa molemmat osapuolet ovat aktiivisia ja kiinnostuneita. Esimerkiksi lapsen on tuotettava riittävän selkeitä vihjeitä sekä vastata vanhemman aktiivisuuteen. Vanhemman vastuulla puolestaan on vastata lapsen pieniinkin vihjeisiin ja luoda lapselle turvallinen kasvuympäristö (Viljamaa 2003: 11-12.)

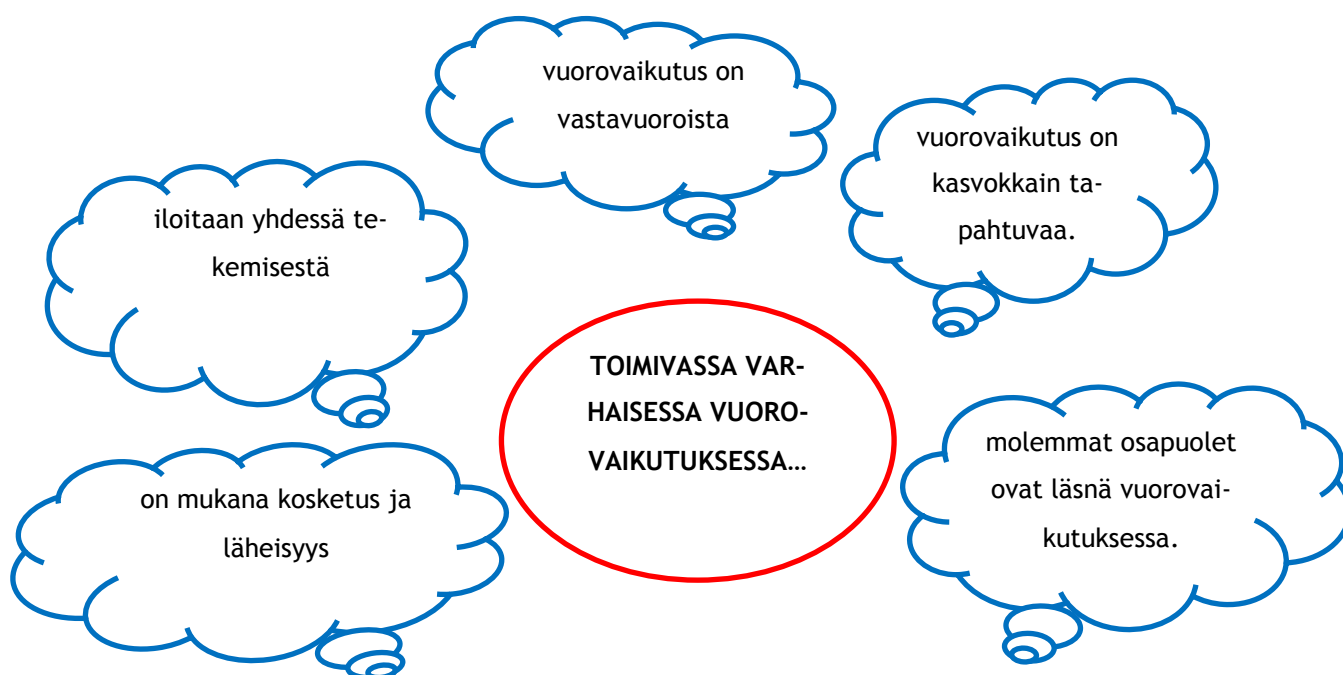
Viimeisenä osa-alueena on luonteenomainen tapa toimia. Tässä osa-alueessa on läsnä vuorovaikutukseen liittyvä ajoitus. Tällä tarkoitetaan sitä, että vanhempi vastaa lapsen viesteihin ja kommunikointiyrityksiin nopeasti. Vanhemman nopea reagointi antaa lapselle kokemuksen siitä, että vanhempi reagoi lapsen viesteihin ja kommunikointiin. (Ahlqvist, Kanninen 2003: 345.)

Vanhemman ja lapsen välinen vuorovaikutus koostuu monista asioista, eikä siinä esiintyvät häiriöt ole aina yksiselitteisiä. Vuorovaikutuksessa on aina läsnä kaksi osapuolta, vanhempi ja lapsi. Toisen vaillinainen osallistuminen vuorovaikutukseen hankaloittaa toisen osapuolen vuorovaikutusyrityksiä. Aina taustalla ei ole motivaation puute tai haluttomuus vuorovaikutukseen. Joskus vaikeuksia voi tuoda taustalla olevat sairaudet tai tiedon puute. Toisinaan ympäristö voi olla vuorovaikutusta hankaloittava tekijä. Ympäristö voi vaikuttaa kommunikaation

nopeuteen, esimerkiksi hidastamalla vanhemman reagoitua lapsen vuorovaikutusyrityksiin, jolloin lapsi voi tulkita asian niin, että vanhempi ei vastaa hänen tarpeisiinsa. Ihmiset ovat yksilöllisiä, eikä tunteiden näyttäminen ole kaikille helppoa. Kosketus, läheisyys ja positiivisten tunteiden jakaminen eivät kaikille vanhemmille ole luontainen tapa toimia. Lapsen kokonaisvaltaisen kehittymisen kannalta vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutussuhteen tukeminen on tärkeää. Varhaisen vuorovaikutuksen ratkaisemattomat ongelmat voivat jäädä haittaamaan lapsen myöhempää kehitystä. Siksi tämän vuorovaikutussuhteen tukeminen on tärkeää sekä lapsen kehityksen että vanhemman onnistuneen vanhemmuuden tunteen takia.

3.2 Tässä opinnäytetyössä

Opinnäytetyöni toiminnallisessa osuudessa tarkoitukseni oli toteuttaa vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukemista niin, että suunnittelemassani toiminnassa olisi tavoitteena toteuttaa toimivan varhaisen vuorovaikutuksen elementtejä. Alla olevat elementit olen poiminut edellä olevasta teoriaosuudesta ”Varhainen vuorovaikutus” ja ”Varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen”.

Kuva 3. Varhaisen vuorovaikutuksen tukemisen elementit tässä opinnäytetyössä.

Ajatuksenani oli, että suunnittelemissani toiminnoissa, olisi aina vähintään yksi edellä olevista elementeistä mukana tai toiminta toimisi mahdollistajana, esimerkiksi toiminta olisi sellaista joka houkuttelisi läsnäoloon. Helpompia kohtia tässä oli suunnitella sellaista tekemistä, johon sisältyisi kosketusta, läheisyyttä ja kasvokkain olemista. Edellä mainitut ovat sellaisia elementtejä, jotka ovat ryhmälle helposti oheistettavissa. Esimerkiksi Pullalapsi-runossa koske-

tetaan lasta eri tavoin eri paikoista, joitain leikkejä leikitään niin, että lapsi on vanhemman sylissä tai istuu kasvot kohti vanhempansa.

Itse haasteena olivat yhdessä tekemisen ilo, molemminpuolinen läsnäolo tilanteessa sekä vuorovaikutuksen läsnäolo. Näiden pohjalta pyrin suunnittelemaan toimintaa, joka mahdollistaisi näiden elementtien toteutumisen. Tietysti ohjaajana, osallistujia voi muistuttaa, että ”tämä kerho on sinun ja lapsesi yhteinen toimintahetki. Unohdetaan hetkeksi muut asiat salin puolelta ja ollaan läsnä tässä hetkessä”. Ohjaaja voi yrittää innostaa, kannustaa ja antaa vinkkejä, mutta loppu on osallistujien käsissä.

Tältä pohjalta lähdin kuitenkin toteuttamaan toimintaani kerhossa. Tavoitteenani näiden elementtien pohjalta oli luoda toimintaa, joka tukisi vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta.

4 Toiminnalliset menetelmät

Toteutan tässä opinnäytetyössä toiminnallisia menetelmiä, kuten musiikkia, kuvaa, draamaa sekä liikuntaa ja tanssia. Kun käytän ilmaisua ”toiminnalliset menetelmät”, tarkoitan kaikkia tekemiseen ja toimintaan liittyviä harjoituksia. Minulle nämä menetelmät ovat tulleet tutuksi opintojeni kautta. Vaikka olenkin tässä kirjallisessa työssäni jakanut ne erilleen toisistaan, haluan kuitenkin todeta, että minulle toiminnallisten menetelmien raja voi olla häilyvä käsite. Itse koen menetelmät niin, että niissä on paljon samankaltaisia piirteitä ja ne voivat mennä hyvinkin lähelle toisiaan. Esimerkiksi musiikkia voi käyttää apuna niin draama- kuin liikuntatuokioissa. Se voi myös soida taustalla maalatessa. Draama sisältää kehollista ilmaisua, joka voi joissakin hetkissä olla hyvinkin fyysistä ja sivuta liikunnallista toimintaa. Liikunnalliset leikit puolestaan saattavat sisältää draamallisia elementtejä. Samalla haluan todeta, että itselleni pääpaino on tekemisessä ja siitä nauttimisessa.

Toiminnallisissa menetelmissä tärkeää ei ole taiteellinen lopputulos, vaan itse toiminta ja tekeminen. Toiminnassa painottuvat muun muassa tunteet sekä niiden ilmaiseminen ja toisen kokemukseen samaistuminen (Iloa arkeen :10). Tunteiden ilmaisun lisäksi toiminnallisilla menetelmillä voidaan tukea yksilön kasvua ja kehittymistä sekä minäkäsityksen kehittymistä (Kataja ym. 2011:31). Toiminnallisia menetelmiä pystytään käyttämään lasten ja nuorten parissa sekä esimerkiksi perhekuntoutuksessa. Toiminnalliset menetelmät tarjoavat onnistumisen kokemuksia, jotka tuovat voimavaroja vaikkapa ihan arjessa selviytymiseen. Sosiaaliportin sivuilla esimerkiksi todetaan, että ”perhekuntoutuksessa on havaittu, että toiminnallisessa ohjatussa tekemisessä perheenjäsenten välinen vuorovaikutus paranee ja lapsen myönteinen minäkuva vahvistuu” (Sosiaaliportti.)

4.1.1 Musiikki

Lapsen musiikillinen ympäristö alkaa muokkautua jo kohtuaikana. Äidin vatsassa olevalle vauvalle kannatta laulaa ja jutella sekä soittaa musiikkia. Pieni vauva pystyy tunnistamaan kohtuaikana laulettuja ja soitettuja lauluja. Kohdussa kuultu musiikki voi tuoda lapselle turvallisuuden tunteen syntymän yhteydessä. Vauva tunnistaakin parhaiten äidin äänen, jos tämä on vauvalle raskautensa aikana laulanut. Tutkimuksissa on myös havaittu, että raskauden aikana musiikkitoiminnassa mukana olleiden vauvojen aktiivisuus vuorovaikutukseen lisääntyy sekä se lujittaa myös äidin ja vauvan välistä suhdetta. (Hujala & Turja 2012: 124-125).

Musiikilla on myönteisiä vaikutuksia lapsen kehitykseen. Aivotutkija Minna Huotilainen toteaa Lapsemme-lehdessä (3/2013), että musiikki kehittää tarkkaavaisuutta sekä keskittymiskykyä. Alle kouluikäisten lasten musisointi edesauttaa äidinkielen oppimista. Musiikki on myös avain vuorovaikutustaitojen harjoitteluun. Ryhmässä tai yhdessä vanhemman kanssa musisoiminen edistää toisten huomioon ottamista sekä yhteenkuuluvuuden tunnetta. Samalla ”musiikki samankaltaistaa toimintojamme ja tunteitamme”. Pienen lapsen vanhemmille musiikki voi tarjota työkalun avuksi lapsen kanssa olemiseen, hoivaamiseen, ilahduttamiseen, lohduttamiseen ja rauhoittamiseen. (Kokkonen 2013: 17-18).

Asukaspuisto Neliapilan kaltaisissa avoimissa toimintapaikoissa lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutusta tuetaan muun muassa muskari-toiminnalla. Muskari-ryhmät ovat yleisesti suosittuja ja keskeisessä asemassa avointen toimintapaikkojen toiminnassa. (Hujala & Turja 2012:125) Vauvamusikkitoimintaa on tutkittu viime aikoina paljon. Tutkimuksissa on havaittu positiivisia vaikutuksia äidin ja lapsen musiikillisessa ja vuorovaikutuksellisessa kiintymyssuhdekäyttäytymisessä. Musiikkitoiminnassa mukana olleiden lasten itseilmaisu, omien tunteiden ilmaisu, kuuntelu sekä reagoitiherkkyys kasvoi ja läsnäolo vuorovaikutustilanteissa parani. (Hujala & Turja 2012:125.)

4.1.2 Liikunta

Liikkuminen on ihmisen keholle luonnollista. Samalla se on hyvä keino ilmaista itseään. Eisanalliseen viestintään kuuluvat kehon kieli, motoriikka ja liikkeet. Suurin osa ihmisen vuorovaikutuksesta tapahtuu ei-sanallisen viestinnän kautta. Liikunta voi olla hyvinkin monimuotoista vuorovaikutuksen näkökulmasta. Leikki ja erilaiset kisailut ovat luonnollinen tapa olla vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Sanoja ei välttämättä tarvita ja erilaiset välineet, kuten vaikkapa pallo, mahdollistaa vuorovaikutuksen syntymistä hyvinkin matalalla kynnyksellä. (Kataja ym. 2011:33).

Liikunnalla on monia positiivisia hyötyjä lapsen kannalta. Liikunta voi olla avain yhdessä toimimiseen sekä uusiin ihmiskontakteihin. Samalla liikunta tarjoaa mahdollisuuksia eettiseen pohdintaan esimerkiksi oikeasta ja väärästä. Liikunnasta löytää paljon niin esteettistä kuin luovuutta edistäviä elementtejä, mutta tärkeimpänä se sisältää paljon kehollista ilmaisuja. (Laakso 2007:22.) Kehollinen ilmaisu on olennainen osa ihmisten välistä vuorovaikutusta. Liikunta tarjoaa puitteita tämän kehollisen ilmaisun harjoittamiseen.

Vuorovaikutus aikuisen kanssa, yhdessä oleminen ja aktiivinen yhdessä tekeminen tukee kokonaisvaltaisesti lapsen kehitystä (Sääkslahti 2007: 34). Liikunnan ei tarvitse olla vain ”pelkkää liikuntaa” vaan sen voi myös yhdistää musiikin kanssa. Penttinen (2007: 299) toteaa, että liikunnan ja musiikin yhdistäminen saa ihmisen toimimaan niin fyysisesti, henkisesti kuin emotionaalisesti. Tällä yhdistelmällä on todettu olevan positiivinen vaikutus kehon tunteeseen, koordinaatiokykyyn, itsetuntoon ja ilmaisullisuuteen.

Liikunnan ja musiikin yhdistämisestä ei ole pitkä matka tanssiin, jota myös hieman toteutimme toimintahetkissä. Myös tanssin avulla voidaan saavuttaa positiivisia asioita vuorovaikutuksen kannalta. Nieminen (2007: 287) toteaa, että tanssin avulla voidaan oppia tuntemaan oma keho ja sen hyväksyminen. Samalla voidaan saada rohkeutta koskettaa toisia ja hyväksyä toiset. Kosketus on yksi vuorovaikutuksen välineistä, joita tässä opinnäytetyön toiminnassa toteutettiin hyvinkin paljon.

4.1.3 Draama

Draama mielletään hyvin usein kuuluvaksi teatteriin tai vaikkapa elokuvaan. Kuitenkin se on varsin toimiva väline erilaiseen toimintaan. Draamaa voi tarkastella hyvin esimerkiksi leikin ja liikkumisen kautta. Yksi draaman muotojen ominaisuus on vuorovaikutteisuus. Muita yhteisiä ominaisuuksia ovat toiminnallisuus, ilmaisullisuus, fyysisuus ja spontaanisuus. Draamaharjoitukset vaihtelevat portaattomasti aina yksinkertaisista mielikuvaharjoituksista ja roolileikeistä aina laajoihin draamallisiin prosesseihin (Kataja ym.2011:32.) Draama sisältää paljon leikin ominaisuuksia sekä siihen pystyy ottamaan mukaan vaikkapa sadun tai tarinan toiminnan taustaksi. Neelands esimerkiksi kuvaa draamakasvatusta leikilliseksi, aktiiviseksi ja yhteiseksi taidemuodoksi, jonka ei pitäisi olla tylsää. (Heikkinen 2002:41.)

Yleensä draama mielletään helpommin käytettäväksi vanhempien lasten ja nuorten kanssa kuin esimerkiksi päiväkotikäisten lasten kanssa. Kuitenkin draaman käyttö myös pienemmällä lapsilla on mahdollista. Toivanen (2009: 31) toteaa, että draaman toiminta on leikinomaista ja sen lähtökohtana on lapsen kehitystaso. Parhaimmillaan toiminta edistää lapsen kielellistä kehitystä ja valmiuksia oppia uusia asioita. Draamatyöskentelyssä lapsella on mahdollisuus tarkastella suhdetta toisiin ihmisiin ja ympäröivään maailmaan. Etenkin pienten lasten kanssa

työskenneltäessä korostuvat sekä aikuisen että lapsen ja lasten keskinäinen yhteistyö. Keskeistä on työskentelyn dialogisuus eli vuoropuhelu, joka toteutuu niin toimintaan osallistujien kuin ohjaajan välillä.

Draamatyöskentely 1-3-vuotiaiden kanssa on enemmän aikuisjohtoista toimintaa kuin vanhemmilla lapsilla. Toiminta voi esimerkiksi olla tarinoiden kerrontaa, jota voidaan elävöittää pienellä draamaleikillä. Draamaleikissä voi hyödyntää erilaisia laulu-, liikunta ja tanssileikkejä. Apuna ohjaaja voi käyttää käsi- tai sorminukkeja. Pieniä lapsia voi aktivoida toimimaan yksinkertaisen matkimisen avulla. (Toivonen 2009: 32.)

4.1.4 Kuva

Synnynnäisen ominaisuuden ansiosta, lapset nauttivat visuaalisuudesta ja kauniista asioista heti syntymästään. Lapsen kuvallinen kehitys alkaa siis jo syntymänhetkellä. Hyvin varhaisessa vaiheessa voi jo huomata, että vauva innostuu kirkkaista väreistä. Lämpimät sävyt ovat myös vauvojen mieleen. Taaperoikäistä lasta kuvaa parhaiten kokonaisvaltaisuus. Kaikessa mitä taapero tekee, hänellä on kaikki aistit tiiviisti mukana. Erityisen tarkkoja, aisteista ovat etenkin tunto ja näköaisti. Tunto ja näköaistin avulla lapset tekevät paljon havaintoja tässä iässä. (Karppinen ym. 2001:43-44.)

Kuvallisella työskentelyllä on paljon vaikutuksia lapseen. Lapsi muun muassa oppii hahmottamaan elinympäristöään kuvallisen työskentelyn avulla. Elinympäristö hahmottuu, kun lapsen kanssa katsellaan kuvia ja kun kuvaa käytetään työvälineenä. Elinympäristön hahmottumisen lisäksi muun muassa lapsen kommunikointi kehittyy sekä kuvalliset työskentelyhetket tukevat lasta olemaan vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. (Karppinen ym. 2001:43.)

Kuvallisessa työskentelyssä aikuisella on oma roolinsa. Aikuisen on hyvä tietää joitakin perusasioita materiaaleista sekä välineistä joita lapsi käyttää. Tärkeintä kuvallisessa työskentelyssä on kuitenkin se, että aikuinen on läsnä tilanteessa ja näyttää kiinnostuksensa lapsen kuvallisia tuotoksia kohtaan. Lapsen toimiessa, aikuisen ja lapsen suhde on parhaimmillaan vuorovaikutteinen. Lapsi esimerkiksi maalaa ja aikuinen on kiinnostunut lapsen työstä ja kuuntelee mitä lapsella on siitä sanottavaa. Samalla aikuinen pystyy myös havainnoimaan lasta. Aikuisen läsnäolo tuo turvaa lapselle ja se voi auttaa lasta työskentelyssä eteenpäin. Jos aikuinen läsnäolon ja kiinnostuksen osoittamisen lisäksi vielä eläytyy lapsen tekemiseen, se voi antaa lapselle kokemuksen ajatusten sekä tunteiden yhteydestä. Tämä voi olla asia joka innostaa lasta kuvallisessa työskentelyssä eteenpäin (Karppinen ym. 2001:50.)

5 Toimintatuokioiden toteutus

Tähän opinnäytetyöhön kuului yhteensä 10 kerhokertaa. Kerhokerroista kahdeksan sisälsi varsinaista toimintaa. Ensimmäinen kerta oli varattu tutustumiselle sekä opinnäytetyöhön liittyvien asioiden tiedottamiselle. Viimeinen kerta oli ryhmän lopetus-kerta, jossa katsottiin yhdessä kuvia kerhokerroilta, nautittiin hieman herkkuja kahvin ja mehun kerä sekä kerättiin vanhempien kirjallinen palaute toiminnasta. Toimintakertojen suunnitelmat löydät opinnäytetyön ”Liitteet”-osiosta.

5.1 Maanantai 27.1. Info ja tutustuminen

5.1.1 Toiminta ja tavoitteet

Tällä ensimmäisellä kerralla oli tavoitteena tutustua sekä käydä läpi opinnäytetyöhön liittyviä asioita. Olin suunnitellut hieman toimintaa tutustumisen tueksi. Tarkoitus oli kuitenkin pitää toiminnan osuus hieman lyhyempänä, jotta toiminnan jälkeen olisi aikaa puhua opinnäytetyöstä sekä vastata osallistujien mahdollisiin kysymyksiin. Paikalla oli 12 aikuinen-lapsi-paria. Lasten ikäjakauma oli tällä kerralla hieman alle 1 vuodesta siihen 4 vuoden tienoille. Yhden lapsen mukana oli isovanhempi. Ennen varsinaista toimintaa esittelin itseni, ja muutamain sanoin kerroin opinnäytetyöstäni. Samalla kerroin tämän kerran kulusta; ensin olisi hieman toimintaa, jonka jälkeen käsiteltäisiin opinnäytetyöhön liittyviä asioita.

Aluksi kävimme läpi niin sanotun ”fiiliskierroksen”. Fiiliskierroksen tarkoituksena oli kertoa sanoin ja samalla näyttää kehollisesti, millä fiiliksillä oli tänä aamuna kukakin pari liikenteessä. Näytin itse ensimmäisenä Aapo-apinan kanssa esimerkkiä. Osa vanhempi-lapsi-pareista näytti fiiliksiään enemmän, muutama väsynyt lapsi makoili aikuisen kanssa tyytyväisenä patjalla. Osa hieman hypähteli ja pyöri ympäri paikallaan, vauhti oli kuulemma ollut aamusta asti päällä. Muutamia lapsia selvästi jännitti tilanne. Yhtä lapsista alkoi tilanne itkettämään, ja lohtua haettiin aikuisen sylistä. Vanhemman mielestä isompi ryhmä taisi hieman jännittää itkuun purskahtanutta lasta. Osa pareista vain kertoi hieman aamun tunnelmia. Jokainen kuitenkin edes sanoi jotain. Uusi asia ja uusi ympäristö saattoi vaikuttaa, mutta alusta kun päästiin, alkoi ryhmä lämmetä enemmän.

Seuraavana oli tutustumiseen tarkoitettu pallopiiri. Muutama lapsi kertoi omalla vuorollaan nimensä reippaasti, loppuja auttoi vanhempi. Lähes kaikki lapset saivat vierittää palloa, kukin omalla tyylillään, osa hieman aikuisen avustamana. Pallon vieriminen ryhmän muodostaman ympyrän keskellä kiehtoi muutamia lapsia ja välillä pallo eksyi jonkun pienemmän kulkijan syliin hetkeksi. Muutama lapsista ei olisi malttanut istua vanhemman sylissä. Kiinnostavampaa touhua olisi ollut olla piirin keskellä yrittäen saada palloa kiinni sen vieressä ohitse. Vaikka vanhemmat kävivät hakemassa lapsen takaisin luokseen, oli hetken päästä samat lapset in-

nopeasti keskellä piiriä katselemassa pallon liikkeitä. Suurin osa lapsista kuitenkin jaksoi istua vanhemman luona ja odottaa pallon vierimistä omalle kohdalle.

Pullalapsi-runon oli kaikille osallistujille aivan uusi. Aluksi luin kerran runon läpi, samalla kerroin, mitä missäkin kohtaa voi lapselle tehdä. Sen jälkeen lausuiimme ja leikimme yhdessä runon. Koska runo on aika lyhyt ja kaikille uusi, ajattelin että se olisi hyvä ottaa vielä toisen kerran. Toisella kerralla lapsissa huomasi muutoksen. Ensimmäisellä kerralla tyynyillä istuvat lapset olivat ehkä hieman ihmettelevinä odottaneet, että mitä seuraavaksi tapahtuu. Toisella kerralla, kun runo oli jo hieman tutumpi, alkoi pari lasta kikkalemaan runon lähestyessä loppua. Ensimmäisellä kerralla yksi lapsi ei halunnut mennä aikuisen luokse. Yritin kannustaa lasta, että ”mene äidin luo leikkimään”, mutta ei kannustelu oikein auttanut. Toisella kierroksella saimme kuitenkin hänetkin mukaan leikkimään runon vanhempansa kanssa.

Toimintakerran loppulaulun jälkeen, jaoin tervehdys-kirjeen sekä lupalaput. Samalla kerroin opinnäytetyöstä ja sen tarkoituksesta. Kenelläkään ei sillä hetkellä ollut mitään kysymyksiä. Kerroin, että minua voi lähestyä sähköpostitse, jos mieleen tulee kysymyksiä tai toiveita toiminnan suhteen.

5.1.2 Yhteenveto

Tutustuminen ja nimien läpikäynti sopi mielestäni hyvin tähän ensimmäiselle kerhokerralle. Vaikka paikalla olijoista useimmat käyvät edes silloin tällöin asukaspuistossa, ei kaikkien osallistujien nimiä muistettu. Paikalla oli muutama ihan uusikin kävijä. Lasten nimet muistettiin helpommin kuin aikuisten. Lasten nimet ”jäivät paremmin asukaspuistolla mieleen, kun niitä (lasten nimiä) kuulee useammin kuin vanhempien nimiä”. Myös itse koin nimien läpikäymisen mukavana, sillä olin huomannut myös samanlaista ilmiötä lasten nimien muistamisesta, kuten yksi osallistujista sanoitti. Opinnäytetyötäni edeltävän harjoittelun aikana opin tuntemaan lapset nimeltä, mutta vanhempien nimet jäivät usein jopa kuulematta. Oli hyvä, että nimet käytiin läpi, sillä sille oli tarvetta, ei vain minun puolestani vaan myös osallistujien kannalta.

Toimintakerhon alkamisen informoinnista huolimatta osalle paikalla olijoista opinnäytetyö ja siihen liittyvä kerho näyttivät tulevan yllätyksenä. Muutama oli ajatellut tulleensa ensimmäiseen aamun muskariin. Loput olivat paikalla mielenkiinnosta kuuntelemassa, mitä kaikkea olisi myöhemmin luvassa. Toimintakerhoa oli mainostettu ensimmäiselle muskariryhmälle jo marraskuusta. Myös asukaspuiston seinätiedotteessa sekä Facebook-sivujen viikkotiedotteessa kerhoa oltiin mainostettu.

Mielestäni ensimmäinen kerta meni ihan hyvin, koska en ole ennen ohjannut tällaista aikuisten-lapsi-ryhmää. Alussa minua jännitti todella paljon, etenkin kun näin kuinka paljon ihmisiä

oli paikalle saapunut. Olin edellisenä iltana ajatellut, että olisin tyytyväinen, jos edes viisi vanhempi-lapsi-paria saataisiin kokoon. Olin tietysti iloinen, että kiinnostusta toimintakerhoa kohtaan löytyi. Alkujännityksen jälkeen toiminta sujui paremmin. Huomasin, että osa lapsista vierasti suurta ryhmää. En siis ollut ainoa jännittäjä. Seuraavalla kerralla uskon olevani hie-
man rennompia, enkä varmaankaan jännitä niin paljoa kuin tällä ensimmäisellä kerralla.

Kuva 4. Aapo-apina

5.2 Maanantai 3.2. Musiikkituokio

5.2.1 Toiminta ja tavoitteet

Tämän kerhokerran tavoitteena oli vuorovaikutuksen tukeminen musiikin avulla. Pysin valitsemaan laulut niin, että niiden mukana tehtävät leikit sisältäisivät vuorovaikutuksen elementtejä: kosketusta, läheisyyttä ja kasvokkain tapahtuvaa vuorovaikutusta. Ajatuksena oli, että laulut olisivat tuttuja ja helppoja, mutta lauluihin liittyvät leikit vaatisivat aikuisilta tarkkaavaisuutta ja läsnäoloa tilanteessa. Tällä toimintakerralla paikalla oli 7 vanhempi-lapsi-paria.

Musiikkikertamme eteni postikorttien sekä niihin liittyvien tarinoiden avulla. Aapo-apina oli tuonut mukanaan saamiaan postikortteja. Jokaiseen postikorttiin liittyi pieni tarina, mihin kortti liittyi. Ensin kuuntelimme lyhyen osan Aapon tarinaa ja kiersin näyttämässä kulloinkin tarinaan liittyvää postikorttia jokaiselle kerholaiselle. Muutama lapsista jaksoi kuunnella tari-

naa, kaikki eivät. Osa kuunteli keskittyneenä, osa pyöriskeli ja puuhaili omia juttujaan tarinoiden välissä. Onneksi mukana oli jokaiseen lauluun liittyvä kuva, sillä kuvia lapset katsoivat hyvinkin tarkasti. Ja jokainen lapsi halusi nähdä kortissa olevan kuvan. Jokaiseen korttiin liittyvät tarinat sekä laulut löydät liitteistä.

Edellisellä kerralla muutamia lapsia oli selvästi jännittänyt. Siitä syystä päätin tällä kerralla ottaa muskarista tuttuja lauluja mukaan tähän musiikkihetkeen. Niin lapsille kuin vanhemmille muskarista tutut laulut olivat ”Pakkasaamuna paleltaa” ja ”Metrolla mummolaan”. ”Pakkasaamuna paleltaa”-laulussa lapset istuivat vanhemman sylissä. Laulun sanojen mukaan kosketettiin sitä paikkaa, jota laulussa palelsi. Kävimme laulussa läpi sormet, varpaat, korvat ja nenän. Aloitus tutulla ja turvallisella laululla tuntui hyvältä ajatukselta, niin lapset kuin vanhemmat olivat kaikki mukana. Samalla se toimi hyvin vuorovaikutuslauluna, joka sisälsi kosketusta ja läheisyyttä.

”Metrolla mummolaan”-laulussa apunani oli ”Vauvan vaaka”-cd, jolta kyseinen kappale löytyy. Leikimme laulua seisten. Kun laulussa laulettiin ”soitan kelloa”, painettiin sormella lapsen nenää. Kohdassa ”painan nappia”, painettiin sormella lapsen napaa. Kohdassa ”liukuportaita metroon” osa vanhemmista nosti lapsia ilmaan ja osa teki kyykyn yhdessä lapsensa kanssa. Muuten laulua leikittiin kävelemällä ”limpsin lampsin jalkapatikalla” sekä hytkymällä ”kөрöttelen, көрöttelen...”. Kyseiset kohdat oli voinut pienempien lasten kanssa leikkiä niin, että lapsi olisi ollut aikuisen sylissä. Tällöin lapsi olisi tuntenut liikkeen aikuisen kehon kautta. Tällä kertaa ryhmässä oli mukana vähän isompia lapsia, jotka lampsivat ja hytkyivät itse. Koska tätä oli leikitty aikaisemmin muskarissa, oli jokaisella parilla hieman oma tapansa leikkiä kyseistä laulua. Esimerkiksi osa nosteli lasta ja yksi vanhempi-lapsi-pari koskettivat vanhempi ja lapsi itse omia neniään vastakkain seisten.

”Jos sul´lysti on”-laulussa päästiin hieman liikkumaan. Laulun aikana `lyötiin käsiä yhteen`, `tömisteltiin`, `hyppelhdittiin`, `sipsuteltiin` ja lopussa `halattiin lasta`. Viimeinen kohta näytti hieman yllättävän, mutta positiivisesti. Ainakin kaikki vanhemmat hymyilivät ja halusivat lastaan. Myös lapset hymyilivät saadessaan yllättävän halauksen. Kohdat `hyppelehti` ja `sipsuttele` poimin sattumanmalta siitä, mitä näin jonkun lapsen säkeistöjen välillä puuhavaan. Tämä laulu vaikutti olevan niin aikuisten kuin lastenkin mieleen päätellen leveistä hymyistä ja keskittyneistä ilmeistä.

Jo suunnitellessani tätä kerhokertaa, mietin pitkään, että otanko leijonan metsästystä mukaan tälle kerralle. Mietin, että kuinka yli 4 minuuttia kestävä laulu cd-levyltä soitetuna jakaa pitää mielenkiinnon yllä. Lopulta päädyin kuitenkin kokeilemaan. Lapset istuivat vanhempansa sylissä ja leikimme leikin yhdessä laulun tullessa cd:ltä. Leikissä taputettiin rytmiä lapsen reisiä vasten, kun `metsästettiin leijonaa`. Käsiä hangattiin toisiaan vasten mentäessä

`tiheän ruohikon läpi`. `Suon ylityksessä` nosteltiin käsiä ylös reisien päältä ja päästettiin slurp-ääniä. Käsiä taputettiin rintaa vasten, kun `ylitettiin siltaa`. `Luolassa` laitettiin kädet silmille. `Leijonan löydyttyä` lähdettiinkin kovaa vauhtia takaisin, hieman lapsia hyppyyttäen ja toistaen liikkeet käännetyssä järjestyksessä. Yllätyksekseni lapset jaksoivat hyvin koko kappaleen ajan keskittyä. Lisäksi kappale tuntui tarjoavan hieman jännitystä, mutta ei onneksi liikaa.

Kerhokerran päättivät ”Pullalapsi”-loruleikki, jonka jälkeen lauloimme loppulaulun ”Nyt on leikit leikitty”. Lapset tulivat innokkaasti hakemaan itselleen istuintyynyntä `pullalasta` varten. Kertasin nopeasti lorun sanat, jonka jälkeen pääsivät vanhemmat ja lapset itse asiaan. Kaikki osallistuivat ja hymy oli niin lasten kuin aikuistenkin huulilla. Lorun jälkeen lauloimmekin edelliseltä kerralta tutun loppulaulun, joka päätti tämän kerhokerran.

5.2.2 Yhteenveto

Tämä kerhokerta kesti noin 35 minuuttia, joka oli omasta mielestäni sekä minua havainnoineen työelämän edustajan mielestä sopivan pituinen. Kerhokerta sisälsi sopivasti toimintaa ja jännitystä asukaspuiston työntekijän antaman palautteen mukaan. Vanhemmat olivat hyvin mukana toiminnassa ja hänen mielestään toiminnot tukivat vuorovaikutusta ja yhdessä tekemistä. Työntekijä koki, että tarinan käyttäminen muskarissa voisi vaihteeksi olla innostava ja lapsille mukava. Tällä kerralla se oli hänen mielestään toiminut. Vaikka kaikki lapset eivät jaksaneetkaan joka kerta laulujen välissä keskittyä tarinaan, jokainen oli kiinnostunut kuvista, jotka tukivat tarinaa.

Vuorovaikutuksen toteutumisen kannalta jäin miettimään paljon ”Hämä-hämä-häkki”-laulua, joka leikittiin niin, että lapsi istui vanhemman sylissä. Leikimme leikin perinteiseen tyyliin. Näin jälkeenpäin ajateltuna tähän olisi voinut kehittää hieman erilaisen leikin, jossa olisi ollut enemmän vuorovaikutuksen elementtejä laulun aikana. Sylissä istuminen antoi läheisyyttä ja toisessa säkeistössä, jossa muurahainen kuljettaa kortta, aikuisten sormet kipittelivät pitkin lasten käsiä. Kahdessa muussa säkeistössä leikki tehtiin lähinnä vanhemman käsillä. Kahteen muuhun säkeistöön olisi voinut keksiä oman leikkinsä, joka olisi tuonut lauluun ja leikkiin enemmän vuorovaikutusta. Samoin mietin myös ”Jos sul lysti on”-laulua. Vaikka kyseinen laulu toimi myös tehokkaana energian purkajana paikallaan leikittävien laulujen välissä, olisi säkeistöihin voinut keksiä halauksen lisäksi jotain vuorovaikutuksellisempaa. Vaikka ”tanssi lapsen kanssa näin” tai ”kutittele lasta näin”. Pienillä muutoksilla olisin saanut näihin lauluihin enemmän vuorovaikutuksen elementtejä mukaan.

Tällä kerralla minua ei jännittänyt niin paljoa kuin ensimmäisellä kerralla. Ja tällä kertaa jännitys oli hieman erilaista. Aiheena oli musiikki. Laulaminen ei kuulu omalle mukavuusalu-

eelleni. Lasten kanssa olen lauleskellut, mutta nyt paikalla oli lasten lisäksi aikuiset ja ohjaajani. Minun oli tarkoitus ohjata laulujen ja leikkien kulkua. ”Pakkasaamuna paleltaa”-laulussa meninkin hieman sanoissa sekaisin yhdessä vaiheessa. Laulu laululta oloni helpotti, eikä tilanne tuntunut enää niin jännittävältä. Olikin todella mukava saada hyvää palautetta niin vanhemmilta kuin työntekijältä. Työntekijältä sain palautetta, että sanoitin toimintaa sopivasti. Hän näki, että sain innostettua ryhmää mukaan toimintaan hyvällä esittelyllä ja kerronnalla siitä, mitä seuraavaksi tullaan tekemään. Ennen kuin sain työelämän palautetta, olin ihan tyytyväinen toimintaan. Ottamani askel kohti musiikin maailmaa ei ollut minulle kaikkein helpoin askel, mutta tämänkertaisen ohjauksen jälkeen uskallan sanoa, että oman kehittymiseni kannalta se kannatti. Saamani palaute niin vanhemmilta kuin asukaspuiston työntekijältäkin vahvisti tätä ajatustani. Seuraavan musiikkikerran uskoisin sujuvan ilman suurempia jännityksiä.

Kuvat 5 ja 6. ”Pakkasaamuna paleltaa” ja ”Leijonaa mä metsästä”-kortit.

5.3 Maanantai 10.2. Liikunta ja tanssituokio

5.3.1 Toiminta ja tavoitteet

Tämän toimintakerran tarkoituksena on vuorovaikutuksen tukeminen liikunnan ja tanssin avulla. Tavoitteena oli, että toiminta sisältäisi kosketusta, yhdessäoloa, heittäytymistä ja vastavuoroisuuden harjoittelua. Tällä kerralla paikalla oli kolme vanhempi-lapsi-paria. Aloitimme tutulla fiiliskierroksella. Ryhmässä oltiin tällä kertaa liikkeellä hyvin erilaisissa tunnelmissa. Osa oli innokkaana liikkeellä jo varhaisesta aamusta asti, osalla fiilikset vaihtelivat innostuneen ja vähemmän innostuneen välillä.

Olin valinnut Fröbelin palikat-cd:ltä kappaleen ”Matilda-gorilla”, joka meidän oli tarkoitus tanssia. Tässä tanssissa oli ajatuksena vanhemman ja lapsen yhteinen tanssiosuus, jota seuraisi ”hassutteluosuus”, joka vaati hieman heittäytymistä. Kerroin, että Matilda oli Aapon ystävä ja niinpä lähdemmekin tanssimaan Matildan omaa tanssia. Ohjeistin ryhmää, että tavallisella lauluosuudella tanssivat vanhempi ja lapsi pitäen toisiaan käsistä kiinni. Kertosäkeen aikana

hassuteltiin apinaliikkeillä rapsuttelemalla kainaloita ja rummuttamalla käsiä rintaa vasten. Kaksi pareista oli oitis tanssimassa tanssia. Yksi lapsi hieman katseli paikoiltaan, kun vanhempi yritti houkuttaa tätä tanssimaan. Lopulta tämäkin lapsi hieman liikutteli jalkojaan. Lau-luusuuksien tanssi meni hyvin ja lapset osallistuivat siihen. Kertosäkeen apinaosuutta lapset eivät aluksi tehneet, mutta hymyilivät ja naureskelivat hieman hassusti apinoiville vanhemmilleen. Tosin laulun viimeisellä kertosaäkeellä näkyi muutama apinaliike myös lasten taholta. Vanhemmat heittäytyivät hyvin mukaan Matilda-gorillan tanssiin.

Tanssin jälkeen sanoin kuulevani Aapon kuiskivan, että hän haluaisi hieman pallotella. Otimmekin seuraavaksi esille pallot. Kerroin, että aluksi olisi vapaata pallottelua yhdessä lapsen kanssa. Valitsin pallot ja vapaan pallottelun ajatuksena oli harjoitella vastavuoroisuutta. Laitoin taustalle hieman musiikkia soimaan ja parit saivat vapaasti aloittaa pallottelun. Yksi pari lähti oitis toimimaan, tätä oli kuulemma kotona tehty muutaman kerran. Yhdellä parilla meni pieni hetki lähteä mukaan toimimaan, mutta lapsi innostui nopeasti vanhemman suostuteltua tätä hieman. Yksi lapsi istui lattialla pitäen palloa sylissään haluamatta heittää sitä vanhemmalleen. Yritin Aapon avulla kannustaa lasta heittämään palloa vanhemmalleen, näyttämällä kun Aapo heittää palloa lapsen vanhemmalle. Lapsi ei kuitenkaan vierittänyt palloa vanhemmalleen. Tähän vapaaseen pallotteluun ajatteleman aluksi ajatteleman aika tuntui hyvin lyhyeltä, joten päätin vielä jatkaa sitä siinä toivossa, että saisimme viimeisenkin lapsen pallottelemaan yhdessä vanhempansa kanssa. Ratkaisu löytyikin hyvin pian, kun tämä vanhempi kaivoi repusta lapsen lempipehmolelun, jonka otti omaan syliinsä. Sitten vanhempi houkutteli lasta heittämään pallon pehmolelulle. Pienen hetken lapsi katseli pehmoeläintä vanhempansa sylissä ja vieritti pallon vanhemmalleen. Näin saatiin viimeinenkin pari mukaan pallottelemaan.

Vapaan pallottelun jälkeen kokeilimme, millä tavoin pallo pysyisi vanhemman pään päällä ja sen jälkeen lapsen pään päällä. Tässä tarvittiin vanhemman ja lapsen välistä yhteistyötä, että pallo löysi ”oikealle” paikalleen. Pallo kävi myös pepun alla, mahan päällä ja selän päällä. Selväksi suosikiksi nousi kuitenkin se, kun pallo oli lapsen pepun alla. Sitä kokeiltiin useampaankin kertaan, myös ilman vanhemman apua.

Seuraavaksi kerroin, että Aapo kaipaisi nyt pientä lepotaukoa. Vuorossa oli lisää kosketusta ja ajatuksena oli myös, että tarina edesauttaisi vanhempia keskittymään juuri siihen hetkeen. Vanhemmat ja lapset menivät patjoille makaamaan. Himmensin hieman valoja, kuitenkin niin, että salissa oli vielä ihan valoisaa ja laitoin rauhallista musiikkia soimaan taustalle. Aloin lukemaan Aapon rentoutus-tarinaa. Äkkiä yksi lapsista alkoi itkeä. Tämän lapsen vanhempi toimi kuitenkin nopeasti tarjoten lapselle syyliään, johon lapsi tulikin rauhoittumaan. Jatkoin Aapon tarinaa lukemalla sen lause kerrallaan, pitäen pienen tauon lauseiden välissä. Tarina toimi samalla ohjeena vanhemmille. Rentoutus ei kestoiltaan ollut pitkä, noin kolme minuut-

tia. Se kuitenkin tuntui sopivalta ajalta lapsille, sen ajan maltoivat maata patjalla siliteltävänä. Myöhemmin juttelin rentoutuksen aikana itkeneen lapsen vanhemman kanssa. Lapsen reaktio oli tullut hänellekin yllätyksenä. Itkun todellista syytä emme tiedäneet, mutta arvelimme sen johtuneen siitä, että lapsi oli pelästynyt, että joutuisikin nyt nukkumaan.

Pullalapsi-runo oli vuorossa rentoutuksen jälkeen. Tottuneesti lapset tulivat hakemaan istuintyynyä leikkiä varten. Osa olikin kyseistä leikkiä leikkinyt kotona, leikki oli kuulemma yksi suosikeista. Sitten olikin loppulaulun vuoro, joka päätti tämänkertaisen toiminnan.

5.3.2 Yhteenveto

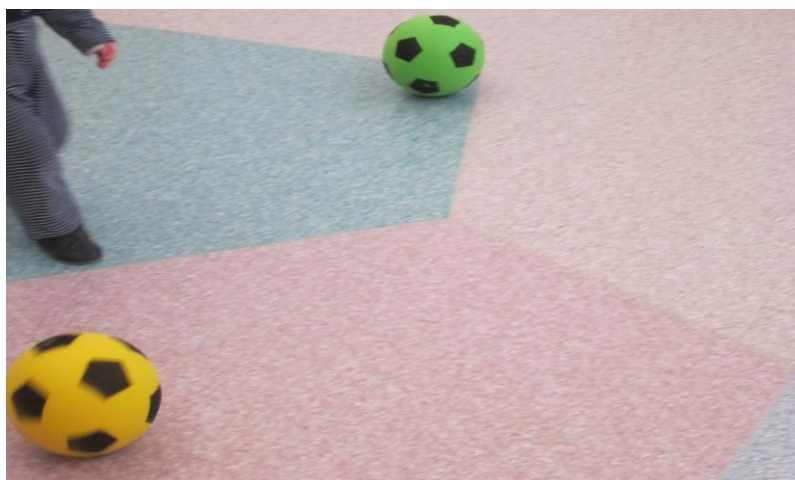
Tällä toimintakerralla mukana olleet olivat hyvin tyytyväisiä toimintaan. Toiminnasta vanhemmat antoivat esimerkiksi seuraavaa palautetta: ”Toiminta sopi meille hyvin, kun oli meinoa. Meille sopii menevämpi toiminta” ja ”Toimintaosioiden kestot olivat hyviä, sillä lapset jaksoivat keskittyä tekemiseen”. Toiminta oli ollut kaikkien mielestä mielekästä ja kesto oli ollut lapsille sopivan pituista.

Työelämäältä sain toiminnasta myönteistä palautetta. Hän oli nähnyt toiminnassa positiivisena sen, että vanhemmat joutuivat hieman heittäytymään, joka hänen mielestään sai vuorovaikutuksen hyvin toimimaan. Hyödyllisenä lisänä hän näki sen, että leikin ja vuorovaikutuksen lomassa käytiin läpi kehon eri osia. Rentoutuksessa mukana ollut tarina oli hänen mielestään hyvä ja se oli tuntunut mukavalta tavalta toimia. Ohjauksestani sain kiitosta siitä, että yritin Aapon avulla auttaa arempaa lasta mukaan toimintaan.

Itse olen tyytyväinen tämän kerhokerran onnistumiseen. Olen tyytyväinen tehtyäni oikeita ratkaisuja ohjauksen suhteen esimerkiksi vapaan pallottelun aikana. Jos olisin pysäyttänyt pallottelun ajallisesti silloin, kun olin ajatellut, ei yksi pareista olisi ollenkaan päässyt toimimaan. Koska päätin antaa pareille lisää yhteistä pallotteluaikaa, sai myös hitaammin lämmennyt lapsi pallotella yhdessä vanhempansa kanssa. Tämän lisäksi muut parit pallottelivat niin innostuneen näköisinä, etten halunnut heidänkään intoaan keskeyttää kiirehtimällä eteenpäin. Kiitos lisäajan kaikki pääsivät mukaan nauttimaan yhteisestä toiminnasta. Samalla pallottelu tuntui hyvältä harjoittelulta, sillä yksinkertainen vuorotellen tapahtuva pallottelu ei ollutkaan niin yksinkertaista, kun olisi voinut kuvitella. Yhdelle parille se oli helppoa ja tuttua, toisella parilla kesti hetken ennen kuin lapsi lähti mukaan ja kolmannen parin kesti päästä toimimaan yhdessä paljon kauemmin kuin kahden muun parin. Mutta se ilo, joka näkyi niin vanhemman kuin lapsenkin kasvoilla, kun pallottelussa päästiin vauhtiin, oli todella palkitsevaa ja mieleenpainuvaa.

Olen miettinyt rentoutuksen aikana sattunutta lapsen itkukohtausta. Arvelimme tämän lapsen vanhemman kanssa, että kyseessä saattoi olla pelästymisen nukkumaan joutumisesta. Mutta siitä emme kuitenkaan olleet täysin varmoja. Mietin, että olisiko tilanne ollut toinen, jos en olisi sammuttanut salin valoja? Vaikka salissa ei kovin hämärää ollut valojen sammuttamisen jälkeen niin tietysti mielikuva nukkumaan menemisestä voi olla hyvinkin vahva, kun mennään makaamaan patjoille, kuunnellaan rauhallista musiikkia ja laitetaan valot pois päältä. Ensi kerralla voisin kokeilla toteuttaa rentoutushetken niin, että jätän valot päälle tai ainakin osan valoista.

Tällä kerralla ryhmään ja sen toimintaan oli paljon helpompi kiinnittää huomiota. Oli myös helpompi huomioida jokaista yksitellen ja kannustaa lapsia mukaan toimintaan. Vanhemmat ja lapset olivat innostuneina mukana toiminnassa. Alan selvästi enemmän nauttimaan ryhmän ohjaamisesta, kun ylimääräinen jännitys on lähtenyt pois.

Kuva 7. Pallottelutuokio.

5.4 Maanantai 17.2. Maalaustuokio

5.4.1 Toiminta ja tavoitteet

Tämän kerran ajatuksena oli herätellä vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta maalaamisen avulla. Ajatuksena oli, että vanhempi olisi läsnä tilanteessa ja olisi kiinnostunut yhdestä tekemisestä. Tällä kerralla toimintaan osallistui 6 vanhempi-lapsi-paria. Ennen varsinaisen maalaamisurakan aloittamista, virittelimme pikkuisia sormia ”Tämä pieni apina”-sormilorun avulla. Samalla tuli heräteltyä vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta kosketuksen ja läheisyyden avulla.

Aapo-apinalle oli yllättäen iskenyt koti-ikävä, siispä kaikki lähtivätkin maalaamaan Aapon kotia. Siveltimet oli jätetty varaston hyllylle. Maalausvälineinä toimivat suurilta osin puiset esi-

neet; erikokoiset viinipullon korkit, jäätelötikut, puolikkaat pyykkipojat sekä olkia. Väreinä meillä oli käytössä sininen, vihreä, punainen ja ruskea. Näillä materiaaleilla oli tarkoitus tehdä Aapon koti. Taustalla maalauksen ajan soi metsä-äänimaisema-musiikkia.

Maalaamisen aikana tapahtuikin jännä asia. Ennen tuokiota, olin ajatellut, että kiertelisin maalaamisen aikana jokaisen parin luona, ja kyselisin yhteisestä maalaushetkestä. Yllätykseksi jokaisen vanhempi-lapsi-parin vuorovaikutus oli hyvin intensiivistä. Vanhemmat istuivat aivan lastensa vieressä. Käytettävistä väreistä ja maalausvälineistä syntyi paljon keskustelua;

Vanhempi: ”Haluatko välillä laittaa punaista?”

Lapsi: ”Ei. Sini.”

Vanhempi: ”Ai haluat laittaa sinistä? No laitetaan sitä.”

Jokainen vanhempi-lapsi-pari näytti keskittyvän täysin yhteiseen tekemiseen. Tämä aiheutti minussa mielenkiintoisen reaktion. Seuratessani parien työskentelyä, minulle tuli tunne siitä, että en halunnut mennä häiritsemään minkään parin työskentelyä. Ajattelin, etten halunnut rikkoa yhdenkään parin intensiivistä tekemistä esimerkiksi omilla kysymyksilläni.

Päätökseni olla menemättä mukaan parien vuorovaikutukseen, herätti minussa hieman ristiriitaisia ajatuksia. Ajattelin, että koska olen tämän toiminnan ohjaaja, niin voinko vain jäädä ikään kuin sivuun tarkkailijaksi? Pohtiessani tätä kysymystä päässäni tarkkailin samalla maalailuun keskittyneitä pareja. Välillä kiertelin ottamassa kuvia työskentelevistä pareista. Kaikki olivat keskittyneitä yhteiseen tekemiseen, edes lapsen eivät reagoineet kameran ääniin. Näin jälkikäteen ajattelen, että maalaushetkellä sivulle jättäytymiseni oli hyvä asia, sillä kukaan pareista ei tarvinnut minua. Oli vain vanhempi, lapsi ja maalaus.

Kuva 8. Maalaustuokio käynnissä.

5.4.2 Yhteenveto

Tuokion lopuksi vanhemmat kommentoivat maalaamista seuraavasti: ” Oli mukavaa maalata yhdessä lapsen kanssa”, ”sai kotiin uusia ideoita sen suhteen, ettei aina tarvitse käyttää pensseliä vaan tilalle voikin keksiä jotain muuta”. Yleisesti vanhemmat sanoivat pitäneensä maalaustuokiosta ja samoin lapset olivat heidän mielestään nauttineet tekemisestä.

Asukaspuiston työntekijän mielestä alkuvirityksenä toiminut loru oli sopivan pituinen. Se oli lyhyt virittäytyminen tulevaan toimintaan, ja samalla se herätteli vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta. Ryhmää maalaamiseen näytti innostavan se, että maalausvälineenä ei ollutkaan perinteinen sivellin tai pensseli. Samalla taustalla soinut musiikki inspiroi ja innosti ryhmää. Maalaaminen tuki hänen mielestään vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta. Jokainen pari keskittyi intensiivisesti tekemiseen. Lapsen ja vanhemman välinen vuorokeskustelu oli vilkasta; vertailtiin yhdessä värejä ja maalausmateriaaleja sekä samalla suunniteltiin maalausta.

Itse hieman yllätyinkin maalauksen tuomasta tunnelmasta. Olin itse ajatellut ohjaajana kierrellä pareja ja innostaa vaikka kokeilemaan erilaisia materiaaleja käytettäväksi pensselin sijaan. Se, että tilanne kehittyikin sellaiseksi, että minua ei tarvittukaan, oli aivan uudenlainen kokemus. Parien välinen vuorovaikutus oli hyvin vilkasta; samalla kun teosta maalattiin, suunniteltiin mitä materiaalia tai väriä käytetään ja mahtuisiko vielä johonkin paperin kulmaan jotain. Tästä näkökulmasta tarkasteltuna jokainen vanhempi oli läsnä tilanteessa ja kaikki olivat kiinnostuneita tekemiseen; lapsen kanssa oltiin lähekkäin kumartuneena maalauksen ylle.

Niin aikuisiin kuin lapsiinkin maalaushetki tuntui vaikuttavan mukavalta hetkeltä. Kukaan lapsista ei lopettanut maalaamista ensimmäisten minuuttien aikana, vaan maalaamista jatkettiin aika pitkäänkin. Erilaisia maalausvälineitä tutkittiin ja kokeiltiin. Niitä myös ojennettiin omalle vanhemmalle ja näytettiin paperilla, että mihin kohtaan piti maalata. Kerholaisten toiminnasta kerhon aikana sekä iloisista hymyistä päätellen, tämä kerta oli onnistunut yhteinen, mukava toimintahetki.

Kuvat 9 ja 10. Valmiita töitä.

5.5 Maanantai 24.2. Temppurata

5.5.1 Toiminta ja tavoitteet

Tällä kerralla olin luvannut toteuttaa toimintakerhoon osallistuvien toiveen; temppuradan. En kuitenkaan itse lähtenyt suunnittelemaan koko rataa yksin. Tarkoituksena oli tällä kertaa osallistaa kerholaiset mukaan radan rakentamiseen. Taustalla oli, että vanhemman ja lapsen välillä syntyisi vuorovaikutusta niin rataa rakentaessa kuin sillä temppuilla. Ryhmässä oli pinnalla innostuneisuutta jo ennen kerhon alkua, muutama pari oli jo heittelemässä palloja, kun saavuin paikalle ennen kerhon alkua.

Tällä toimintakerralla oli mukana 4 vanhempi-lapsi-paria. Kerrottuani, että kerholaiset saisivat itse rakentaa radan, lähtikin koko porukka innokkaasti tutkimaan salin takatiloja ja liikuntavälineistöä. Hyvin pian oli saliin raahattu trampoliini, ryömimiseen tarkoitettu putki ja paksu patja. Lopulta salissa oli hyvin paljon erilaisia temppuumahdollisuuksia; tasapainoa saattoi harjoitella pitkällä penkillä, palloja pystyi heittämään renkaiden läpi, Hulavanteita pystyi pyörittämään, keiloja kaatamaan pallolla (tai rummuttamaan milloin mitäkin vasten), puolapuilla saattoi harjoitella kiipeämistä ja penkistä tehtiin liukumäki puolapuihin tuettuna.

Lapset testasivat innokkaina temppuradan eri pisteitä. Aluksi vanhemmat seurailivat lasten touhuja kannustaen ja ehdotellen lapsille, mitä seuraavaksi voisi tehdä. Pikkuhiljaa vanhemmat tulivat enemmän ja enemmän mukaan toimintaan; lasten kanssa heitettiin palloa, hypittiin, pyörittiin makkarana isolla patjalla, melkeinpä ryömittiin lapsen perässä putkitunneliin (tunnelin koosta johtuen aikuiset kuitenkin tyytyivät kurkkailemaan tunneliin sisälle). Välillä käytiin yhdessä varastossa katsomassa löytyisikö vielä uusia tarvikkeita temppuradalle.

Varastosta löytyi muun muassa kengurupallo. Kengurupallo oli sen verran iso, ettei lasten pomppiminen pallon kanssa olisi yksin onnistunut. Vanhemman avustuksella pääsivät lapset kuitenkin kokeilemaan kengurupalloa. Vanhempi auttoi lapsen istumaan pallon päälle, pitäen itse kiinni pallon sarvista. Yhdessä pallo saatiin pomppimaan ja lapsilla näytti olevan hauskaa, ainakin naurusta päätellen. Aikuiset naurahtaen totesivat kyseisen toiminnan olevan todella tehokasta kuntoilua.

Kerholaiset olivat todella mukana temppuradalla toimimisessa. Temppuilua olisi varmasti jatkunut vielä pidempäänkin, mutta valitettavasti aika tuli tällä kerralla vastaan. Viimeisten hyppyjen ja liukujen jälkeen temppurata korjattiin yhteisvoimin pois ja loppulaulu päätti tämän vauhdikkaan kerhohetken.

5.5.2 Yhteenveto

Kerholaisilla oli puna poskilla ja hymyt huulilla. Temppuradasta olivat nauttineet niin vanhemmat kuin lapsetkin. Aikuiset sen kertoivat sanallisesti, lapsilla se näkyi innokkaana touhuamisena ja radan eri pisteiden kiertämisenä. Myös työelämän edustajan mielestä niin lapset kuin aikuisetkin näyttivät nauttivan temppuradalla touhuamisesta.

Asukaspuiston työntekijän mielestä oli hyvä idea antaa kerholaisten osallistua radan tekemiseen. Vuorovaikutusta lapsen ja vanhemman välillä syntyi, kun temppurataa rakennettiin yhdessä. Vanhemmat olivat hyvin vuorovaikutuksessa lastensa kanssa myös toiminnan aikana, esimerkiksi vanhemmat ohjeistivat lapsia toimintaan. Vuorovaikutus ei kuitenkaan jäänyt vain sanallisten ohjeistusten tasolle vaan vanhemmat osallistuivat myös toimintaan, esimerkiksi pallottelemalla lapsen kanssa, yhdessä hyppimällä tai ”makkaroita” tekemällä.

Asukaspuiston työntekijän mielestä ryhmä innostui selkeästi ajatuksesta, että ryhmäläiset saisivat itse koota mieleisensä temppuradan. Nyt oli mahdollisuus kokeilla kiinnostavia välineitä, joita ei välttämättä muualla ollut aikaisemmin kokeillut. Lapsia innosti Aapo-apinan osallistuminen mukaan toimintaan. Tosin työntekijän mielestä Aapo olisi voinut osallistua vieläkin enemmän, ehkäpä jopa vetämällä toimintaa.

Ennen toimintaa minua hiukan jännitti, miten kerholaiset ottaisivat vastaan haasteen rakentaa temppurata. Samalla mietin, että toimisiko radan rakentaminen ja sillä temppuilu vuorovaikutuksen kannalta, osallistuisivatko vanhemmat aktiivisesti toimintaan lapsen kanssa myös radan rakentamisen jälkeen? Olin ajatellut ohjaajana, että vanhempien (tai lasten) mahdollisen innon lopahtaessa yrittäisin Aapon kanssa innostaa heitä mukaan temppuilun maailmaan. Pelkäämääni lopahtusta ei kuitenkaan tapahtunut. Lapset olivat alusta asti innoissaan tutus-

tumassa rataan. Vanhemmat lämpenivät koko ajan. Aluksi lapsia ohjeistettiin, mitä voisi tehdä. Lopulta myös vanhemmat hyppivät ja pyörivät mukana.

Vuorovaikutusta syntyi siis monella niin sanallisella kuin ei-sanallisellakin tasolla ja monessa eri muodossa. Mukana oli sanallista vuoropuhelua, kosketusta, heittäytymistä ja vuorottelua. Sanallista vuoropuhelua syntyi lasten ja vanhempien välillä koko ajan. Kosketusta oli niin vanhemman ohjatessa lasta kuin yhdessä temppuilla. Heittäytyminen näkyi vanhemmissa siten, että he lopulta uskaltoutuivat lähteä enemmän ja rohkeammin mukaan toimintaan.

Kuvat 11 ja 12. Trampoliini käytössä.

5.6 Maanantai 3.3. Musisointia

5.6.1 Toiminta ja tavoitteet

Tälle kerralle olin kerholaisille luvannut musisointituokion. Edellisillä keroilla, kun olin avannut musiikkikaapin, jossa cd-soitinta pidettiin, tuli lähes poikkeuksetta ainakin yksi lapsi kurkkimaan kaapin sisälle. Samassa kaapissa säilytettiin soittimia. Muutaman kerran kaappiin olivat pienet sormet kurkottaneet kohti kapuloita. Ajatuksena oli tällä kerralla lähteä soittamaan yhdessä, ja yhteisen soittamisen kautta lähestyä vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta. Tavoitteena oli, että yhteisen tekemisen ja soittamisen kautta syntyisi mukava, musiikillinen vuorovaikutushetki.

Paikalla oli tällä kertaa 5 vanhempi-lapsi-paria. Soittimien riittämisen kannalta kerhoon osallistujien määrä oli sopiva, sillä soittimia riitti sekä lapsille että vanhemmille. Lauluksi olin valinnut lastenlauluja, jotka olisivat kerholaisille tutumpia. Halusin, että pääpaino olisi enemmän yhdessä soittamisessa kuin laulun sanojen opettelussa. Lauloimme myös soitta-

mamme laulut läpi kahteen kertaan, sillä laulut ovat suhteellisen nopeasti laulettu ja halusin antaa kaikille aikaa soittamiseen. Esimerkiksi laulussa ”Jänis istuu maassa” olivat kaksi viimeistä säkeistöä vanhemmille vieraampia kuin kaksi ensimmäistä säkeistöä. Kapuloiden kanssa sattui myös pieni vahinko, kun yksi lapsista vahingossa löi kapulalla itseään päähän soittamisen tiimellyksessä. Lohtua lapsi sai tähän vahinkoon kuitenkin oman vanhempansa sylistä.

Autolaulu toimi tällä kerralla eräänlaisena välilauluna soittimien vaihtamisen välissä. Laulu leikittiin niin, että lapsi istui vanhempansa sylissä. Samalla leikin aikana tuli läheisyyttä sekä kosketusta ja lapsi pystyi sylissä istuessaan tuntemaan vanhemman kehon liikkeitä. Autolaulun köröttelyiden jälkeen olikin hyvä ottaa esille rytmimunat ja soittaa ”Nalle Puhin sadelaulu” kaksi kertaa lävitse.

Kun Pullalapsi-runon aika tuli, oli muutamalla lapsella hankaluuksia mennä vanhempansa luokse leivottavaksi. Yksi lapsista olisi vain halunnut juosta ympäriinsä, eikä oikein lämmennyt vanhempansa kutsulle tulla leivottavaksi. Lopulta pullalapset saatiin leivottua ja siihen päätettiin hieman vauhdikkaammin loppunut musisointikerta.

5.6.2 Yhteenveto

Lapset innostuivat selvästi soittimista. He tulivat heti innokkaina hakemaan soittimia itselleen ja vanhemmalleen. Soittimia myös kokeiltiin eri tavoilla; kapuloita kokeiltiin koputella salin lattiaa vasten ja rytmimunia kokeiltiin milloin vanhemman jalkaa ja milloin lapsen omaa kättä vasten. Vanhemmista oli mukavaa, kun soittimia riitti heillekin.

Asukaspuiston työntekijän mielestä se, että lapset ja vanhemmat saivat samat soittimet, tuki yhteistä toimintaa. Laulut olivat tuttuja vanhemmille, joka helpotti toimimista. Ei tarvinnut opetella aivan uusia lauluja. Laulujen tuttuus ja soittimien saaminen tuntui innostavan vanhempia toimimaan. Soittotuokion lopussa osa lapsista innostui yli odotusten. Hänen mielestään ohjauksessa olisi voinut korostaa ja tukea sitä, että vanhempien tehtävä olisi ollut saada lapsensa yhteistyöhön.

Yhteisellä soittohetkellä lasten ja vanhempien välillä syntyi monenlaista vuorovaikutusta. Kun sekä lapsella että vanhemmalla oli sama soittoväline, oli lasten helppo katsoa soittomallia omalta vanhemmaltaan. Vanhempi pystyi neuvomaan ja näyttämään paremmin soittamista. Vanhemmat myös kehuivat lapsiaan soittamisessa. Kerholaisilla näytti olevan hauskaa soittaa yhdessä, eivätkä lapset kyllästyneet soittamiseen, vaikka soittimekin saman kappaleen aina kahteen kertaan.

Toiminnan jälkeen juttelin asukaspuiston työntekijän kanssa. Keskustelimme muun muassa Pullalapsi-runon tilanteesta, jossa yksi lapsista ei tahtonut rauhoittua leipomisen ajaksi. Kerroin miettineeni tilanteen aikana, että millä tavoin voisin tilanteeseen puuttua. Yritin tilanteessa houkutella lasta menemään vanhempansa luo, tässä kuitenkin onnistumatta. Työntekijän mielestä olisin voinut lähestyä tilannetta yrittämällä tukea vanhempaa, että tämä rauhoittelisi lastaan, joka kävi ylikierroksilla. Jälkikäteen asiasta puhuneena, neuvo tuntui järkevältä. Kysymys vain on, millä tavoin osaisin vastaisuudessa tukea vanhempia samanlaisissa tilanteissa. Työntekijän mukaan vanhempien tukeminen on asia, jossa kehittyy paremmaksi työkokemuksen kautta. Ehkäpä ensi kerralla osaan lähestyä ohjaajana tällaista tilannetta hieman paremmin.

Kuvat 13 ja 14. ”Rytminunien jako” ja kapulat

5.7 Maanantai 10.3. Draamatuokio

5.7.1 Toiminta ja Tavoitteet

Kokeilimme tällä kerralla hieman draamaa. Ajatuksena oli parityöskentelyn ja yhteisen tekemisen kautta tukea vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta. Paikalla oli tällä kerralla 6 vanhempi-lapsi-paria. ”Eläinten uimakoulu”-laulu toimi lämmittelynä ryhmälle tulevaa draamaosuutta varten. Tähän ryhmä lähti ihan mukavasti mukaan leikkien laulun sanojen mukaan.

Eläintarha-harjoituksessa Aapo-apina oli tuonut mukanaan erilaisten eläinten kuvia. Näitä eläimiä Aapo oli nähnyt vieraillessaan eläintarhassa. Näytimme aina yhden kuvan kerralla yhdelle vanhempi-lapsi-parille. Vanhemman ja lapsen tehtävä oli yhdessä miettiä, kuinka kuvan eläin äänтелеe ja liikkuu. Kuviin oli valikoitunut hieman erikoisempien eläinten kuvia; käärme, lisko, papukaija, strutsi. Joukosta löytyi myös hieman tutumpiakin eläimiä kuten jänis ja karhu. Valitsin hieman erikoisempien eläinten kuvia, koska ajattelin, että vanhemman ja lapsen välillä syntyisi enemmän vuorovaikutusta, jos yhdessä pitäisi keksiä, kuinka joku hieman tuntemattomampi eläin äänтелеe ja liikkuu. Korostin, että minullakaan ei ole oikeita vastauksia

eläinten ääntelylle tai liikkeelle, vaan tehtävässä oli mahdollisuus antaa tilaa mielikuvitukselle.

Toiminta taisi kuitenkin tällä kerralla olla liian hidastempoista, sillä lapset eivät oikein jaksaneet odotella vuoroa ja energiaa tuntui riittävän. Lapset alkoivatkin touhuilla kaikenlaista muuta tehtävän lomassa; juostiin ympyrää perätysten muiden kanssa ja tasapainoiltiin penkillä. Eläinten kuvat katsottiin, kun ne lopuksi paljastettiin. Oman vuoron kohdalla tultiin vanhemman luo katsomaan yhdessä kuvaa. Muutama pari lähtikin yhdessä tekemään niin ääntä kuin eläimen liikettä. Osalla pareista vanhempi yritti houkutella lasta näyttämään eläimen liikettä itse kuitenkin liikettä tekemättä, muutamat lapset näyttivät eläimen liikkumista ja muutamat lapset eivät. Vanhempien osallistuminen tehtävään vaihteli hyvinkin paljon, ja se näytti vaikuttavan myös lapsen osallistumiseen.

Eläintarhan jälkeinen ”Apinatanssi” jakoi edelleen hieman osallistumista. Muutamat vanhemmista eivät oikein osallistuneet vaan kannustivat lapsiaan tanssimaan. Pullalapsen kohdalla saatiin kuitenkin vanhemmatkin mukaan tekemiseen ennen toimintakerran päätöstä.

5.7.2 Yhteenveto

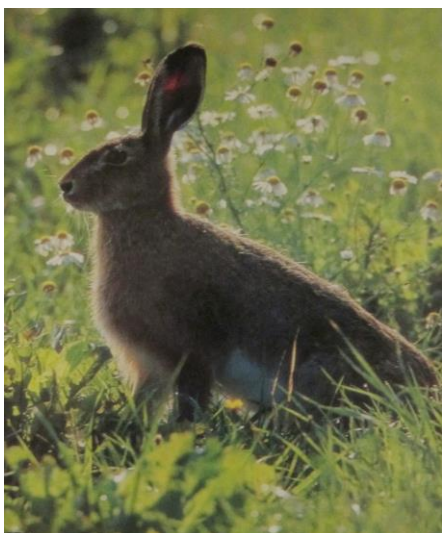
Tämän kerhokerran draamaisuus ei oikein toiminut tällä kerralla. Kahden ensimmäisen kuvan kohdalla pari lasta yritti arvailla eläimiä, mutta pian lapsia alkoi kiinnostaa toisenlaiset touhut; Puolapuut kiinnostivat kiipeilemään sekä pitkällä penkeillä tasapainoiltiin. Eläinten kuvat kyllä katsottiin, kun ne paljastettiin. Tehtävä tuntui olevan liian rauhallinen sen hetkiseen lasten energiatasoon nähden. Liikkuminen, juokseminen ja kiipeily kiinnostivat enemmän sillä hetkellä. Tosin jokaisen parin omalla vuorolla lapset katsoivat kuvaa, ja jotkut keksivät ääniä ja liikkumista. Tehtävä ei oikein tuntunut sytyttävän vanhempiakaan, vain pari vanhemmista lähti tekemään lapsen kanssa yhdessä eläimen ääntä ja liikettä. Kuitenkin ne jotka lähtivät tekemään tehtävää lapsensa kanssa, tekivät sitä yhdessä. Yhdessä mietittiin, mitä se eläin sanoo ja yhdessä esimerkiksi kiemurrettiin kuin käärme. Lasta kannustettiin tekemään samalla lailla kuin vanhempi teki liikettä ja samalla sihistiin kuin käärme.

Tehtävä siis ei mennyt aivan penkin alle, sillä muutama pari toimi hyvin lapsensa kanssa. Kuitenkin osalla tehtävä jäi vaillinaiseksi. Tässä mietin kovasti omaa rooliani. Pidän mahdollisena, että tällä kerralla en onnistunut innostamaan vanhempia mukaan toimintaan. Itse olin mukana jokaisen kuvan kohdalla niin, että aloin itsekin tekemään ääntä ja liikettä, kun pari oli miettinyt. Tällä kertaa oma mukana oleminen ja tekeminen ei kuitenkaan riittänyt sytyttämään kerholaisia mukaan tehtävään.

Toisaalta pidän mahdollisena, että tehtävä olisi voinut toimia paremmin jollakin toisella kerralla. Tällä kerralla lapset olivat liian energisiä tehtävän rauhallisuuteen verrattuna ja vanhemmat vähemmän aktiivisia kuin edeltävillä kerhokerroilla. Jollakin toisella kerralla samantaisella toteutuksella harjoitus olisi voinut toimia. Toimi se tälläkin kertaa muutaman parin kohdalla. Ehkä myös joillakin muutoksilla harjoitus olisi toiminut paremmin. Tutut eläimet, kuten koira, kissa, possu ym. olisivat voineet saada ehkä lapset keskittymään paremmin, kun ääntely ja liikkeet olisivat olleet tutumpia ja helpommin tunnistettavissa. Voi myös olla, että tutut eläimet olisivat saaneet vanhemmat paremmin mukaan toimintaan. Olisi ehkä ollut helpompi lähteä liikkeelle tutusta eläimestä ja sen äänistä yhdessä lapsen kanssa. Ja toisaalta jokainen vanhempi keskusteli lapsen kanssa, kuinka eläin äänтелеe ja liikkuu. Toiminnallinen osuus vain jäi vähemmälle toteutukselle, kuten myös vuorovaikutuksellinen osuus. Joillakin vuorovaikutus jäi sanalliseen vuorovaikutukseen, muutamalla se eteni sanallisen lisäksi myös keholliseen yhteiseen tekemiseen.

Asukaspuiston työntekijän mielestä toimintakerran rakenne oli hyvin mietitty. Toiminnan toteuttamisessa oli kuitenkin tällä kertaa haasteita, koska lapset eivät esimerkiksi jaksaneet odotella muiden pariin toimintaa draamaharjoituksen aikana. Kuitenkin draamaharjoituksen aikana vanhemman ja lapsen välillä syntyi vuorovaikutusta, kun yhdessä pohdittiin kuvassa näkyvää eläintä. Harjoituksen toiminnallinen osuus jäi kuitenkin vähäisemmäksi suurimmalta osalta kerholaisista. Kuitenkin työntekijä koki hyvänä ajatuksena kuvien tunnistamisen ja yhteisen tekemisen vuorovaikutustehtävänä. Yhdessä keskustellessamme tehtävästä, olimme molemmat sitä mieltä, että toiminta olisi voinut onnistua paremmin jonakin toisena kerhokerhana tai joillakin pienillä muutoksilla.

Yleensä itselleni jää tällaisista vastoinkäymisistä hieman alakuloinen olo. Tällä kerralla sitä ei kuitenkaan tullut. Se, että draamaharjoitus toimi muutamien kohdalla, antoi uskoa siihen, että tehtävä olisi voinut toimia. Tällä kerralla en vain onnistunut virittämään ryhmää toimintaan tarvittavalle tasolle. Tehtävää olisi voinut muokata esimerkiksi vieraampien eläinten vaihtamisella helppoihin ja tututtuihin eläimiin, toimintatapaa olisi voinut muokata menevämmäksi ja sellaiseksi, ettei lapsille olisi syntynyt liian pitkää odottelua. Alussa lapset suunnilleen jaksoivat olla mukana, mutta tehtävän puolivälissä eivät lapset enää oikein jaksaneet keskittyä toisten pariin vuorolla. Uskoisin, että vanhempien saaminen aktiivisemmin mukaan toimintaan olisi varmasti helpottanut myös lasten osallistumista. Näin jälkepäin mietittäessä, ehkä vaihtaisin eläimet tuttuihin ja turvallisiin sekä kehittäisin tehtävää niin, että koko ryhmä osallistuisi jokaisen kuvan eläimen ääntelyyn ja liikkumiseen, jolloin toimintaa olisi koko ajan ilman pidempiä odotteluita.

Kuvat 15 ja 16. ”Jänis” ja ”Kilpikonna” olivat draamaharjoituksessa mukana.

5.8 Maanantai 17.3. Kerhotuokio

5.8.1 Toiminta ja tavoitteet

Olin suunnitellut tälle kerralle liikuntatuokion. Tätä oli edellisellä kerralla kerholaisten toimesta toivottu. Kuitenkin tällä kertaa kävikin niin, että paikalle tuli vain 1 vanhempi-lapsipari. Sen kerran suunnitelmat jätettiin sitten toteuttamatta. Suunnitelman tilalle otimmekin tälle parille aivan oman toivekerran. Kaikki välineistö oli käytössä ja he saivat käyttää välineitä vapaasti. Taustalle laitettiin soimaan lasten musiikkia.

Alussa lapsi olikin hieman hämmentynyt salin tyhjyydestä. Hän kysyikin: ”Missä kaikki on?”. Muutaman minuutin tilanne hieman hämmensi, mutta hyvin pian lapsi pääsi vauhtiin. Ensimmäisenä löytyivät pallot ja maali. Palloja otettiinkin muutama ylimääräinenkin mukaan. Vanhemman kanssa oli hyvä pallotella. Myös minäkin pääsin osallistumaan mukaan pallotteluun, Aapon hienoja maalipotkuja unohtamatta.

Vanhempi ehdotti lapselle, että tehdäänkö liukumäki. Siitä oli kotona kuulemma puhuttu. Lapselta ei tarvinnut toista kertaa kysyä. Nopeasti oli liukumäkenä toimiva penkki tuettuna puolapuihin. Vanhemman avustuksella lapsi itse kiipesi puolapuita pitkin liukumäen päälle. Siitä sitten hymyillen laskettiin alas. Hyvin pian lapsi keksikin uuden tekemisen. Paksu, iso punainen patja houkutteli hyppimään. Patja nostettiin saliin ja hyppiminen alkoi. Hauskaa vaikutti olevan, etenkin silloin kun oma vanhempikin tuli hyppimään patjalle. Pitihän sitä patjalla hyppelyä minun ja Aaponkin kokeilla. Lasta nauratti, kun patjalle hyppivän aikuisen paino sai patjan pomputtamaan lasta enemmän.

Aika kului yllättävän nopeasti ja koko aika kului touhutessa. Alun hämmästelyiden jälkeen vauhtia kyllä riitti.

5.8.2 Yhteenveto

Tällä kertaa pääsin todistamaan tilannetta, joka on mahdollista avoimen toiminnan puolella. Osallistujia voi joskus olla vain yksi, mutta on kuulemma ollut kertojakin, jolloin ei ole ollut ketään. Asukaspuiston työntekijöiltä kuulin, että viime päivinä oli ollut todella hiljaista kävijöiden suhteen. Tämä näkyi myös tämän päivän kerhossa. Kuitenkin iloinen asia oli se, että paikalle kuitenkin tuli yksi vanhempi lapsensa kanssa. Päätin jättää suunnitelmani seuraavalle kerralle ja antaa tälle parille aivan oman toivekerran. Tämän toivekerran toiminta mentiin lapsen ja hänen vanhempansa mukaan.

Alussa olimme kaikki hieman hämmästyneitä huomattessamme tilanteen. Uskon, että lapsen sanat: ”Missä kaikki on?”, kuvasivat hyvin meidän kaikkien ajatusta. Onneksi tilanne ei kauaa lasts ja vanhempaa hämmentänyt vaan pian alkoi yhteinen pallottelu ja maalien yrittäminen. Tällä kertaa jätin ”ohjaajan-roolini” jonnekin nurkkaan ja osallistuin tekemiseen yhdessä lapsen ja tämän vanhemman kanssa. Esimerkiksi potkaisin pallon takaisin lapselle, joka sen oli minulle potkaissut. Myös Aapo tuli mukaan pallottelemaan ja onnistuipa Aapo myös maalin teossa. Pitihän sitä patjallekin muutamaan otteeseen hyppiä, etenkin silloin kun lapsi katsoo sinuun päin odottaen sitä, että hyppäisit patjalle ja se saisi patjan ponnahtamaan ylöspäin.

Oli todella mukava seurata vanhemman ja lapsen toimimista. Tila takasi oman rauhan ja tekeminen oli hyvin vuorovaikutteista; oli yhteistä pallottelua, liukumäessä auttamista, yhteistä hyppelyä patjalla. Uskoisin tehneeni ohjaajana ihan hyvän valinnan jättäessäni suunnitelman pois tällä kerralla ja antavani vapaan toiminnan olla tällä kerralla oma juttunsa osallistuneelle vanhemmalle ja lapselle. Ainakin vanhemman kommentti: ”Eiköhän tää ollut ***** mielestä ihan kymppin arvoinen kerta, kun pääsi itse päättämään, mitä tekee”, sai minut uskomaan tehneeni tämän parin kannalta oikean valinnan tässä tilanteessa.

Ennen opinnäytetyöhön liittyviä ohjauksia, tiedostin jo mahdollisen riskin, että jossain vaiheessa voi olla sellainen kerta, jolloin osallistujia ei ole. Tämä mahdollisuus tuli ottaa huomioon, kun kyseessä on avointa ja maksutonta toimintaa, johon ei ole tietynlaista sitoutumispakkoa. Totesin kuitenkin ennen toiminnan aloittamista, että ”olen iloinen ja tyytyväinen niin kauan, kunhan on edes yksi pari mukana toiminnassa”. Voin edelleen seistä sanojeni takana. Olen iloinen ja tyytyväinen siitä, että tänään oli mukana tämä yksi vanhempi-lapsi-pari. Kerhokerta oli hieman erilainen, mutta mielestäni mukava, vaikka olikin pienempi porukka touhuilemassa.

5.9 Maanantai 24.3. Liikuntatuokio

5.9.1 Toiminta ja tavoitteet

Edellisen kerran ”kerholaiskadon” vuoksi siirsin edellisen kertani suunnitelman tälle viimeiselle varsinaiselle toimintakerralle. Onneksi tällä kerralla olikin paikalla 4 vanhempi-lapsi-paria. Tarkoituksena oli pallojen avulla herätellä vuorovaikutusta ja harjoitella vastavuoroisuutta. Tempuradalla ajatuksena oli yhdessä tekeminen ja vuorovaikutteisesti toimiminen.

Otin vapaan pallottelun mukaan tälle kerralle eri syistä. Viime kerralla pallottelu ei ollut kaikille niin helppoa kuin ehkä olisi voinut ajatella. Kyseisellä kerralla (3.kerhokerta) paikalla ei ollut ollut kuin 3 vanhempi-lapsi-paria, joista tällä kerralla oli paikalla 2 paria. Samalla pallottelu tarjosi vanhemmille ja lapsille yhteistä toimintaa. Sillä välin tein salin toiselle puolelle pienimuotoisen tempuradan, jota oli toivottu vielä kerhon aikana tehtäväksi toiminnaksi. Halusin sen kerholaisille tarjota, tällä kerralla vain pienemmässä muodossa kuin edellisellä kerralla.

Tempurata oli tällä kertaa pienempi kuin edellisellä kerralla, mutta se ei kuitenkaan parien innostusta näyttänyt haittaavan. Aapokin pääsi aktiivisesti mukaan toimintaan ensin näyttämällä muutamalla radan pisteellä oman suorituksensa ja myöhemmin olemalla lasten mukana milloin missäkin tempuilemassa. Käytössä oli putkitunnelin lisäksi penkkiliukumäki, trampoliini sekä renkaat, joiden läpi saattoi heittää herneläppäsejä (tai palloja, jotka jäivät pallottelun jälkeen vapaaseen käyttöön). Taustalla soi musiikki niin pallottelun kuin tempuradan aikana. Tämä tuntui lisäävän omalta osaltaan kerholaisien innostusta. Etenkin vanhemmilta näkyi välillä muutamia tanssiaskelitakin menevämpien kappaleiden kohdalla.

Pullalapsen ja loppulaulun jälkeen muistutin kerholaisia viimeisestä kerrastamme. Viimeisellä kerralla kokoontuisimme asukaspuiston tiloissa, jossa katselisimme kerhon aikana otettuja kuvia sekä nauttisimme hieman herkkuja. Samalla keräisin vanhemmilta kirjallisen palautteen kerhotoiminnasta.

5.9.2 Yhteenveto

Jo fiiliskierroksen aikana kävi ilmi, että tähän aamuun oli lähdetty iloisin ja reippain mielin. Se mielestäni näkyi kerholaisien toiminnassa. Vanhemmat olivat hyvin aktiivisesti ja innokkaasti mukana. Lasten kanssa lähdettiin heti yhdessä pallottelemaan ja tempuradan kiertämiseen osallistuttiin lapsen kanssa aktiivisesti. Taustalla soinut musiikki innosti välillä tanssimaankin.

Työelämän edustajan mielestä tämänkertainen toiminta välineillä (niin palloilla kuin tempuradan pisteillä) oli hyvää vuorovaikutustoimintaa. Vanhemmat ohjeistivat lapsia toiminnassa. Samalla vanhemmat ottivat suoraa kontaktia lapseensa. Vuorovaikutus ei jäänyt kuitenkaan yksisuuntaiseksi. Lapset hakivat tukea vanhemmistaan haasteellisimmissa toiminnoissa, kuten esimerkiksi liukumäkeen pääsemisessä. Välineiden esiin ottaminen ja taustamusiikki innostivat työntekijän mielestä kerholaisia toimimaan; ne saivat osallistujien silmät syttymään ja riemukiljahduksiakin kuultiin. Työntekijän mielestä oli myös hyvä, kun Aapo näytti esimerkkiä yhdessä ohjaajan kanssa, mitä kaikkea eri tempuradan pisteillä voikaan tehdä.

Itse ajattelin, että tällä ryhmällä selkeästi liikunta toimii hyvin niin innokkuuden kuin vuorovaikutuksen herättelijänä. Toiminta ei jää vain lasten iloiseksi puuhasteluksi vaan vanhemmat osallistuvat siihen aktiivisesti mukaan. Vaikka vanhempi ei ryömikään lapsen perässä ahtaseen putkitunneliin, hän silti osoittaa osallistuvansa toimintaan toisella tapaa; hän kurkkii tunnelin aukosta sisään, puhuu lapselle ja vilkuttelee tälle. Pallottelu oli aikaisemmin hieman haastavampaa joillekin pareista. Tällä kertaa se ei sitä ollut, vaan hyvin nopeasti pallottelivat kaikki parit keskenään.

Vanhemmat olivat tänään todella innokkaina mukana tekemisessä, lapsista puhumattakaan. Oli hieno seurata, kuinka vanhemmat kiersivät radan pisteitä yhdessä lapsensa kanssa. Yhdessä heiteltiin renkaan läpi hernepusseja ja palloja. Välillä renkaita intouduttiin pyörittämään käden ympärillä. Aikuiset tuntuivat todella olevan läsnä toiminnassa, koko aika osallistuttiin lapsen kanssa touhuamiseen ja juteltiin. Myös lapset olivat aktiivisena osapuolena; vanhemmalta kysyttiin apua, kun liukumäkeen kiipeäminen ei vielä oikein onnistunut. Yhdessä keksittiin erilaisia toimintojakin, kun liukumäestä pistettiin laskemaan palloja, rättejä ja Aapo-apina.

Vauhtia olisi riittänyt vielä pullalapsenkin aikana, mutta tällä kertaa vanhemmat keskeyttivät lasten juoksuhommat, kun oli aika rauhoittua. Pullalapset leivottiinkin sitten kahteen kertaan, lasten pyynnöstä. Seuraavan kerran lopputilaisuutta herkkuihin jäätiin sitten odottelemaan hymyssä suin liikuntatuokion jälkeen.

Kuvat 17 ja 18. ”Pallottelu” ja ”Aapon liukumäkikokeilu sai runsaasti katsojia”

5.10 Maanantai 31.3. Lopetus-kerta

5.10.1 Toiminta ja tavoitteet

Tämä oli toimintakerhomme viimeinen kerta. Suunnitelma oli päättää kerho mukavissa tunnelmissa. Kerho kuitenkin kesti kymmenen kertaa, kokoontuminen oli kerran viikossa. Se on pitkä aika ja mielestäni kerho ansaitsi kunnon ”lopettamistilaisuuden”, joka samalla toimi eräänlaisena kiitoksena toimintaan osallistuneille kerholaisille. Toimintaan aktiivisesti osallistui 7 aikuinen-lapsi-paria (paikalla vähintään 5 kertana 10 kerrasta), ja näistä pareista lopputilaisuuteen osallistui 5 paria.

Tarjolla oli aikuisille kahvia tai teetä, lapsille mehua. Juomien lisäksi oli hieman kääretorttua, keksejä ja makkapaloja. Herkkujen lomassa katselimme toiminnasta otettuja kuvia videotykin avulla. Lopuksi keräsin vanhemmilta kirjallisen palautteen kerhon toiminnasta.

5.10.2 Yhteenveto

Edellisistä kerhokerroista poiketen pidimme lopputilaisuuden asukaspuiston tiloissa. Kuvien katselu tuntui olevan mukava osa lopputilaisuutta. Vanhemmat katselivat kuvia hyvinkin tarkasti. Lapset välillä leikkivät asukaspuiston leluilla ja välillä katselivat kuvia. Lapsissa kuvien katselu herätti hauskoja reaktioita, esimerkiksi trampoliinin kuva sai pomppimista aikaan ja liukumäen nähdessään olisi eräs lapsista halunnut mennä liukumään. Kuvien näyttäminen tuntui toimivan hyvänä muistin virkistämisenä ennen palautteen keräämistä. Samalla se oli mahdollisuus nähdä, mitä toiminnassa oli tehty, jos oli jollakin kerralla oltu poissa. Yksi vanhemmista harmitteli sitä, että he eivät lapsen kanssa olleet päässeet maalauskerhelle.

Itselle lopputilaisuus sai pintaan erilaisia tunteita. Ristiriitaista oli se, että toiminnan lopettaminen herätti samalla haikeutta että hyvää oloa. Haikeus johtui varmasti siitä, että tämän vanhempi-lapsi-ryhmän ohjaaminen oli ollut todella antoisa kokemus. Kuitenkin olo oli myös helpottunut, että nyt toiminnan urakka oli ohi ja jäljellä olisi enää opinnäytetyöhön liittyvää kirjoittamista.

Edellisenä iltana olin miettinyt, että mitä jos paikalle ei tulisikaan ketään ja jäisin ilman vanhempien palautetta toiminnasta? Saavuttuani aamulla asukaspuistolle sain ilokseni huomata, että paikalle oli saapunut suurin osa toimintaan aktiivisesti osallistuneista. Aapokin oli mukana lopetuskerralla. Tosin Aapo ei ehtinyt kuvia katselemaan, sillä se oli aktiivisesti mukana kotileikeissä hoidettavana.

Tähän päättyi tämä toiminnallinen kerho. Sekä ohjaaja että kerholaiset nauttivat hymyssä suin herkuista sekä kuvien katselusta.

6 Kokonaisarviointi

6.1 Toiminnallinen opinnäytetyö, arviointi ja tavoitteiden toteutuminen

Ammattikorkeakoulussa opinnäytetyön voi toteuttaa tutkimuksellisenä opinnäytetyönä tai toiminnallisena opinnäytetyönä. Alasta riippuen toiminnallinen opinnäytetyö voi olla esimerkiksi toiminnan järjestämistä, opastamista tai ammatilliseen käyttöön suunnattu ohje. Toiminnallinen opinnäytetyö voisi myös olla jonkin tapahtuman, esimerkiksi konferenssin, toteuttaminen. Opinnäytetyön toteutustapoja ovat mahdollisesti erilaiset oppaat, kansiot, portfolioot tai johonkin tilaan järjestetty tapahtuma. Olennaista toiminnallisessa opinnäytetyössä on yhdistää käytännön toteutus ja sen raportointi. (Vilkkä & Airaksinen 2003: 9)

Tämä opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena opinnäytetyönä. Työhön kuului toiminnallisten hetkien järjestäminen vanhemmille ja heidän 1-2-vuotiaille lapsilleen. Toiminnan tarkoitus oli olla vanhemman ja lapsen vuorovaikutusta tukevaa toimintaa. Toiminnan järjestämisen ja ohjaamisen lisäksi tähän työhön liittyi tämä kirjallinen raportti, jonka tarkoitus oli yhdistää taustalla vaikuttava teoria ja toteutettu toiminta toisiinsa sekä arvioida toiminnalle asetettujen tavoitteiden toteutumista.

Arvioidessani tavoitteiden toteutumista käytän apunani saamaani palautetta työelämältä, vanhemmilta sekä omia havaintojani. Työelämältä sain kirjallista palautetta järjestettyjen toimintakertojen jälkeen, usein myös suullisesti kävimme palautteen yhdessä läpi. Vanhemmilta keräsin kirjallisen palautteen Lopetus-tilaisuudessa. Tässä kerhoryhmässä oli aktiivisia vanhempi-lapsi-pareja seitsemän, joista viideltä sain kirjallisen palautteen lopputilaisuudes-

sa. Palautteiden lisäksi arvioin tavoitteiden toteutumista omien havaintojeni ja tuntemusteni pohjalta.

Työni punainen lanka on vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukeminen. ”Millä tavoin toiminnallisten menetelmien avulla pystytään tukemaan vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta?”- kysymyksen kautta lähdin pohtimaan tavoitteen toteutumista. Vanhemmat (Vanhempien palautelomake, kysymys 1) kokivat toiminnan iloisena yhdessä tekemisenä ja järjestettynä hetkenä kiireen keskelle. Harjoitteissa oli heidän mielestään mukana kasvokkain olemista sekä koskettamisen avulla myös vanhempi pääsi mukaan leikkimään. Myös yhteisten tehtävien koettiin tukevan vuorovaikutusta. Tiivistettynä vanhempien palautteista: vuorovaikutusta tuettiin järjestettynä ja iloisena toimintahetkenä, joka yhteisten tehtävien ja kosketuksen kautta muodostui vuorovaikutusta tukevaksi toimintahetkeksi. Näitä kyseisiä edellä mainittuja asioita lähdin tavoittelemaan toiminnan suunnittelussa, jossa käytin apunani teorian pohjalta kokoamaani kuvaa (katso s.21).

Työelämän mielestä toiminnalliset menetelmät tukivat vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta. Joissakin tehtävissä vanhemmat joutuivat hieman heittäytymään, joka näkyi myös lasten lähtemisestä mukaan toimintaan. Yhteistä toimintaa tukivat esimerkiksi samat soittimet vanhemmalla ja lapsella. Myös liikuntavälineiden avulla saatiin heräteltyä vuorovaikutusta; vanhemmat rakensivat yhdessä lasten kanssa temppuradan, toiminnassa vanhemmat ottivat suoraa kontaktia lapseensa neuvoen ja opastaen. Vuorovaikutus ei ollut vain vanhempien vastuulla vaan lapsetkin osallistuivat aktiivisesti, vanhemmista muun muassa haettiin tukea haasteellisemmassa toiminnassa (Työntekijän palautelomake, kysymykset 1 ja 2.) Toiminnassa toteutui se, että vuorovaikutukseen tarvittiin kaksi. Vaikka vanhemmalla olikin johtavampi rooli vuorovaikutuksessa, osallistuivat myös lapset aktiivisina toimijoina vuorovaikutukseen (Aro & Laakso 2011: 60-61).

Omasta mielestäni toiminnalliset menetelmät antavat välineitä toteuttaa vuorovaikutusta tukevaa toimintaa. Itse jaoin vuorovaikutuksen eri elementteihin (katso s.21), joiden pohjalta halusin lähestyä vuorovaikutusta. Välillä itsekini mietin, että onko tämä toiminta sopiva juuri tähän tai synnyttääkö toiminta tavoiteltua vaikutusta. Esimerkiksi maalaustuokion suhteen olin hieman epäileväinen. Ajattelin, jos toiminta olisikin vain lapsen maalaamista ja vanhemmat yrittäisivät jotenkin kuluttaa aikaansa juttelemalla keskenään. Lopulta jouduin myöntämään itselleni, että toiminta oli onnistunut paremmin kuin olin osannut kuvitella. Maalaustuokio tuntui todellakin tilanteelta, jossa aikuiset olivat läsnä ja olivat kiinnostuneita lastensa tuotosta kohtaan (Karppinen ym. 2001:50). Luettuani vanhempien palautteen jäin myös pohtimaan ”järjestettyä hetkeä kiireiden keskellä”. Ehkäpä taustalla vuorovaikutushetken onnistumiseen oli järjestetty hetki, kiireettömässä tilassa, rauhallisen musiikin soidessa taustalla. Kokonaisuuteni koen toiminnan toteuttaneen vuorovaikutusta tukevaa toimintaa kosketuksen,

iloisen yhdessä tekemisen, kasvokkain tapahtuvan vuorovaikutuksen, vastavuoroisuuden ja läsnäolon kautta.

Toisena opinnäytetyön tavoitteena oli kerholaisten ja työntekijöiden innostaminen toimintaan. Tätä tavoitetta pohdin seuraavan kysymyksen avulla: ”Kuinka saisin innostettua osallistujat sekä työntekijät mukaan toimintaan?”. Kysyin myös vanhemmilta, olivatko lapset olleet innostuneita toiminnasta. Kaikki saamani vastaukset olivat tässä suhteessa samaa mieltä. Lapset olivat olleet innostuneita toiminnasta. Maanantai aamuisin lapset olivat ´intopiukassa´ lähtemässä kerhoon ja Aapoa hoitamaan. Lasten innostuneisuus oli näkynyt kotonakin, kerhossa tehtyjä asioita haluttiin tehdä myöhemmin kotona. Esimerkiksi temppuradasta keskusteltiin edelleen. Vanhempien palautteessa yhtenä toimintaan innostavana tekijänä nähtiin Aapo-apinan osallistuminen toimintaan. Uudet laulut ja leikit koettiin mielekkäiksi. Samalla positivistisista palautteista annettiin ohjaajan heittäytymisestä mukaan toimintaan. Tämä innosti myös vanhempia heittäytymään mukaan toimintaan. (Vanhempien palautelomake, kysymykset 3, 4 ja 5)

Kuten jo vanhempien palautteessa innostavana tekijänä mainittiin Aapo-apinan osallistuminen, niin samankaltaisia mainintoja löytyi työntekijöidenkin palautteesta. Työntekijän mielestä Aapo-apina sai etenkin lapset innostumaan toiminnasta näyttämällä mallia ja osallistumalla toimintaan. Samalla Aapo myös auttoi ujompia lapsia lähtemään mukaan toimintaan. Tosin joissakin toiminnoissa Aapon rooli olisi voinut olla vieläkin isompi. Kerholaisten toiveiden huomioon ottaminen esimerkiksi temppuradan toteuttamisella sekä radan kokoamisvastuun antamisesta kerholaisille innosti vanhemmat todella hyvin mukaan toimintaan. Maalauksessa siveltimien sijaan käytössä olleet materiaalit toivat uutta näkökulmaa tekemiseen ja sitä kautta herättivät kerholaisten innostusta. Selkeä toiminnan aloitus ja lopetus tukivat kerholaisten virittäytymistä toimintaan. Työntekijä innostui itsekin toiminnasta. Ryhmän innostuminen oli tarttuvaa. Hän totesikin yhdessä palautteessaan, että ”toiminta on muistutus taas siitä, että pienin keinoin saa suurta aikaan”. (Työntekijän palautelomake, kysymykset 3 ja 4.)

Jo ennen toiminnan alkua, olin päättänyt, että mitä tahansa kerhossa ohjaankin, niin ohjaan sen niin, että olen itse innostunut aiheesta ja mukana toiminnassa ainakin jonkin verran. Palautteiden perusteella osallistumiseni toimintaan on ollut yksi innostava tekijä. Tosin ainakin lasten mielestä, jäin varmasti kakkosijalle Aapoon verrattuna. Verratessani saamaani palautetta vanhemmilta ja asukaspuiston työntekijältä, tein yhden huomion. Vanhemmilla, toiminta, oli innostavassa roolissa, mutta työntekijä itse tuntui innostuvan enemmän ryhmän innostumisen kautta. Etenkin lasten innostuminen sai työntekijän innostumaan toiminnasta.

Uusien ideoiden antaminen etenkin asukaspuiston työntekijöille mutta myös vanhemmille oli yhtenä tavoitteena. Mietinkin, kuinka pystyisin antamaan henkilökunnalle uusia ideoita toi-

minnan jatkamiseen ja millaisia ideoita pystyisin vanhemmille tarjoamaan? Vanhempien ajattelun poimivan toiminnassa toteutettavia toimintoja sellaisinaan tai omaan käyttöön sopivammaksi muokaten. Isompana haasteena koin tässä kohdassa sen, mitä tarjottavaa minulla olisi monta vuotta työtä tehneille kokeneille työntekijöille. Pieni pelko olikin, että tarjoaisiko työni mitään uutta asukaspuiston työntekijöille.

Vanhempien palautteesta (kysymykset 5 ja 6) huomasin ennakoarvaukseni osuneen oikeaan suuntaan. Vanhemmat olivat toteuttaneet kerhossa tehtyjä asioita kotona yhdessä lapsen kanssa. Pensselit oli jätetty pois ja tilalla oli käytetty erilaisia maalausvälineitä. Trampoliini ja temppurata olivat olleet mukana kotitoteutuksessa. Suurimpaan suosioon palautteen perusteella nousi kuitenkin Pullalapsi-runo, jota moni oli kotona lapsen kanssa kovasti leikkinyt. Yhdessä palautteessa oleva kohta yllätti minut todella positiivisesti: ”Pullalasta on tehty useasti ja sen ideoimana myös muita leikkejä joissa on mukana kosketus”. Tuntuu todella hienolta, että hyvin yksinkertainen leikkiruno toimii innoittajana muulle toiminnalle.

Vaikka aluksi olinkin huolissani siitä, että pystynkö tarjoamaan mitään uusia ideoita työntekijöille niin palautteen perusteella ainakin muutaman idean onnistuin antamaan. Yhtenä käytökelpoisena ideana työntekijä koki tarinan käyttämisen osana muskaria. Hänen mielestään tarinan käyttäminen muskarissa voisi vaihteluna olla lapsille innostava ja mukava. Pensselitön maalauskerho tuntui toteuttamiskelpoiselta idealta, samoin erilaiset vuorovaikutustehtävät kuvien avulla. Vaikka temppurata ei ollutkaan uusi juttu, oli se kerhokerta työntekijän mielestä hyvä muistutus siitä, kuinka paljon lapset pitävät temppuilusta (Työntekijän palautelomake, kysymykset 5 ja 6.)

Henkilökohtaisesti yllätyin Pullalapsi-runon suosiosta ja siitä, kuinka se lähti ryhmässä elämään. Ensimmäisillä kerroilla kaikki toteuttivat runon esimerkin mukaisesti. Viimeisillä kerroilla oli hienoa nähdä, kuinka leikistä oli muotoutunut omanlaisensa kunkin parin kohdalla. Joskus leivottavana oli lapsi ja toisinaan vanhempi, leipomisia tehtiin kasvokkain tai mahalla maaten tai milloin mitenkään päin. Jokaisella oli oma tyyli sitä tehdä. Olen ilahtunut siitä, että muutkin toimintakerrat ovat saaneet toimintaa aikaiseksi kotonakin. Ajatus oli suunnitella toiminta sellaiseksi, jota voi toteuttaa kotiooloissakin. Vanhempien palautteen perusteella näin on ollut, kun kotona on tehty pullalapsia, temppurataa, maalaamista sekä muita pullalapsen innoittamia kosketusleikkejä.

Vaikka en kovinkaan paljoa varsinaisia uusia ideoita antanut työntekijöille, niin uskoisin antaneeni kuitenkin toisenlaisen näkökulman asioihin. Toteuttamani toiminta ei ollut tavallaan mitenkään uutta toimintaa, mutta tekemisen tapa oli joissakin uutta, esimerkiksi maalaaminen jollain muulla kuin siveltimellä tai tarinan käyttäminen apuna musiikkituokiassa. Uskoisin antaneeni työntekijöille ajatuksen toteuttaa toimintaa hieman eri tavalla kuin yleensä. Tuttu

toiminta saa uusia ulottuvuuksia, kun siihen lisää jotain erilaista. Ehkäpä onnistuin antamaan pienen kipinän muuttaa rutiineja pienillä mausteilla hieman erilaiseksi toiminnaksi. Uskoisin, että tämä opinnäytetyö oli kaiken kaikkiaan mukava kokemus toimintaan osallistuneille vanhemmille ja heidän lapsilleen. Vanhempien palautteessa (Vanhempien palautelomake, kysymys 3) jokainen kertoi lapsensa olleen innoissaan kerhosta ja siellä tehdyistä asioista oli jälkeenpäin juteltu kotona. Kerho toi joistakin lapsista esille uusia puolia, joita vanhempi ei ennen ollut lapsessaan huomannut. Eräs lapsi paljastui motorisesti taitavammaksi kuin, mitä hänen vanhempansa oli ajatellut. Toinen vanhempi totesi lapsensa kaipaavan enemmän puuhaa ja vauhdikkaampaa leikkiä. Kerhon aikana yksi lapsista voitti ´ujoutensa´ ja hänen vanhempansa oli iloisesti yllättynyt siitä, että lapsi uskalsi ja osasi tehdä asioita myös itsenäisesti (Vanhempien palautelomake, kysymys 2.)

Opinnäytetyölle asettamieni tavoitteiden lisäksi minulla oli omia henkilökohtaisia tavoitteita tämän prosessin suhteen. Henkilökohtaiset tavoitteeni olivat omien ohjaustaitojen kehittämisen, toiminnan suunnittelun harjoittelu sekä itsevarmuuden ja rohkeuden lisääminen.

Omien ohjaustaitojen harjoitteluun toiminnan ohjaukset ovat tuoneet lisää kokemusta. Joskus ratkaisut ohjauksessa olivat onnistuneita ja toisinaan vähemmän onnistuneita. Onnistumisista esimerkkinä toiminnan pidentäminen ensimmäisessä liikuntatuokiossa niin, että kaikki parit pääsivät mukaan pallotteluun. Sitten oli matkan varrella tilanteita, joissa olisin voinut tukea vanhempaa saamaan yli-innostunut lapsi mukaan yhteiseen toimintaan. Näissä tilanteissa en vielä oikein osannut toimia. Ohjaajana halusin olla mukana toiminnassa, joten yhtä lailla minut näki tanssimassa apinaliikkeitä yhdessä muiden kerholaisten mukana tai leipomassa Aapopullaa. Tästä mukana olosta sain vanhemmilta positiivista palautetta, oli innostavaa kun ohjaaja itse osallistui mukaan leikkeihin. Samalla lähtemällä mukaan leikkeihin, tuli itsekkin heittäytyä toimintaa. Oli se pieni jännitys alkaa laulun mukana tekemään apinaliikkeitä. Tosin usein käy niin, kun yksi aikuinen uskaltaa vähän hassutella, uskaltavat muutkin lähteä mukaan. Vaikka ohjaustaidoissa on vielä jonkin verran kehittämistä tietynlaisessa tilanneherkkyydessä, niin ainakin jollakin tavalla olen taidoiltani myös edistynyt. Uskoisin saaneeni luottamusta ohjaamiseen ja siihen, että uskallan heittäytyä itse mukaan tekemiseen ja sillä tavoin kannustaa muitakin mukaan toimintaan.

Toimintatuokioiden toteutus oli mukavaa. Jotta toiminta toteutuisi, piti se ensin suunnitella. Ja se toiminnan suunnittelu oli välillä todella kovan työn takana. Nostin suunnittelun harjoittamisen kuitenkin yhdeksi tavoitteeksi siitä syystä, että se tarjoaisi harjoitusta päiväkotielämän pedagogista suunnittelua silmällä pitäen. Sellaisen ”kivan” toiminnan suunnittelu olisi ollut todella helppoa ja ideoita olisi ollut riittämiin, mutta kun sille suunnitellulle toiminnalle esitti kysymyksen ”millä tavoin sinä tuet vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta”, karsiutui moni idea pois. Välillä suunnitteluun kului useita tunteja, miettien toiminnan

osien vuorovaikutusta tukevia elementtejä. Muutaman kerran suunnitelmat vielä muuttuivat sunnuntai-iltana, kun alkuperäinen suunnitelma ei tuntunut sopivalta.

Kehittymistä kuitenkin tapahtui toiminnan edetessä. Edistyminen näkyi suunnitteluun käyttämässäni ajassa sekä ajattelun muuttumisena. Alussa suunnitteluun kului useampi tunti. Lopua kohden suunnittelu-aika väheni hieman alle tuntiin. Ajatteluni muuttui toiminnan etene-
misen myötä. Ensimmäisiä suunnitelmia tehdessäni tuskailin toiminnan kanssa ”että miten tämä nyt sitten tukee vuorovaikutusta tai miten tuo?”. Lopussa ajatteluni oli muuttunut positiivisempaan suuntaan ”tässä olisi mukana kosketusta, tuossa olisi kasvokkain tapahtuvaa leikkiä...”. Näiden perusteella sanoisin edistyneeni tällä tavoitteen saralla hieman eteenpäin. Viimeisenä henkilökohtaisena tavoitteenani oli oman itsevarmuuden ja rohkeuden lisääminen. Parini poisjääminen oli kova paikka, joka myös sai minut jännittämään toimintaa enemmän, koska eräänlainen henkinen tuki olisi poissa. Samalla tiesin joutuvani toiminnan ohjaamisen myötä pois mukavuusalueiltani. Henkilölle, joka ei omasta mielestään omista minkäänlaista rytmittäjää saati lauluääntä, voi olla hieman iso kynnyks aloittaa yhteinen lauluhetki. Toisaalta tämä epämukavuusalueella oleminen ja siellä toiminnallisesti onnistuminen lisäsi kyllä varmuuttani. Nyt laulaminen ei tunnu läheskään niin jännittävältä kuin ensimmäisellä kerralla, jolloin omat käteni tärisivät jännityksestä.

Itseni tuntien voisin tässä vielä pohtia, että vielä on kyllä paljon kehittymistä henkilökohtaisten tavoitteiden tasolla. Toisaalta voin todeta, että miellän elinikäisen oppimisen kuuluvaksi niin ohjaamisen, suunnittelun kuin itsevarmuuden kehittymiseen ja lopettaa tavoitteiden arvioinnit eräältä vanhemmalta saamaani palautteeseen: ”Ohjaaja oli iloinen, kannustava, näytti esimerkkiä ja heittäytyi itse täysillä mukaan luoden samalla vapautuneen ilmapiirin, jossa itekin innostui heittäytymään mukaan” (Vanhemman palautelomake).

7 Pohdinta

7.1 Opinnäytetyön luotettavuus ja toiminnan eettisyys

Tarkastellessani työni luotettavuutta pohdin käyttämiäni lähteitä sekä saamiani kirjallisia palautteita, joita käytin apuna tavoitteiden arvioinnissa. Käyttämiäni lähteitä on aika paljon, suurin osa lähteistä on painettuja kirjoja. Mukaan mahtuu kuitenkin nettilähteitä, lehtiä, op-paita sekä toimintayksikön varhaiskasvatussuunnitelma. Kirjalähteiden kirjoittajina tai julkaisijoina on varsin tunnettuja henkilöitä, kuten Jari Sinkkonen ja Mirjam Kalland. Käyttämieni kirjalähteiden julkaisuaikajako vaihtelee, mutta kaikki teokset on kuitenkin julkaistu 2000-luvun puolella. Uusimmat lähteet on julkaistu vuonna 2013. Kirjalähteitä pitäisin suhteellisen luotettavina, sillä kirjoittajina tai julkaisijoina ovat omalla alallaan toimivia henkilöitä.

Nettilähteeni vaihtelevat yliopiston julkaisusta Papunet.net-nettisivustoon. Yliopiston julkaisua pidän luotettavana lähteenä. Tiedostan, että käyttämäni lähde Papunet.net-sivuston kirjoituksista ei ole luotettavuudeltaan yliopiston julkaisun tasoa. Kuitenkin Papunet.net on verkkopalveluyksikkö, joka on Kehitysvammaliiton alaisuudessa. Sen verran antaisin kuitenkin luottamusta sivustolta löytyville tietopaketeille. Käyttämäni ”Varhainen vuorovaikutus”-aineiston on kuitenkin kirjoittanut professori Kaisa Launonen, joten en usko aineiston sisältävän kovinkaan väärää tietoa. Kaikkein epäluotettavimpana lähteenäni pitäisin käyttämiäni artikkeleita Mannerheimin lastensuojeluliiton ”Lapsemme”-lehestä. Päätin kuitenkin ottaa kyseiset artikkelit mukaan tähän työhön, tiedostaen kuitenkin informaation taustan.

Arvioidessani opinnäytetyölle asettamiani tavoitteita käytin arvioinnin tukena sekä vanhemmilta että asukaspuiston työntekijältä saamaani kirjallista palautetta. Kirjallisten palautteiden lisäksi arvioin tavoitteiden toteutumista myös omien havaintojeni pohjalta. Ihmiset ovat erilaisia ja kokevat asioita eri tavalla. Itse huomaan omaa toimintaani usein arvioidessani tarkertuvani helposti ”pieniin mokiin”, jotka saattavat estää näkemästä todellista kokonaisuutta, vaikka sen tavoitteluun omassa arvioinnissa pyrinkin. Siksi olen kiitollinen saamastani palautteesta, jossa yhdistyy toimijoiden näkökulma toimintaan osallistumisesta sekä työelämän näkökulma toiminnasta.

Palautteen kannalta ihanteellinen tilanne olisi ollut se, että olisin saanut palautetta toiminnasta jokaiselta toimintaan aktiivisesti osallistuneelta 7 vanhemmalta. Palautteita sain kuitenkin 5 kappaletta, jota pidän kuitenkin hyvänä määränä. Täytyy kuitenkin ottaa huomioon se seikka, että vanhempien palautteesta jäi nyt puuttumaan kahden vanhemman kokemukset toiminnasta.

Työelämän edustaja oli mukana tarkkailemassa toimintaa kaikilla muilla kerroilla, paitsi viimeisellä lopetus-kerralla. Kaiken kaikkiaan työntekijä oli mukana yhdeksällä kerralla. Yhdellä kerralla tarkkailijana oli eri työntekijä kuin yleensä. Hienoa olisi ollut, jos työntekijöitä olisi ollut tarkkailemassa vaikkapa kaksi, jolloin työntekijöiden antamaa palautetta olisi voinut vertailla keskenään. Käytännössä se tietysti olisi voinut olla hieman hämmentävä tilanne kerholaisille, kun salin laidalla istuu pari ihmistä katsomassa toimintaa. Ja olisinhan kaksi työntekijää tarkkailemassa ja arvioimassa opinnäytetyötä ollut pieni lovi työnteon tehokkuuden kannalta. Olen kuitenkin iloinen siitä, että sain myös palautetta työelämältä, sillä koen sen arvokkaana palautteena vanhempien palautteen rinnalla.

Tätä opinnäytetyötä kirjoittaessani olen pyrkinyt kuvaamaan toimintaa sellaisena kuin se on ollut. Tiedostan, että teoriaosuudessa käyttämäni lähteet eivät kaikki yllä luotettavuudeltaan yliopiston julkaisujen tasolle. Kokonaisuutena pidän kuitenkin teoriaosuuttani luotettavana ja tiivistettynä pakettina. Saamistani kirjallisista palautteista jäi valitettavasti puut-

tumaan kaksi palautetta, mutta pidän kuitenkin viittä samaani palautetta suuntaa antavina. Hienoa olisi ollut, jos olisin työelämältä saanut palautetta samasta toiminnasta vaikka kahdelta eri työntekijältä. Olen kuitenkin kiitollinen siitä, että sain palautetta toiminnasta kokeelta työntekijältä, jonka ammattitaitoon uskallan täysin luottaa.

Ehkäpä suurimpana eettisenä kysymyksenä mietin toimintaan osallistujien yksityisyyden suojaamista. Opinnäytetyö on julkinen työ ja toimintapaikka, Nissaksen asukaspuisto, tulee esille. Ensimmäisen kerran infotilaisuudessa kerroinkin työn julkisuudesta ja siitä, että asukaspuisto tullaan työssä mainitsemaan. Tämä asia toistui myös lyhyessä infolapussa, jonka jaoin kaikille infotilaisuudessa olleille sekä myöhemmillä kerroilla mukaan tulleille. Keräsin kaikilta osallistuneilta kuvausluvut. Kuvausluvassa oli eriteltynä kolme kohtaa: 1. suostumus, että kuvia vanhemmasta/lapsesta/töistä saa esittää ryhmän lopputilaisuudessa 2. suostumus, että kuvia saa julkaista julkisessa opinnäytetyössä sekä 3. en halua antaa kuvauslupaa. Korostin, että toimintaan osallistuminen ei edellytä kuvausluvan antamista. Samalla kerroin, että en tule julkaisemaan opinnäytetyössä kasvo- tai profiilikuvia kenestäkään. Kuitenkin kerroin, että voi olla, että joku tuttu henkilö saattaisi vaikkapa tutunoloisten sukkiensa kautta arvella, kuka kuvassa mahtaisi olla. Kun aloin kirjoittamaan kuvauksia toimintatuokiosta, päädyin ratkaisuun kirjoittaa vanhemmista ja lapsista. Tämän taustalla oli myös ajatus osallistujien yksityisyyden suojaamisesta (Arki, arvot, elämä...2010: 8).

Halusin toiminnassa ottaa huomioon kerholaisten toiveita toiminnan suhteen ja tällä tavoin toteuttaa asiakaslähtöisyyttä toimintakerhossa (Arki, arvot, elämä...2010: 11,15) . Alun perin olin ajatellut toteuttaa kutakin toiminnallista menetelmää (musiikki, kuva, draama, liikunta & tanssi) kahtena toimintakertana, mutta halusin kuitenkin jättää suunnitelmiin väljyyttä kerholaisten toiveille. Kerholaisten toiveiden pohjalta toiminnasta tuli hyvin liikkumispainotteinen. Yhtenä toimintakertana toteutimme tempuradan, joka oli ollut suurimpana kerholaisten toiveena. Samalla kerralla radan toteutus annettiin kerholaisten käsiin. Kerholaisten toiveesta tempurata toteutettiin toiminnan aikana vielä toisen kerran, tosin pienemmässä mittakaavassa kuin edellinen. Kovin paljoa ehdotuksia toimintaan ei kerholaisilta tullut, mutta toivotu tempurata oli mukana kaksi kertaa kerhon toiminnassa. Kerholaisten toiveiden huomiointi oli mielestäni tärkeää, sillä asiakaslähtöisyys on yksi asukaspuiston toiminnan lähtökohdista.

Tämän opinnäytetyöprosessin myötä olen pohtinut paljonkin hyvinvointia sekä työssä jaksamista. Itse huomaan pienten vastoinkäymisten, vaikuttaneen omaan jaksamiseen. Toiminta oli onneksi kerran viikossa ja yhden toimintakerran pituus oli korkeintaan 45 minuuttia. Jaksoin pirteänä toimia ohjauksen keston ajan. Päästyäni kotiin, lojuinkin väsyneenä loppuillan sohvalla. Omasta itsestä huolehtiminen nousi esille tämän lähes vuoden kestäneen opinnäytetyöprosessin aikana. Oma hyvinvointi ja jaksaminen ovat tärkeitä työn tekemisen kannalta, koska oma hyvinvointi heijastuu työn tekemiseen. Mielestäni itsestä huolehtimisen tärkeyden

ymmärtäminen on iso asia ja tavallaan myös jokaisen vastuulla, kuten Talentian ammattieettisissä ohjeissa sanotaan: ”Ammattitaitoon kuuluu omasta itsestä huolehtiminen myös työntekijänä” (Arki, arvot, elämä...2010: 31).

Ammattieettisissä ohjeissa todetaan, että: ”sosiaalialan ammattilaisen on oltava valmis kehittämään ammattiaan” (Arki, arvot, elämä...2010: 28). Henkilökohtaisesti näen tämän koskevan myös jollakin tavalla opiskelijoita, etenkin näin loppuvaiheessa opintoja. Oman ammatin kehittäminen on osa omaa ammattitaitoa. Oman ammattitaidon kautta voidaan kehittää ammatteja. Oman ammattitaidon kehittäminen voi joskus olla haastavaa ja ei ehkä aina niin houkuttelevaa. Näin jälkikäteen olen tyytyväinen, että uskalsin jatkaa tämän opinnäytetyöaiheen parissa. Kuitenkin kaikki se, mitä tältä työltä sain ja opin, kehitti minua ammatillisesti. Ja vastaisuudessa uskon uskaltavani tarttua paremmin hieman haastavampiinkin tehtäviin, koska olen tästäkin työstä selvinnyt. Ja kaikki se, mitä olen oppinut tämän prosessin aikana, oli sen kovan työn arvoista.

7.2 Ammatillinen kasvu

Ammatilliseen kasvuun tämä opinnäytetyö on vaikuttanut monella tavalla. Työelämässä kaikki ei mene aina suunnitelmien mukaan, ei myöskään tässä opinnäytetyössä. Viime syksynä aloitin yhdessä luokkatoverini kanssa tämän työn suunnittelua. Aluksi ajatus oli, että olisimme vetäneet jonkinlaista toimintaa lapsiryhmälle. Lopulta kuitenkin päädyimme vaihtamaan suunnitelmaa ja aiheeksemme tulikin vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukeminen. Tällä linjalla jatkoimmekin yhdessä läpi suunnitelmaseminaarin ja saimme kaupungin luvan toimintaamme. Aikaa oli alle viikko ennen varsinaisen toiminnan alkamiseen, kun parini joutui jättämään tämän opinnäytetyöprosessin kesken.

Minulle parin menettäminen oli aika kova pala. Tosin näin jälkikäteen ajateltuna, voisi ajatella parini poisjäämisen olla ”onni onnettomuudessa”. Jos olisin lähtenyt tähän koko opinnäytetyöurakkaan alun alkaen yksin, olisin varmasti lähtenyt itselleni turvallisemmille vesille. Hyvin todennäköisesti olisin ottanut yhteyttä johonkin tutumpaan päiväkotiiin ja ohjannut jotain toimintaa lapsiryhmälle. Lähdin kuitenkin yhdessä kaverin kanssa työstämään suunnitelmia, ja ajattelimme yhdessä ottaa haasteen vastaan vanhempi-lapsi-ryhmästä. Kävikin kuitenkin niin, että sain enemmän haastetta kuin olin osannut odottaa.

Vanhempi-lapsi-ryhmän ohjaaminen oli minulle uutta ja ensimmäisillä kerroilla olikin perhosiä vatsassa. Haastavimpana koin erilaisen vuorovaikutusasetelman, johon olin aikaisemmin ohjauksissani tottunut. Lapsiryhmiä ohjatessa olen tottunut olemaan aktiivisena mukana vuorovaikutuksessa ja vuorovaikutus lapsiryhmää ohjatessa on joskus aika kahdenkeskeistäkin. Mutta vanhempi-lapsi-ryhmässä vuorovaikutuksen pohja oli kuitenkin erilainen. Osuuteni oli ikään kuin olla vuorovaikutuksen ”kolmas pyörä”, jonka tarkoitus oli tukea vanhemman ja lapsen

välistä vuorovaikutusta eikä olla itse niin aktiivisena mukana. Kokemuksena tämän erilaisen vuorovaikutusroolin kokeminen kasvatti minua ohjaajana. Esimerkiksi maalaustuokio on jäänyt mieleeni tässä suhteessa. Vaikka oma tunne tarpeettomuudesta olikin hieman hämmentävää, oli mahtavampaa seurata sitä intensiivistä vuorovaikutustyöskentelyä vanhempien ja lasten välillä.

Ryhmän ohjaamisen lisäksi musiikki ja maalaaminen olivat minulle henkilökohtainen kynnys ylitettäväksi. Kumpikaan ei kuulu mukavuusalueelleni enkä koulussani ollut käynyt musiikin tai kuvan syventäviä kursseja. Kuitenkin sekä musiikki että maalaaminen olivat mukana tässä työssä. Ja voin kertoa, että uskallan tulevassa työssäni kyllä heittäytyä mukaan musiikin ja kuvan maailmoihin. Sen verran mukavat kokemukset tuokioista jäi.

Tulevaisuuden työtä ajatellen, olen saanut tärkeitä eväitä päiväkotimaailman yhteistyötä silmällä pitäen. Tämä työ on antanut minulle enemmän rohkeutta ja kokemusta kohdata arjessa vanhempia. Lasten kohtaaminen on ollut helppoa ja luontevaa, mutta vanhempien kohtaaminen on aina jollain tavalla jännittänyt. Työskentely yhdessä vanhempien kanssa on kehittänyt omaa itsevarmuuttani sekä muuttanut kohtaamista vanhempien kanssa luontevammaksi. Koen myös sen, että vanhempien saaminen mukaan toimintaan on noussut tärkeämmäksi asiaksi itselleni kuin se aikaisemmin on ollut. Tiivis yhteistyö vanhempien kanssa on tärkeä osa lapsen hyvinvointia. Tämä ajatukseni on kasvanut vahvemmaksi tämän prosessin myötä.

8 Lopuksi

Yhteiskunnallisella tasolla ajateltuna, työni aihe ”vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukeminen” on tärkeä. Säästövyötään kiristelevässä yhteiskunnassa itse kannattaisin panostusta ennaltaehkäisevään työhön, johon koen varhaisen vuorovaikutuksen tukemisen kuuluvan. Lapsen myönteiset kokemukset varhaisesta vuorovaikutussuhteista luovat lapselle ponnistusalausta myöhemmälle kehitykselle. Mielestäni ennaltaehkäisevään työhön panostamalla saadaan pitkällä tähtäimellä paremmat säästöt. Ja avoimet ryhmät tarjoaisivat matalan kynnyksen lähestymistä kaikille niille, jotka haluavat kehittää vuorovaikutussuhdettaan lapsensa kanssa.

Vanhemmille ja heidän lapsilleen tämä opinnäytetyö tarjosi yhteisen toimintahetken. Näiden kymmenen toimintakerran aikana muutama vanhempi löysi uusia asioita lapsestaan. Eräs lapsi paljastui motorisesti taitavammaksi, yksi lapsi onnistui voittamaan ujoutensa ja yksi vanhemmista totesi lapsensa tarvitsevan enemmän puuhaa ja vauhdikkaampaa tekemistä. Toivoisin, että kerhossa toteutetut toiminnot jäisivät jollakin tavalla elämään ja innostaisivat vanhempia jatkamaan yhteisiä hetkiä lastensa kanssa.

Asukaspuisto Neliapilan työntekijöiden toivon saaneen joitakin uusia ideoita toteuttaa omaa toimintaansa. Ehkäpä jollakin muskarikerralla on luvassa tarinallinen matka musiikin maailmaan tai maalaushetkellä jätetään pensselit varastoon ja kokeillaan jotain aivan muuta niiden tilalle.

Itselleni tämä työ oli aikamoinen prosessi, joka oli enemmän ja vähemmän täynnä onnistumisia. Onni onnettomuudessa ryhdyin toteuttamaan tätä työtä juuri tällä aiheella, sillä koen tämän työn kasvattaneen minua ammatillisesti paljon enemmän kuin joku tutussa päiväko-
tiympäristössä toteutettava työ ehkä olisi kasvattanut. Nyt kun tiedän, mitä kaikkea työ otti ja antoi, voin vastata rehellisesti yhden ystäväni esittämään kysymykseen: ”Olisitko silloin syksyllä lähtenyt tekemään tätä työtä, jos olisit tiennyt mitä kaikkea se tuo tullessaan?”. Ja vastaukseni olisi: ”Kyllä lähtisin”.

Lähteet

- Alila, K & Portell, T. 2008. Leikkitoiminnasta avoimeen varhaiskasvatukseen. Avointen varhaiskasvatuspalvelujen nykytila ja kehittämistarpeet 2007. Sosiaali- ja terveysministeriö. Helsinki. Viitattu 13.3.2014. <http://www.sosiaaliportti.fi/File/b7b26803-4593-4bc7-ac38-1892e6c39c30/avoin%20varhaiskasvatus.pdf>
- Arki, arvot, elämä ja etiikka. Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet. 2010. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. Helsinki.
- Aro, T & Laakso, M-L. (toim.) 2011. Taaperosta taitavaksi toimijaksi. Itsesäätelytaitojen kehitys ja tukeminen. Porvoo. Niilo Mäki instituutti.
- Cacciatore, R. 2009. Tukea vanhemmuuteen ja varhaiseen vuorovaikutukseen. Viitattu 4.12.2013 http://www.vaestoliitto.fi/vanhemmuus/tietoa_vanhemmille/pienten_lasten_vanhemmat/artikkeleita/?x243913=243996
- Dunderfelt, T. 2011. Elämänkaaripsykologia. Helsinki. WSOY pro Oy.
- Emde, R & Robinson, J. 2001. Varhaisen intervention teoreettisia suuntaviivoja: kehityspsykoanalyttinen näkökulma. Teoksesta: Sinkkonen, J & Kalland, M. (toim.) Varhaiset ihmissuhteet ja niiden häiriintyminen. Helsinki. WSOY, 250-282
- Hautamäki, A. Kiintymyssuhdeteoria - teoria yksilön kiin(nit)tymisestä tärkeisiin toisiin ihmisiin, kiintymyssuhteen katkoksista ja merkityksestä kehitykselle. Teoksesta: Sinkkonen, J & Kalland, M. (toim.) 2001. Varhaiset ihmissuhteet ja niiden häiriintyminen. Helsinki. WSOY, 13-66.
- Heikkinen, H. 2002. Draaman maailmat oppimisalueina. Draamakasvatuksen vakava leikkillisuus. Jyväskylä. Jyväskylän yliopisto.
- Hujala, E & Turja, L. 2012. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Juva. PS-kustannus.
- Iloa arkeen toiminnallisilla menetelmillä. Opas dementoituvaa ihmistä hoitavalle. Viitattu 14.11.2013, 10 http://www.pfizer.fi/sites/fi/Products/oppaat/Documents/Opas_dementoivaa_ihmista_hoitavalle.pdf
- Järvinen, V. 2011. Sosiaaliset taidot syntyvät sylissä. Lapsemme 1/2011. Mannerheimin lastensuojeluliiton jäsenlehti, 16.
- Kalland, M. 2001. Kiintymyssuhdeteorian kliininen merkitys: soveltaminen erityistilanteissa. Teoksesta: Sinkkonen, J & Kalland, M. (toim.) Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen. Helsinki. Sanoma Pro oy, 198-233
- Karppinen, S. Puurula, A & Ruokonen, I. 2001. Elämysten alkupoluilla. Lähtökohtia alle 3-vuotiaiden taidekasvatukseen. Tampere. Finn Lectura.
- Kataja, J. Jaakkola, T. & Liukkonen, J. 2011. Ryhmä liikkeelle! Toiminnallisia harjoituksia ryhmän kehittämiseksi. Juva. Bookwell oy.
- Kokkonen, K. 2013. Musiikki jumppaa aivojamme. Lapsemme 3/2013. Mannerheimin lastensuojeluliiton jäsenlehti, 17-18
- Laakso, L. Johdatus liikuntapedagogiikkaan ja liikuntakasvatukseen. s.16-24. Teoksesta Näkökulmia liikuntapedagogiikkaan. Toim. Heikinaro-Johansson, P & Huovinen, T. 2007. Jyväskylän yliopisto. WSOY oppimateriaalit.

Lapsen ja vanhemman varhainen vuorovaikutus. Vanhempainnetti. Mannerheimin lastensuojeluliitto. Viitattu 26.2.2014.

http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/vanhemmuus_ja_kasvatus/lapsen_ja_vanhemman_varhainen_vu/

Lastensuojelun käsikirja. Toiminnalliset menetelmät. Sosiaaliportti. Viitattu 14.11.2013

<http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/avohuolto/muuttukitoimet/muitapalveluja/#toiminnalliset>

Launonen, K. Varhainen vuorovaikutus. Papunet.net. Viitattu 26.2.2014

<http://papunet.net/tietoa/varhainen-vuorovaikutus>

Nieminen, P. 2007. Tanssin monet kasvot. Teoksesta: Näkökulmia liikuntapedagogiikkaan. Toim. Heikinaro-Johansson, P & Huovinen, T. 2007. Jyväskylän yliopisto. WSOY oppimateriaalit, 284-298

Nissaksen päivähoiton varhaiskasvatussuunnitelma 2013. Viitattu 26.3.2014

http://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/96418_Nissaksen_toimintayksikko_-_VASU_-_korjattu.pdf

Pajulo, M & Pyykkönen, N. 2012. Mentalisaatiokyky varhaisessa vanhemmuudessa. Teoksesta: Sinkkonen, J & Kalland, M. (toim.) Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen. Helsinki. Sanoma Pro oy, 71-94

Penttinen, A. 2007. Rytmikka ja musiikkiliikunta. Teoksesta: Näkökulmia liikuntapedagogiikkaan. Toim. Heikinaro-Johansson, P & Huovinen, T. 2007. Jyväskylän yliopisto. WSOY oppimateriaalit, 299-310.

Rusanen, E. 2011. Hoiva, kiintymys ja lapsen kehitys.. Porvoo. Bookwell oy

Sinkkonen, J. 2004. Kiintymyssuhdeteoria - tutkimuslöydöksistä käytännön sovelluksiin. Duodecim. Viitattu 13.2.2014.

<http://www.terveyskirjasto.fi/xmedia/duo/duo94437.pdf>

Sinkkonen, J & Kalland, M. (toim.) 2001. Varhaiset ihmissuhteet ja niiden häiriintyminen. Helsinki. WSOY.

Sääkslahti, A. 2007. Liikunta varhaiskasvatuksessa. Teoksesta: Näkökulmia liikuntapedagogiikkaan. Toim. Heikinaro-Johansson, P & Huovinen, T. Jyväskylän yliopisto. WSOY oppimateriaalit, 16-24

Toivanen, T. 2009. Draamakasvatuksen mahdollisuudet varhaiskasvatuksessa. Teoksesta: Ruokonen, Rusanen ja Välimäki (Toim.). Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Iloa, ihmettelyä ja tekemistä - opas. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Helsinki. Yliopistopaino oy. Viitattu 4.3.2014. <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/3ade1cb7-b61e-4c73-b0a8-b0305b3f927b>

Vanhempainnetti. Vahvuutta vanhemmuuteen-perheryhmät. Mannerheimin lastensuojeluliitto. Viitattu 26.3.2014 <http://www.mll.fi/vanhempainnetti/perheryhmat/>

Vilén, M. Vihunen, R. Vartiainen, J. Sivén, T. Neuvonen, S & Kurvinen, A. 2013. Lapsuus, erityinen elämänvaihe. Helsinki. Sanoma Pro Oy.

Viljamaa, M-L. 2003. Neuvola tänään ja huomenna. Vanhemmuuden tukeminen, perhekeskeys ja vertaistuki. Jyväskylä. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 27.2.2014

<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/13356/9513914275.pdf?sequence=>

Kuvat

Kuva 1. Tavoitteet	8
Kuva 2. Toiminnan runko.....	11
Kuva 3. Varhaisen vuorovaikutuksen tukemisen elementit tässä opinnäytetyössä	21
Kuva 4. Aapo-apina	28
Kuvat 5 ja 6. ”Pakkasaamuna paleltaa” ja ”Leijonaa mä metsästä”-kortit	31
Kuva 7. Pallottelutuokio	34
Kuva 8. Maalaustuokio käynnissä	35
Kuvat 9 ja 10. Valmiita töitä	37
Kuvat 11 ja 12. Trampoliini käytössä	39
Kuvat 13 ja 14. ”Rytmimunien jako” ja kapulat	41
Kuvat 15 ja 16. ”Jänis” ja ”Kilpikonna” olivat draamaharjoituksessa mukana	44
Kuvat 17 ja 18. ”Pallottelu” ja ”Aapon liukumäkikokeilu sai runsaasti katsojia”	48

Liitteet

Liite 1 1. Kerhokerta	64
Liite 2. 2. Kerhokerta	65
Liite 3. 3. Kerhokerta	67
Liite 4. 4. Kerhokerta	68
Liite 5. 5. Kerhokerta	69
Liite 6. 6. Kerhokerta	70
Liite 7. 7. Kerhokerta	72
Liite 8. 9. Kerhokerta (8.kerhokerran suunnitelma)	73
Liite 9. Työntekijän palautelomake ohjaustuokioista	74
Liite 10. Vanhemman palautelomake	75

Liite 1 1. Kerhokerta

MAANANTAI 27.1.2014 1.KERHOKERTA

1. Fiiliskierros
 - Tarkoituksena näyttää yhdessä lapsen kanssa sen hetkinen olotila/”fiilis”, esim. innostunut/väsynyt/jännittää...

2. Pallopiiri
 - Istutaan piirissä, lapsi vanhemman jalkojen välissä. Ohjaaja kertoo nimensä ja vierittää pallon jollekin piirissä olevalle. Se, kenelle pari kenelle pallo tulee, kertoo nimensä (vanhempi voi tässä auttaa, jos lapsella ei vielä puhetta). Sen jälkeen pallo laitetaan eteenpäin seuraavalle parille, jotka kertovat nimensä. Tätä jatketaan kunnes pallo käynyt kaikilla. Pallo pistetään vierimään vanhemman ja lapsen yhteistyöllä.
 - Toisella kierroksella tehtävää muutettiin niin, että ensin piti sanoa parin nimi, jolle pallon aikoo vierittää ja sitten vasta vierittää pallo.

3. Kuka tykkää ...?
 - Seisotaan piirissä. Käydään läpi, mistä kukakin lapsi tykkää. Jos joku muu tykkää samasta asiasta, niin asiasta tykkäävä tekee aaltoliikkeen ja huutaa ”hei”. Tässä lapsi itse sai sanoa tykkäämänsä asian tai vanhempi auttoi. Kaikki tekivät aaltoliikettä.
 - Viimeisenä Aapo-apina kertoi tykkäävänsä ”pullasta”, josta pääsimmekin seuraavaan aiheeseen.

4. Pullalapsi
 - Tässä vanhempi ja lapsi saattoivat olla vastatusten niin, että lapsi istui pienellä tyynyllä tai sitten lapsi oli vanhemman sylissä.

”Leivon leivon pullalasta	*hierotaan lapsen käsiä ja jalkoja*
leivon leivon pullalasta	
laps´ on tehty taikinasta.	
Voidellaan kananmunalla.	*sivellään päätä jalkoihin*
Ripotellaan päälle raesokeria.	*naputellaan sormilla pään päällä*
Laitetaan uuniin	*työnnetään tyynyä eteen/ nostetaan lapsi ylös*
Otetaan uunista	*vedetään takaisin/lasketaan alas*
... ja syödään!”	*kutitetaan ”syömällä”*

(Poimittu blogista: ”Mitä mä tekisin?” <http://blogit.kaksplus.fi/mitamatekisin/>)

5. Loppulaulu
 - **”Nyt on leikit leikitty ja lähdeittävä on, hei vaan hei-pä-hei, nyt lähdeittävä on.**
 - **Toisen kerran tavatessa leikit uudet on, hei vaan hei-pä-hei ja leikit uudet on.”**

Liite 2. 2. Kerhokerta

MAANANTAI 3.3.2014 2.KERHOKERTA

1. Fiiliskierros
- Käytiin läpi jokainen vanhempi-lapsi-pari. Kerrottiin, millä fiiliksillä lähdettiin tähän aamuun ja kerhokertaan

2. Nimilaulu

 ”Hei hei X, hei hei Y, hei hei S, hei hei H. Heipä-hei nyt kaikki vaan, täällä meillä on mukavaa, tänne tullaan uudestaan, hei hei kaikki!”

- Tällä laululla kävimme läpi kaikki paikalla olijat läpi.

3. ”Pakkasaamuna paleltaa”- laulu
- ”Ennen Suomeen tuloaan, Aapo oli saanut ystävältään kortin. Aapon ystävä kertoi, että Suomessa on nyt talvi ja aika kylmää. Kannattaisi varautua siihen, että pakkasaamuisin Aapoa voisi paleltaa.”

 Pakkasaamuna paleltaa
 Pakkasaamuna paleltaa, pikkusormet*
 jo punoittaa.
 Pakkasaamuna paleltaa.
 Tule lähemmäs, tule lähemmäs.

 *varpaat, nenä, korvat

4. ”Metrolla mummolaan”-laulu, apuna cd.
- ”Aapo sai mummoltaan kortin. Mummo oli tällä hetkellä rantalomalla. Kotona viidakossa Aapo matkusti mummon luo äidin selässä liaanikydyillä. Aapo oli kuullut Suomesta sellaisen hauskan jutun, että täällä mummon luokse saattoi matkustaa metrolla.”

5. ”Hämä-hämä-häkki”-laulu
- Aapo asuu täällä Suomessa mukavassa pihvilaatikossa olohuoneeni nurkassa. Aapolle oli kuitenkin yllätys huomata, ettei hän asukaan yksin. Aapolla oli kämpäkaverina hämähäkki. Onneksi tämä Hämis oli kiltti ja mukava hämähäkki. Se opetti Aapolle tämän laulun.”

 Hämä-hämähäkki
 1. Hämä-hämähäkki kiipes langalle. Tuli sade rankka, hämähäkin vei. Aurinko armas kuivas satehen, hämä-hämähäkki kiipes uudelleen.
 2. Muura-muurahainen kortta kuljettaa, ahkerasti työssään aina ahertaa. Valmis on kohta keko komea, muura-muurahainen kortta kuljettaa.
 3. Heinä-heinäsiirkka soittaa viuluaan, heinikossa hyppii sinne tänne vaan. Pieni sinikello käypi nukkumaan, heinä-heinäsiirkka soittaa viuluaan.

6. ”Jos sul´ lysti on”-laulu
- ”Aapolla ja Hämiksellä on ollut tosi hauskaa asua yhdessä. Tosinaan meno on hyvinkin lystiä heidän mielestään. Hyvin usein he leikkivätkin yhdessä tätä laulua”.

 Jos sul lysti on
 Jos sull lysti on, niin kätes yhteen lyö.
 Jos sull lysti on, niin kätes yhteen lyö

Jos sull lysti on, niin tiedät sen, ja varmaan
myöskin näytät sen.

Jos sull lysti on, niin kätes yhteen lyö.

.. niin tömistele näin

.. niin hyppelehdi näin

.. niin sipsuttele näin

.. niin halaa lasta näin

7. "Leijonaa mä metsästä" -laulu, apuna Fröbelin palikat-cd.
- "Yhtenä iltana Aapo kertoi Hämikselle, että oli kerran pienenä apinanpoikana kaveriensä kanssa päättänyt näyttää äiti-apinalle olevansa jo iso apina. Yhdessä pienet apinat olivat päättäneet lähteä metsästä hurjaa leijonaa. He olivat jo niin isoja apinoita, etteivät leijonaa pelkäisi. Niinpä ne lähtivät yhdessä etsimään leijonaa".
8. "Pullalapsi" -loruleikki
- "Onneksi äiti-apina lohdutti Aapoa kotona hieman epäonnistuneen leijonan metsästyksen jälkeen. Äiti-apina osasi sellaisen `pullalapsi` -lorun, joka on Aapon mielestä todella mukava loruleikki".
9. "Nyt on leikit leikitty" -loppulaulu

Liite 3. 3. Kerhokerta

MAANANTAI 10.2.2014 3. KERHOKERTA

1. Fiiliskierros
- Käytiin läpi jokainen vanhempi-lapsi-pari. Kerrottiin, millä fiiliksillä lähdettiin tähän aamuun ja kerhokertaan

2. Nimilaulu ”Hei hei”
- Laulettiin jokainen paikalla olijan nimi yhdessä.

3. Tanssi ”Matilda-gorilla”, apuna Fröbelin palikat-cd.
- säkeistöt tanssittiin niin, että vanhemmat pitivät kiinni lastensa käsistä
- kertosaäkeen kohdalla tehtiin apinaliikkeitä, raaputettiin kainaloista ja rummutettiin käsillä rintaa

4. Pallottelua
- Ensin oli vuorossa vapaata pallottelua yhdessä lapsen kanssa
- Vapaan pallottelun jälkeen kokeiltiin yhteistyönä kuinka pallon saa ”vanheman pepun alle, pään päälle, mahan päälle”, jne. Samoin kokeilimme, kuinka saisimme pallon myös ”lapsen pään päälle, pepun alle, mahan päälle...”

5. Aistit-laulu tanssi, apuna Fröbelin palikat-cd.
- Vanhempi kosketti lapsen kehonosia siinä järjestyksessä, kun laulussa laulettiin.

6. Aapo-apinan rentoutus
- Taustalla rauhallista musiikkia, maattiin patjoilla.

- **”Pikkuinen Aapo oli väsynyt jännittävien leikkien jälkeen.
Äiti-apina hymyili ja hieroi kädellään pyörivin liikkein pikkuapinansa selkää.
Seuraavaksi äiti-apina silitteli pikkuisensa käsivarsia.
Hiljalleen äiti-apina jatkoi silittelyjään siirtyen takaisin selän alueelle.
Selästä äiti-apina siirtyi silittämään pienen apinansa molempia jalkoja.
Lopulta äiti-apina antoi hetken käsiensä levätä pikku-apinansa selän päällä,
ja tunnusteli pikkuisen rauhallista hengitystä.”**

7. Pullalapsi-loru
- Leikittiin loru samalla tavoin kuin aikaisemmillä kerroilla.

8. Loppulaulu
- ”Nyt on leikit leikitty”-laulu

Liite 4. 4. Kerhokerta

MAANANTAI 17.2.2014 4.KERHOKERTA

1. Fiiliskierros
2. Alkulaulu
3. ”Tämä pieni apina”-sormiloru

**Tämä pieni apina meni hakemaan ruokaa.
Tämä pieni apina sanoi: syökää ja juokaa!
Tämä pieni apina huusi: banaaneja tuokaa!
Tämä pieni apina nälissänsä huokaa.
Tämä pieni apina iloisena hyppii.
Hui, hui, hui!
Nyt maalaamaan tahtoo koko porukka!
(Mukaelma Kirsi Kunnaksen ”Tämä pieni possu”-lorusta)**

- Aikuinen kosketti lapsen yhtä lapsen sormista aina yhden apinan kohdalla. Aloitimme peukalosta lopettaen pikkurilliin.
4. Maalaamista
- Jokainen vanhempi-lapsi-pari sai maalata Aapo-apinan kodin. Pensseleitä ei ollut ollenkaan, vaan maalausvälineenä toimi erilaisia, lähinnä puisia, esineitä; jäätelötikkuja, viinipullon korkkeja, puisia puolikkaita pyykkipoikia, olkia.
 - Taustalla soi metsä-äänimaisemamusiikkia.
5. Pullalapsi-loru
 6. Loppulaulu

Liite 5. 5. Kerhokerta

MAANANTAI 24.2.

5. KERHOKERTA

1. Fiiliskierros

2. Nimilaulu

”Hei hei X, hei hei Y, hei hei S, hei hei H. Heipä-hei nyt kaikki vaan, täällä meillä on mukavaa, tänne tullaan uudestaan, hei hei kaikki!”

3. Temppurata

- Vanhemmat pääsivät rakentamaan mieluista temppurataa yhdessä lasten kanssa. Käytössä oli laaja valikoima erilaisia liikuntavälineitä, joista käyttöömmme tulivat: trampoliini, paksu patja, penkki tasapainoiluun sekä liukumäeksi puolapuihin tuettuna, ”putkitunneli”, renkaat kartioiden päällä sekä palloja, muovikeilat pikkupallojen kera, nystyrätyynyjä.

4. Loppulaulu

**”Nyt on leikit leikitty ja lähdeittävä on, hei vaan hei-pä-hei, nyt lähdeittävä on.
Toisen kerran tavatessa leikit uudet on, hei vaan hei-pä-hei ja leikit uudet on.”**

Liite 6. 6. Kerhokerta

MAANANTAI 3.3.2014 6.KERHOKERTA

1. Fiiliskierros
2. Nimilaulu
3. ”Jänis istuu maassa”-laulu
- Tätä laulua varten otimme jokaiselle lapselle ja vanhemmalle soittimeksi kapulat. Soitimme laulun kaksi kertaa läpi.

Jänis istuu maassa

Jänis istuu maassa torkkuen, torkkuen.
Mikä sull´ on jänönen, kun et enää hyppele?
Hyppää pois, hyppää pois, hyppää pois.

Varo metsäkoiraa jänönen, jänönen.
Koira siit´ on iloinen, kun et enää hyppele.
Hyppää pois, hyppää pois, hyppää pois.

Jänikselle tuli tohtori, tohtori.
Antoi sille lääkettä sekä kylmää käärettä.
Käärettä, käärettä, käärettä.

Jänis pisti päänsä pensaaseen, pensaaseen.
Jokos terve olet nyt, lääkkeeseesi kyllästyit?
Kyllästyit, kyllästyit, kyllästyit.

4. ”Autolaulu”
- Laulu leikittiin niin, että lapsi istui vanhemman sylissä.

Autolaulu

Pyörät ne pyörivät ympäri, ympäri, ympäri.
Pyörät ne pyörivät ympäri koko päivän.

Pyyhkijät pyyhkivät viuh viuh viuh,
viuh viuh viuh, viuh viuh viuh.
Pyyhkijät pyyhkivät viuh viuh viuh koko päivän.

Torvi se töötötti tööt tööt tööt,
tööt tööt tööt, tööt tööt tööt.
Torvi se töötötti tööt tööt tööt koko päivän.

Jarrua poljemme näin näin näin,
näin näin näin, näin näin näin.
Jarrua poljemme näin näin näin koko päivän.

Ihmiset ajella hytkytti, hytkytti, hytkytti.
Ihmiset ajella hytkytti koko päivän.

5. ”Nalle Puhin sadelaulu”
- Soitimme tämän laulun rytmimunien kanssa. Soitimme laulun läpi kaksi kertaa.

Nalle Puhin sadelaulu

Sataa sataa ropisee pilipili pom, pilipili pom
varpaitakin palelee, pilipili, pom-pom-pom
varpaitakin palelee, pilipili pom.

Sataa, sataa ropisee, pilipili pom, pilipili pom
Koko pieni Nalle Puh, on nyt märkä, uh-huh-huh.
Koko pieni Nalle Puh, on nyt märkä, huh!

Sill' ei maistu hunaja, pilipili pom, pilipili pom.
Eikä myöskään vadelma, pili pili pom pom pom,
eikä myöskään vadelma, pili pili pom.

6. Pullalapsi
7. Loppulaulu

Liite 7. 7. Kerhokerta

MAANANTAI 10.3.2014 7. KERHOKERTA

1. Fiiliskierros
2. Nimilaulu
3. ”Eläinten uimakoulu”-tanssi, Fröbelin palikat: Sutsisatsi-cd
- Leikimme laulun sanojen mukaan; uimme yhdessä koira, kissaa, sammakkoa ja lopuksi uimme kuin rumpalit.
4. Eläintarha-draamaharjoitus
- Annoin vuorotellen jokaiselle vanhempi-lapsi-parille kuvan jostakin eläimestä. Parin piti yhdessä keksiä, kuinka kyseinen eläin äänтелеe ja liikkuu. Muiden ryhmäläisten tarkoituksena oli arvuutella kyseistä eläintä.
5. ”Apinatanssi”-tanssi, Fröbelin palikat: Hippulat vinkumaan-cd
- Tanssimme laulua laulun leikkiohjeiden mukaan nostelemalla polvia, heiluttele-
 malla käsiä ja ojentelemalla kaulaa. Säkeistöjen kohdalla oli vapaata tanssia
 lapsen kanssa.
6. Pullalapsi
7. Loppulaulu

Liite 8. 9. Kerhokerta (8.kerhokerran suunnitelma)

MAANANTAI 24.3.2014 9. KERHOKERTA

1. Fiiliskierros

2. Nimilaulu

3. Vapaa pallottelu

- Taustalle musiikkia soimaan. Samalla vanhempi ja lapsi saivat pallotella keskenään. Pallottelun aikana rakensin pienen tempuradan.

4. Tempurata

- Radan pisteitä lapset kiersivät yhdessä vanhempansa kanssa.

5. Pullalapsi

6. Loppulaulu

Liite 9. Työntekijän palautelomake ohjaustuokioista

1. Olliko toiminta mielestäsi sopivaa tälle ryhmälle? Miksi

2. Millä tavoin toiminta mielestäsi tuki lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutusta?

3. Millä tavoin ohjaaja sai innostettua ryhmää?

4. Millä tavoin innostuit itse ohjauksesta?

5. Koitko saavasi uusia ideoita työhösi?

6. Ajattelitko käyttää joitakin elementtejä ohjauksesta myöhemmin työssäsi?

Liite 10. Vanhemman palautelomake

1. Millä tavoin kerho mielestäsi tuki sinun ja lapsesi välistä vuorovaikutusta?

2. Opitko itsestäsi/ lapsestasi jotain uutta kerhon aikana? Jos opit niin, mitä opit?

3. Oliko lapsesi innostunut kerhosta? Miten se ilmeni?

4. Millä tavoin ohjaaja oli innostava?

5. Oletko toteuttanut kerhossa tehtyjä toimintajuttuja kotona yhdessä lapsesi kanssa? Jos olet niin, mitä olette tehneet?

6. Saitko kerhosta uusia ideoita lapsesi kanssa ”leikittelyyn”?

7. Millaisena koit kerhon ilmapiirin?

8. Millaisena koit kerhon toiminnan?

Terveiset Sannalle ja Aapolle: